

หนังสือสูง - ธรรมะ

โดย

นายชูศักดิ์ ศรีขวัญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปไทย

ภาควิชาศิลปไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

หนังสือ-ธรรมะ

โดย
นายชูศักดิ์ ศรีขำ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปไทย
ภาควิชาศิลปไทย
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2552
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

SHADOW PLAY-DHAMMA

By

Chusak Srikwan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF FINE ARTS

Department of Thai Art

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2009

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “หนังตะลุง-ธรรมะ”
เสนอโดย นายชูศักดิ์ ศรีขำญ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปไทย

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ศาสตราจารย์ ชลูด นิ่มเสมอ
2. ศาสตราจารย์ ปรีชา เกาทอง

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุรศักดิ์ เจริญวงศ์)
...../...../.....

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิริยญา ดวงรัตน์)
...../...../.....

..... กรรมการ
(อาจารย์ สาครินทร์ เครืออ่อน)
...../...../.....

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ชลูด นิ่มเสมอ)
...../...../.....

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ปรีชา เกาทอง)
...../...../.....

50004201 : สาขาวิชาศิลปะไทย

คำสำคัญ : งานสร้างสรรค์ศิลปะไทยร่วมสมัย / หนังสติ่ง-ธรรมะ

ผู้ศักดิ์ ศรีขวัญ : หนังสติ่ง-ธรรมะ. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ศ. ชลุด นิ่มเสมอ และศ. ปรีชา เกาทอง. 116 หน้า.

ผลงานวิทยานิพนธ์หัวข้อเรื่อง “หนังสติ่ง-ธรรมะ” เป็นการนำศิลปะการแสดงหนังสติ่งพื้นถิ่นภาคใต้ มาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะไทยร่วมสมัย ด้วยการประสานแนวคิดระหว่าง การอนุรักษ์และการสร้างสรรค์ โดยใช้เทคนิควิธีการแกะสลักหนังเป็นรูปทรงต่างๆ ที่มี ลักษณะเฉพาะตน แสดงออกด้วยทัศนธาตุทางศิลปะ ผ่านแนวความคิด อารมณ์ความรู้สึก หรือ ความงาม ที่สะท้อนเนื้อหาธรรมะทางพระพุทธศาสนา ในเชิงสัญลักษณ์ นำเสนอด้วยวิธีการจัดวาง ร่วมกับศิลปะการเชิด เพื่อแสดงจิตวิญญาณ และปัญญาของวัฒนธรรมที่ข้าพเจ้ามีชีวิตร่วมอยู่ โดย มุ่งหวังสื่อสาร คือ พุทธปัญญา พัฒนาให้เข้าใจในส่วนของจิตใจมนุษย์ เพื่อเป็นแนวทางของการ ดำรงชีวิต ตามวิถีพุทธธรรมอันดีงาม สร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นทั้งในตนเองและสังคม

ภาควิชาศิลปะไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1..... 2.....

50004201 : MAJOR : THAI ART

KEY WORD : CREATIVE CONTEMPORARY THAI ART / SHADOW PLAY-DHAMMA

CHUSAK SRIKWAN : SHADOW PLAY-DHAMMA. THESIS ADVISORS :
PROF.CHALOOD NIMSAMER AND PROF.PREECHA THAOTHONG. 116 pp.

The Thesis presenting the association between ideas of cultural conserving and artistic creativity, "Nang talung-Dharma" re-creates the local shadow play performance from the southern region of Thailand in the new context as Thai contemporary art. The traditional technique that has been used to make shadow puppets, especially the craft of cutting and patterning designs into the leather, is restructured to carry visual elements and symbols from Buddhist scripture that, together, express unique and relevant narrative, feeling, and aesthetic. Through the installation and performance, I, as the artist, bring spirit and knowledge from my own local culture to the broader public, with the hope to create and develop the reasonable and moral thought inside human mind. With such intellectual ability, people will be able to follow the eternal truth in Buddhism, and create the peaceful condition for the sake of their own and, also, the whole society.

Department of Thai Art Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2009

Student's signature.....

Thesis Advisors' signature 1..... 2.....

กิตติกรรมประกาศ

พุทธัสบูชา ธรรมัสบูชา สังฆัสบูชา ข้าพเจ้าขอน้อมจิตระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย องค์หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน พระอาจารย์เชอริ์ณ วัดป่าบ้านตาด จ.อุดรธานี และผู้มีจิตบริสุทธิ์อันเป็นกุศลให้ปัญญาทางธรรมแก่ข้าพเจ้า ตลอดจนถึงศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก พระภูมิสถานเจ้าบ้านเจ้าที่ นางหงส์กรุงพาลีพระแม่ธรณีพระแม่คงคา เทพเทวดาที่ปกปักรักษาตัวของข้าพเจ้า คุณอุปัชฌาย์อาจารย์ บรรพบุรุษครูหนังและครูช่างสลักหนัง อีกทั้งครูพักลักจำทั้งหลาย ข้าพเจ้าขอน้อมจิตคารวะ

กราบขอบพระคุณ บิดามารดาผู้ให้กำเนิด และสนับสนุนงบประมาณในการศึกษาเล่าเรียน ผู้ให้กำลังใจ กำลังใจและกำลังสติปัญญา

กราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ชูลูด นิ่มเสมอและ ศาสตราจารย์ ปรีชา เกาทอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รวมถึงคณาจารย์ในภาควิชาศิลปไทยทุกท่าน ผู้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ แนะนำสั่งสอน และให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งในการพัฒนางานศิลปะของข้าพเจ้า และการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์หนึ่งตระกูล-ธรรมะ ชุดนี้

กราบขอบพระคุณ ครูมนูญศักดิ์ ทองนวล ครูผู้สอนศิลปะซึ่งให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและถ่ายทอดองค์ความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและหนึ่งตระกูลด้วยดีเสมอมา

ขอบคุณมหาวิทยาลัยศิลปากรที่สนับสนุนทุนอุดหนุนงานวิจัยวิทยานิพนธ์

ขอบคุณมูลนิธิรัฐบุรุษ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ที่สนับสนุนทุนการศึกษา ส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะ เพื่อสร้างสรรค์งานวิทยานิพนธ์

ขอบคุณในน้ำใจเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆและผู้เกี่ยวข้อง ที่ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลทุกท่าน สรรพสิ่งอันใดที่ก่อเกิดวิทยานิพนธ์นี้ ข้าพเจ้าขอน้อมระลึกถึงด้วยความเคารพเป็นอย่างสูง ขอให้ความดีงามและประโยชน์ต่างๆ ได้เกิดแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจศึกษาหาความรู้ทางศิลปะตลอดไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา.....	1
ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	2
สมมุติฐานของการศึกษา.....	2
ขอบเขตของการศึกษา	2
ขั้นตอนการศึกษา.....	3
วิธีการศึกษา.....	3
แหล่งข้อมูลที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์	3
อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์	4
2 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์.....	5
ทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์.....	6
อิทธิพลจากหนังสือ.....	6
อิทธิพลจากความเชื่อและหลักปรัชญาทางพุทธศาสนา.....	17
อิทธิพลจากประสบการณ์ตรง.....	21
อิทธิพลจากสภาวะแวดล้อมทางสังคม.....	23
3 การกำหนดรูปแบบเทคนิค และวิธีการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	25
วิธีการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	25
ทัศนธาตุในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	27
ขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	29
4 การดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	55
การสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะแรก.....	55
สรุป การสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะแรก.....	60

บทที่	หน้า
การสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะที่ 2.....	60
ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะที่ 2	
ชุดที่ 1“เงาภิเลส :ภาวะแห่งความโลภ”.....	60
สรุปผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะที่ 2	
ชุดที่ 1“เงาภิเลส :ภาวะแห่งความโลภ”.....	69
ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะที่ 2	
ชุดที่ 2 “เงาภิเลส : อำนาจแห่งตัณหา”.....	70
สรุปการสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะที่ 2	
ชุดที่ 2 “เงาภิเลส : อำนาจแห่งตัณหา”.....	75
การสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะที่ 2	
ชุดที่ 3 “ความ ไม่มี โลกเป็นลากอันประเสริฐ”.....	75
สรุปผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะที่ 2	
ชุดที่ 3 “ความ ไม่มี โลกเป็นลากอันประเสริฐ”.....	80
ผลงานวิทยานิพนธ์.....	80
ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1.....	81
ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2.....	81
ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3.....	82
ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4.....	82
ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5.....	83
ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 6.....	83
ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 7.....	84
ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 8.....	84
5 สรุปการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	100
บรรณานุกรม.....	101
ภาคผนวก.....	102
ประวัติผู้วิจัย.....	107

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ภาพการแสดงหนังตะลุงโดยศิลปินแห่งชาติ หนึ่งนภกรินทร์ ชาทอง ศ.กัณ ทองหล่อ....	8
2	ภาพรูปหนังตะลุง	9
3	ภาพรูปหนังตะลุง.....	10
4	ภาพมิติของแสงและเงาในศิลปะการเชิดหนังตะลุง.....	12
5	ภาพมิติของแสงและเงาในศิลปะการเชิดหนังตะลุง.....	13
6	ภาพนิยาย(วรรณกรรม)หนังตะลุง.....	15
7	ภาพเครื่องดนตรีหนังตะลุง.....	16
8	ภาพปริศนาธรรม “ช่างกลิ้งกินน้ำ 3 สระ”.....	19
9	ภาพปริศนาธรรม “สังสารวัฏ”.....	19
10	ภาพปริศนาธรรม “ปัญญาเกิดจากตม”.....	20
11	ภาพ เวสสันดรชาดก “ชูชก”.....	20
12	ภาพสาธิตการแกะสลักหนังตะลุงในรายการ100 เรื่องเมืองใต้ ช่อง 11 หาดใหญ่ ,2542	21
13	ภาพการแสดงหนังตะลุงคณะหนังชูศักดิ์ ศรีขวัญ ในเขตพื้นที่ จ.สงขลา ปี พ.ศ. 2545..	22
14	ภาพอิทธิพลจากสภาวะแวดล้อมทางสังคม.....	24
15	ภาพวัสดุอุปกรณ์.....	31
16	ภาพร่างผลงานเริ่มต้นการสร้างสรรค์ชุด “เงาภิเลส : ภาระแห่งความโลภ”	
	“ชูชก 1”.....	31
17	ภาพร่างผลงานเริ่มต้นการสร้างสรรค์ชุด “เงาภิเลส : ภาระแห่งความโลภ”	
	“ชูชก 2”.....	32
18	ภาพร่างผลงานเริ่มต้นการสร้างสรรค์ชุด “เงาภิเลส : ภาระแห่งความโลภ”	
	“ชูชก 3”.....	32
19	ภาพร่างผลงานเริ่มต้นการสร้างสรรค์ชุด “เงาภิเลส : ภาระแห่งความโลภ”	
	“แม่อมิตตา”.....	33
20	ภาพร่างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 “เงาภิเลส : อำนาจแห่งตัณหา”	
	“ต้นกัลปพฤกษ์”.....	34
21	ภาพร่างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 “เงาภิเลส : อำนาจแห่งตัณหา”	
	“เทวดา”.....	35

ภาพที่	หน้า
22 ภาพร่างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 “เงาภิเลส : อำนาจแห่งค้นหา” “เห็นกงจักรเป็นดอกบัว”.....	36
23 ภาพร่างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2 “ความ ไม่มีโลกเป็นลากอันประเสริฐ” “นักรบ”.....	37
24 ภาพร่างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2 “ความ ไม่มีโลกเป็นลากอันประเสริฐ” “เทวดา”.....	38
25 ภาพขยายร่างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2 “ความ ไม่มีโลกเป็นลากอันประเสริฐ”	39
26 ภาพร่างผลงานวิทยานิพนธ์ “เกิด, แก่, เจ็บ, ตาย”.....	40
27 ภาพขยายภาพร่างผลงานวิทยานิพนธ์ “แก่, เจ็บ, ตาย”.....	41
28 ภาพขยายภาพร่างผลงานวิทยานิพนธ์ “เกิด แก่ เจ็บ ตาย”.....	42
29 ภาพร่างผลงานวิทยานิพนธ์ “ค้นหา”	42
30 ภาพขั้นตอนเตรียมหนังสือ (โรงงานฟอกหนังสือ จ.สมุทรปราการ).....	43
31 ภาพขั้นตอนการขยายและคัดลอกภาพร่าง.....	44
32 ภาพขั้นตอนการแกะสลัก.....	45
33 ภาพรายละเอียดรูปทรงที่ได้จากการแกะสลัก.....	46
34 ภาพขั้นตอนการระบายสี.....	47
35 ภาพรายละเอียดลวดลายที่ตอกและแกะสลัก.....	48
36 ภาพขั้นตอนการทาวานิชเคลือบเงา.....	49
37 ภาพขั้นตอนการประกอบชิ้นส่วนตัวหนังสือ.....	50
38 ภาพขั้นตอนการการผูกไม้ตัก.....	51
39 ภาพขั้นตอนการติดตั้งผลงาน.....	52
40 ภาพขั้นตอนการเชิด.....	53
41 ภาพขั้นตอนการเชิดและการแสดงสด.....	54
42 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะแรก ชิ้นที่ 1 “ภาพพิมพ์ใบไม้ระบายสี”.....	56
43 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะแรก ชิ้นที่ 2 “แม่จิม, พ่อหรัส, บ่าวเอ้ม, สาวแอน”.....	56
44 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะแรก ชิ้นที่ 3 “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว”.....	57

ภาพที่	หน้า
45 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะแรก ชั้นที่ 4 “สุขใจกินใช้พอเพียง”	57
46 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะแรก ชั้นที่ 5 “กัณฑ์บริสุทธ์”	58
47 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะแรก ชั้นที่ 6 “มือถือสาปากถือศีล”	58
48 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะแรก ชุด “เห็นเขี้ยวๆ อย่าเฉลียวว่องค์อินทร์”	59
49 ภาพ ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะแรก ชุด “หนึ่งเงา”	59
50 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชุดที่ 1 “เงากิเลส : ภาระแห่งความโลภ”	61
51 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 ชั้นที่ 1 ชื่อผลงาน “เผ่าซุชก”	62
52 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 ชั้นที่ 2 ชื่อผลงาน “แม่อมิตตา”	63
53 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 ชั้นที่ 3 ชื่อผลงาน “ปัญญาเกิดจากตม”	64
54 ภาพรายละเอียดผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชุดที่ 1	65
55 ภาพบรรยากาศการแสดงสด “ประกาศความดี”	66
56 ภาพบรรยากาศการแสดงสด “ปัญญาเกิดจากตม”	67
57 ภาพบรรยากาศการแสดงสด	68
58 ภาพบรรยากาศการแสดงสด	69
59 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชุดที่ 2 “เงากิเลส : อำนาจแห่งตัณหา”	70
60 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2 ชั้นที่ 1 “ต้นกล้วยพุกษ์กับงูใหญ่”	71
61 ภาพรายละเอียดผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2 ชั้นที่ 1 “ต้นกล้วยพุกษ์”	71

ภาพที่	หน้า
62 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2 ชั้นที่ 2 “เห็นกงจักรเป็นดอกบัว”.....	72
63 ภาพบรรยากาศการแสดงสด	73
64 ภาพบรรยากาศการแสดงสด.....	74
65 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชุดที่ 3 “ความไม่มีโลกเป็นลาภอันประเสริฐ”.....	76
66 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 1 “ช่างกินน้ำ 3 สระ”.....	77
67 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 2 “นักรบ”.....	78
68 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 3,4 “รีนเริง”, “หลงไหล”.....	79
69 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 5,6 “ท่านชาย-ท่านหญิง”.....	79
70 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1 “ค้นหา”.....	85
71 ภาพรายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1 “ค้นหา”.....	86
72 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2 “กัลปพฤกษ์ 2553”.....	87
73 ภาพรายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2 “กัลปพฤกษ์ 2553”.....	88
74 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 3 “เกิด แก่ เจ็บ ตาย”.....	89
75 รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3 “เกิด แก่ เจ็บ ตาย”.....	90
76 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 5 “เกิด”.....	91
77 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 5 “แก่”.....	92
78 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 6 “เจ็บ”.....	93

ภาพที่	หน้า
79 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 7 “ตาย”.....	94
80 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 8 “พระพุทธรบาท”.....	95
81 ภาพรายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 8 “พระพุทธรบาท”.....	96
82 การติดตั้งจัดวางผลงานวิทยานิพนธ์.....	97
83 ภาพการติดตั้งจัดไฟเพื่อสร้างมิติแสงเงา.....	98
84 ภาพการสัมภาษณ์.....	99
85 ภาพโปสเตอร์นิทรรศการ “หนังตะลุง-ธรรมะ”.....	104
86 ภาพผลงานวาดเส้นในนิทรรศการ.....	105
87 ภาพตัวหนังสือสำหรับเชิดเฉพาะในพิธีเปิดนิทรรศการ.....	105
88 ภาพบรรยากาศผลงานในนิทรรศการ.....	106
89 ภาพการแสดงสดและเชิดหนัง ตะลุงร่วมสมัย ตอน องคุลิมาล ในพิธีเปิดนิทรรศการ..	107
90 ภาพบรรยากาศการแสดงสดในพิธีเปิดนิทรรศการ.....	108

บทที่ 1

บทนำ

หนังตะลุงเป็นมหรสพพื้นบ้านภาคใต้ ที่มีลีลาลักษณะการเล่น และดนตรีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีสื่อที่ใช้ในการแสดงออก ที่ผสมผสานกันของศิลปะพื้นบ้านหลายแขนง ซึ่งนอกจากจะมี นายหนังที่เป็นคนเชิดและตัวหนังตะลุงเป็นตัวดำเนินเรื่องแล้ว ยังมีส่วนประกอบอื่นๆ อีกมากมาย เช่น โรงหนังตะลุง ผ้าขาวจึงเป็นจอ แสงไฟที่ทำให้เกิดเงา ดนตรี บทพากย์ บทเจรจา และศิลปะการเชิด สิ่งเหล่านี้ได้หล่อหลอมขึ้นมาจากขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่น สะท้อนมาในรูปของมหรสพที่ให้ความบันเทิง ตลกขบขัน แสดงสภาพการณ์ในสังคม และอาจมีคติความเชื่อในด้านต่างๆ ของผู้คนในถิ่นนั้นๆ ร่วมอยู่ด้วย โดยเฉพาะการสอดแทรกคติสอนใจทางพระพุทธศาสนา ชาวบ้านภาคใต้ยอมรับว่า ศิลปินหนังตะลุง มโนรา เป็นครูของสังคม โดยเฉพาะหนังตะลุงได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้รู้ธรรมะในพระพุทธศาสนา จนมีคติสืบต่อมาประการหนึ่งว่า หนังตะลุงคือ “ธรรมกลึก” หรือ “ผู้แสดงธรรม” ผ่านสาระนิยายหรือวรรณกรรมหนังตะลุง เนื่องจากผู้สร้างวรรณกรรมหนังตะลุงคือนายหนังตะลุงและผู้เสพวรรณกรรมหนังตะลุง คือผู้ดู ต่างก็เป็นชาวบ้านซึ่งเกิดและเจริญเติบโตในวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการซึมซับรับรู้ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนาไปด้วยกัน ผู้สร้างและผู้เสพหนังตะลุง จึงมีอิทธิพลต่อกันและกัน ซึ่งมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับยุคสมัย และสอดคล้องกับวิถีชีวิตในสังคมอยู่ตลอดเวลา

ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา

การสื่อสารเนื้อหาสาระปรัชญาทางพระพุทธศาสนาในนิยายของหนังตะลุง ที่นำเสนอผ่านรูปทรงของตัวหนัง และแสงไฟที่ทำให้เกิดเงาเมื่อเชิดผ่านบนจอผ้าขาว ทำให้ข้าพเจ้าประทับใจและเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งานศิลปะ โดยสะท้อนธรรมะทางพระพุทธศาสนา ในเชิงสัญลักษณ์ เช่น ภาพปริศนาธรรม หรือ นิทานชาดก ซึ่งหลักธรรมะยังคงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยใช้สื่อหนังตะลุงซึ่งเป็นศิลปะพื้นบ้าน ให้ปรากฏเป็นผลงานศิลปะไทยร่วมสมัย ด้วยการประสานแนวคิดระหว่างการอนุรักษ์และการสร้างสรรค์ โดยใช้ทัศนธาตุทางศิลปะ ปรับ เปลี่ยน ยืด ขยาย จัดและสร้างรูปทรงใหม่ แสดงออกผ่านแนวความคิด อารมณ์ความรู้สึก หรือความงาม สร้างส่วนร่วมระหว่างผู้ชมและผลงานด้วย

ศิลปะการเชิด เพื่อสื่อสารในการสร้างจิตสำนึกตามหลักพุทธปรัชญาควบคู่กับการดำเนินชีวิตในสังคม

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อต้องการแสดงทัศนคติส่วนตน ที่สะท้อนจิตวิญญาณและความรู้สึกที่มีต่อหนังตะลุงของคนรุ่นใหม่ ควบคู่กับการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยใช้รูปทรงตัวหนังตะลุงที่สร้างสรรค์ขึ้น เป็นสื่อสะท้อนปัญหาของวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยแสดงคติความเชื่อของคนไทย ที่ผูกพันกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่เกิดจากหลักความจริง(สัจธรรม) อันน้อมนำไปสู่ความดีงาม(จริยธรรม)ทางพุทธปัญญา

สมมติฐานของการศึกษา

ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ผลงานขึ้น โดยเชื่อว่าหลักปรัชญาทางพระพุทธศาสนา ที่มุ่งให้กระทำความดี ละเว้นความชั่ว ยังคงเป็นหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มีเนื้อหาสาระสำคัญ และใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ผสมผสานภูมิปัญญาในศิลปะพื้นบ้านภาคใต้ คือ หนังตะลุง เป็นสื่อที่มีความอิสระในการแสดงทัศนคติ ความคิดและรูปแบบการนำเสนอที่ประชาชนสามารถรับรู้ ทำความเข้าใจและเข้าถึงได้ง่าย นำมาพัฒนาและสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะไทยร่วมสมัย เพื่อประสานภูมิปัญญาของไทยในอดีตกับปัจจุบันเข้าด้วยกัน

ขอบเขตของการศึกษา

การสร้างสรรควิทยานิพนธ์ชุดนี้ ข้าพเจ้าได้กำหนดขอบเขตงานไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เพื่อต้องการแสดงอุดมคติในแนวทางของการอนุรักษ์และการสร้างสรรค์ ที่ถ่ายทอดจิตวิญญาณและความรู้สึกของคนรุ่นใหม่ที่มีต่อหนังตะลุงพื้นถิ่นภาคใต้ โดยสื่อสารหลักธรรมะทางพระพุทธศาสนาในเชิงสัญลักษณ์ ควบคู่กับการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน
2. ขอบเขตด้านรูปแบบ ได้กำหนดรูปแบบผลงานศิลปะสื่อผสม 3 มิติ โดยวิธีการแกะสลักจากหนังสัตว์ วัว ควาย ฟอกชูด ย้อมขี้ผึ้ง ตรีงกรอบ ร่างภาพ แกะลาย ทาสี กรองเย็บสอดร้อย เข้าไม้ตลับสำหรับเชิด เป็นรูปทรงตัวหนังต่างๆ ตามจินตนาการของข้าพเจ้า
3. ขอบเขตการนำเสนอ ได้นำเสนอผลงานในลักษณะศิลปะจัดวาง ด้วยการติดตั้งห้อยแขวนให้ตัวหนังลอยอยู่ในที่ว่างของอากาศ กำหนดให้ที่ว่างเปรียบเสมือนจอผ้าขาวขนาดใหญ่ ผ่านจังหวะลีลาของตัวหนังที่กำลังแสดงเคลื่อนไหว ประกอบสัมพันธ์กับแสงไฟที่สาดส่องพาดทับ

ซ้อนตัวหนังสือ ทำให้เกิดแสงและเงา สร้างมิติของรูปทรงที่น่าสนใจ และแสดงทัศนคติผ่านศิลปะการขีด เกิดส่วนร่วมระหว่างผู้ชมและผลงาน

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาวิทยานิพนธ์ ชุดนี้ มีขั้นตอนสรุปโดยสังเขปได้ดังนี้

1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหนังสือและหลักธรรมะทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นที่มาของแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์
2. รวบรวมข้อมูลต่างๆจากหนังสือ วารสาร บทความ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลภาพถ่าย เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนลึกซึ้งยิ่งขึ้น และพัฒนาเป็นแนวความคิดในการสร้างสรรค์
3. วิเคราะห์เลือกสรรและจัดลำดับขั้นตอนของความคิด เพื่อพัฒนาไปสู่แนวความคิดที่เหมาะสมและชัดเจนที่สุด
4. กำหนดกรอบความคิดและวางขอบเขตของการนำเสนอเป็น โครงสร้างรวมของผลงานทั้งหมด
5. สร้างเป็นภาพร่างของรูปทรงตัวหนังสือ หลากๆภาพเพื่อหาแนวทางของรูปทรงจริงที่ชัดเจนและให้ความรู้สึกตรงกับแนวความคิดหรือไม่
6. การสร้างสรรค์ผลงานจริงด้วยกระบวนการแกะสลักหนัง ในขั้นตอนนี้อาจมีการเพิ่มเติม ตัดทอน หรือดัดแปลงรูปทรงรายละเอียดเพื่อให้เกิดความเหมาะสม
7. วิเคราะห์ผลงานที่สร้างสรรค์เพื่อหาข้อดีข้อเสียแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นและพัฒนาผลงานที่สร้างสรรค์ให้สมบูรณ์ที่สุด
8. นำเสนอผลงานต่อการสัมมนาวิจารณ์ เพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาแนวทางการสร้างสรรค์ ทั้งนี้หา รูปแบบและเทคนิควิธีการต่อไป
9. การติดตั้งผลงานและวางแผนการขีด
10. การวิเคราะห์และสรุปการสร้างสรรค์โดยการบันทึกรวบรวมข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อแนวความคิด เพื่อพัฒนาผลงานในแต่ละช่วง

แหล่งข้อมูลที่น่ามาใช้ในการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชุดนี้ ข้าพเจ้าได้ศึกษาตามแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง
 - 1.1 หนังสือเกี่ยวกับหนังสือเช่น หนังสือสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ หนังสือทักษิณคดี เป็นต้น

- 1.2 หนังสือที่เกี่ยวกับคติความเชื่อและหลักปรัชญาทางพระพุทธศาสนา เช่น
หนังสือภาพปริศนาธรรม หนังสือ นิบาตชาดก เป็นต้น
2. ข้อมูลที่ได้จากการออกสำรวจพื้นที่
 - 2.1 การแสดงหนังตะลุงพื้นถิ่น
 - 2.2 การสอบถามพูดคุยกับผู้มีความรู้เรื่องหนังตะลุงในพื้นที่
 3. ข้อมูลจากประสบการณ์ตรง
 - 3.1 ข้าพเจ้าเป็นทั้งนายหนัง ช่างแกะสลักหนัง และผู้ประพันธ์นิยายหนังตะลุงในการใช้แสดงเอง
 4. ข้อมูลจากสภาวะแวดล้อมทางสังคม

อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์

อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ แบ่งได้ตามส่วนของขั้นตอนการทำงานดังนี้

1. อุปกรณ์ในส่วนของการค้นคว้าหาข้อมูล ได้แก่ เครื่องบันทึกภาพ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องเขียน สมุดบันทึก
2. อุปกรณ์ในการสร้างภาพร่าง ได้แก่ หมึกจีน เกรยอง สีฝุ่น กาว พู่กัน และเครื่องเขียน
3. อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานจริง ได้แก่ แผ่นหนังสือตัว วัว ควาย เหล็กจาร มุก หรือตุ้ดตุ้ ค้อน มีดแกะ เขียง สีเขียนหนัง สีผสมอาหาร หมึกจีน พู่กัน ปากกาเคมี เชือก เอ็น ไม้ไผ่ หวาย มีดพร้าและ วานิชเคลือบเงา

บทที่ 2

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

คุณค่าและความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของภาคใต้ ที่หยั่งรากลึกและมีวิวัฒนาการ ความเจริญทางวัฒนธรรมมาอย่างยาวนาน โดยอาศัยค่านิยมของบุคคลในท้องถิ่น กระทำสืบต่อกัน มาจนกลายเป็นจารีตประเพณี ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และสภาพแวดล้อมทางสังคมปักษ์ใต้ เกิดเอกลักษณ์ทางศิลปะ ซึ่งเป็นสื่อแสดงออกของแก่นวัฒนธรรม ที่สะท้อนความดีงามและส่งเสริมคุณค่าทางพุทธิปัญญา ความเจริญทางวัฒนธรรมดังกล่าว ได้พัฒนาเผยแพร่โดยกลุ่มบุคคลในสังคม และแสดงออกผ่านสื่อศิลปะในรูปแบบที่หลากหลาย

หากเราลองเปรียบเทียบพิธีกรรมและศิลปะการแสดงของคนกลุ่มต่างๆ ทั่วโลก ทั้งกลุ่ม คนที่มีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและกลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตแบบสมัยใหม่ ก็จะพบว่ามนุษย์เราได้สร้างสรรค์ วิธีการหลายอย่างที่จะใช้วัตถุ ภาพและเสียง ซึ่งทำขึ้นมาด้วยเทคนิคนานาชนิด จำลองจักรวาลทั้งดิน ฟ้าบาดาล จำลองตัวมนุษย์ทั้งหญิงชาย กษัตริย์และยาก และ การดำเนินชีวิตของผู้คนเหล่านี้ลงบน ผืนผ้า แผ่นกระดาษหรือผืนหนัง จอภาพยนตร์และสื่ออื่นๆจนเกิดเป็นผลงานให้มนุษย์ เราสามารถ มองดูตัวเอง ได้พินิจพิจารณาชีวิตที่โลดแล่นไปตามแนวปรารถนาของตัวเองและสังคม รวมทั้งได้มี โอกาสสำรวจตรวจตราการมีชีวิตอยู่ของตนเองในแง่มุมต่างๆ¹ ทั้งอย่างรวบรัดและลุ่มลึกสุดแต่ ลักษณะของสื่อแต่ละประเภท โดยเฉพาะในสังคมภาคใต้ สื่อศิลปะพื้นบ้านนับเป็นสื่ออิสระ ที่นิยม ใช้เป็นสื่อกลางในการสื่อสาร หรือถ่ายทอดเนื้อหาสาระต่างๆสู่ชาวบ้านในท้องถิ่น ได้อย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ

“หนังตะลุง” ถือเป็นสื่อพื้นบ้านภาคใต้ประเภทหนึ่ง ที่เป็นแหล่งรวมของศิลปะ หลากหลายแขนง จึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง และพัฒนาสอดคล้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่อดีตมาจนถึง ปัจจุบัน “ตราบใดที่คนไต้ยงแหลงไต้ หนังตะลุงก็ยงไม่หมด” เพราะภาษาใต้คือเครื่องหมาย ที่ แสดง “อัตลักษณ์” ของความเป็น “คนปักษ์ใต้” อยู่นั่นเอง การแสดงโดยใช้ภาษาถิ่นรวมถึงวิธี สอดแทรกเนื้อหา ด้วยการถ่ายทอดพุทธิปัญญาสู่ชุมชนและสังคม เป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดแรง

¹ ดิษพงษ์ เนตรล้อมวงศ์. “หนัง : วัฒนธรรมสากล,” ใน เหลียวหน้า แลหลัง คูหนังใหญ่ (กรุงเทพ : บางกอกอินเฮาส์ จำกัด, 2551), 51-56.

บันดาลใจและแนวความคิด ทั้งรูปแบบและเนื้อหา ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ ชุด “หนังตะลุง-ธรรมะ”

ทัศนคติเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

จากเอกลักษณ์ของค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรมภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นถิ่นที่ข้าพเจ้าอาศัย และมีชีวิตร่วมอยู่ ทำให้เกิดความผูกพันกับหนังตะลุง ซึ่งเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้ และมองว่าเป็นศิลปะแบบประเพณีของไทย ที่สืบทอดมาจากครูหนังรุ่นปู่ตายาย และมีการเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอดในกรอบของประเพณี ข้าพเจ้าจึงสร้างสรรค์ผลงานศิลปะขึ้น โดยขยายกรอบของประเพณีให้กว้างออก ทั้งในด้านคุณภาพทางศิลปะและด้านความเป็นประเพณีไทย ผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์และการสร้างสรรค์ ที่ใช้อุดมคติปรับตนให้กลมกลืนไปกับวิถีชีวิตใหม่ พร้อมกับดำรงไว้ซึ่งวิถีเดิมที่ดั้งเดิม เพื่อแสดงจิตวิญญาณ พลังของอารมณ์และปัญญาของวัฒนธรรมที่ข้าพเจ้ามีชีวิตร่วมอยู่ โดยมุ่งหวังให้เนื้อหาผลงานที่สร้างสรรค์ เป็นสาระต่อความเจริญของชีวิต เกิดความผาสุกทั้งในตนเองและสังคม

อิทธิพลจากหนังตะลุง

หนังเงาหรือหนังตะลุงเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้ โดยมีบทบาทหน้าที่สำคัญ ในด้านการให้ความบันเทิงและเสริมสร้างประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นศูนย์รวมของความศรัทธา ที่มีส่วนในการสร้างจิตสำนึก ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามค่านิยมของพุทธศาสนา สอดคล้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนปักษ์ใต้มาอย่างยาวนาน รวมถึงมีส่วนในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานและตอบสนองความต้องการทั้งของปัจเจกชนและสังคมส่วนรวม

จากคุณค่าและความสำคัญด้านเนื้อหาของหนังตะลุงดังกล่าว ที่อาศัยองค์ประกอบในการสื่อสาร ผ่านสื่อศิลปะหลากหลายแขนง ก่อเกิดรูปแบบที่ส่งอิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งอารมณ์ความรู้สึก ความคิด หรือความงาม ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้า

องค์ประกอบสำคัญของหนังตะลุง ที่แสดงคุณค่าทางศิลปะซึ่งส่งอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “หนังตะลุง-ธรรมะ” โดยจะกล่าวได้ดังนี้

1. รูปหนังตะลุง สร้างขึ้นจากจินตนาการทางศิลปะของนายหนังและช่างแกะสลัก ที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิดและจินตนาการร่วมกัน ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์และความสามารถของช่างสลัก ที่แกะสลักลงบนพื้นหนังด้วยความชำนาญ และมีฝีมือที่ประณีตงดงาม เป็นรูปทรงตัวละครต่างๆ ตามสาระนิยาย ซึ่งช่างจะต้องแสดงบุคลิกภาพหรือลักษณะพิเศษ ของตัวหนังแต่ละตัว ออกมาให้สอดคล้องกับบุคลิกลักษณะของนายหนัง ผู้ทำหน้าที่เชิดตัวหนังเหล่านั้นด้วย จึงจะเป็นที่ยอมรับและเพิ่มความนิยม จากความเชื่อที่ว่า “หนังดั่งย่อมคู่กับช่างดี” ย่อมแสดงให้เห็นถึงคุณค่า

และบทบาท ความสำคัญของตัวหนังและนายช่างผู้สลัก ใ้ได้อย่างชัดเจน ซึ่งนายหนังบางคนยังมีความสามารถในการแกะสลักตัวหนังขึ้นใช้ในการแสดงเองได้อีกด้วย

ตัวหนังตะลุงนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดมา ตัวอย่างเช่น พัฒนาการด้านเครื่องแต่งกายของตัวหนังตะลุงก็นับว่าเป็นเรื่องที่เกิดคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของวัฒนธรรมการแต่งกายในสังคมอย่างมหาศาล เพราะตัวหนังตะลุงต่างรุ่น ต่างสมัยกัน กลายเป็นเครื่องบันทึกพัฒนาการการแต่งกายของสตรีและบุรุษไปโดยปริยาย เช่น สะท้อนให้เห็นพัฒนาการรูปแบบของรองเท้าสตรี ชุดแต่งกายของสตรีและบุรุษ สะท้อนให้เห็นคตินิยมการไว้ทรงผม การสวมหมวก การใช้เครื่องประดับ เพราะยุคโคสตรีนิยมสวมกางเกงตัวหนังตะลุงที่เป็นตัวแทนของสตรีที่หมุ่นตามสมัยก็จะสวมกางเกง ยุคโคสตรีนิยมใช้กระโปรงสั้นเลยเข้าขึ้นมาตัวหนังตะลุงประเภทเดียวกันก็จะสวมกระโปรงสั้นเช่นนั้น รวมทั้งสวมเสื้อเปิดอก เปิดแขนตามสมัยนิยม สมัยโคสตรีนิยมถักผม มวยผม ดัดผม ไว้ทรงผม นิยมใช้หวีโค้งเสียบแต่งผม ตัวหนังตะลุงก็จะเปลี่ยนตามเสมอ แต่ทั้งนี้จะมีเฉพาะตัวที่มีนิสัยสำร่วยเท่านั้น ถ้าตัวที่เป็นตัวแทนของผู้ยึดมั่นในขนบประเพณีเดิมก็จะเปลี่ยนแปลงน้อย นับเป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาซึ่งรู้ว่าอะไรควรเป็นตัวแทนของความเปลี่ยนแปลง อะไรเป็นตัวแทนของการเหนียวรั้ง²

ด้านความเชื่อต่อตัวหนังตะลุง ถือกันว่ามี “พลัง” บางอย่างในตัว เสมือน ตัวหนังเหล่านี้มีชีวิตของตนที่มนุษย์มีอาจควบคุมได้ ซ้ำยังสามารถกระทำทำให้เกิดผลมหาศาลต่อชีวิตมนุษย์ มีเรื่องเล่าหลายเรื่องที่ว่าเข้าได้ยินมาเกี่ยวกับตัวหนังตะลุง เช่น ลูกขึ้นมาระทาบโรงเมื่อ โกรธ หรือ ดิ้นต่อสู้กันในแผงหนังถ้าหากคนเก็บวางเรียงไม่ถูกต้อง หลายเรื่องเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของตัวหนังในด้านกรให้คุณให้โทษ ดังที่มีคนบนบานกับตัวหนังที่ถือว่าเป็นตัวครู เช่น ฤๅษีหรือตัวตลกเอก ซึ่งแกะสลักขึ้นจากหนังชนิดพิเศษ เช่น ตัวครูฤๅษี ใช้หนังเสือ หรือตัวตลกใช้หนังหมี เป็นต้น

นอกจากพลังความขลังของตัวหนังแล้ว โลกของตัวหนังยังแบ่งไว้เป็นชั้นๆ เช่น หนังตะลุงมีตัวนาย และตัวภาค(หรือตัวไพร่) การจำแนกโลกของตัวหนังจำลองมาจากการจัดแบ่งชั้นชนของโลกมนุษย์ในยุคหนึ่งไว้ด้วย ในโลกแบบนี้ตัวเอกที่เป็นเจ้าชายเจ้าหญิง มีคุณธรรมจิตใจงดงาม จะใช้ตัวหนังที่แกะสลักอย่างวิจิตร ใบหน้างดงามหมดจดตามแบบจารีต ในขณะที่ตัวนางยักษ์หรือตัวละครที่มีจิตใจชั่วช้าต่ำทราม จะแกะให้ดูปากหน้าตาเถลือกถลนมีไฟเมื่อดยักยัดติดอยู่กลาง

² ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ “นายหนังกัน ทองหล่อ” ศิลปินแห่งชาติ สาขา ศิลปะการแสดง(หนังตะลุง) 2529 จังหวัดสงขลา(กรุงเทพ : ชมรมหนังตะลุงจังหวัดสงขลา ร่วมกับ สำนักงานคณะวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2532).

แก้ม เป็นต้น ลวดลายของตัวหนังจึงสื่อสาร โครงสร้างลำดับชั้นในสังคม “ความงามภายนอกของตัวหนังคือความงามภายในจิตใจของตัวละคร”³

จากอุดมคติของตัวหนังตะลุงซึ่งแสดงสุนทรียภาพของศิลปะพื้นบ้าน(Folk Art)ผ่านรูปทรงและลวดลายที่แกะสลัก หรือสีสันทึบที่แต่งแต้มลงบนตัวหนัง คือสื่อสะท้อนจิตวิญญาณของวัฒนธรรมปักษ์ใต้โดยแท้ ข้าพเจ้าจึงนำอุดมคติดังกล่าวมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในลักษณะเฉพาะตน สร้างรูปทรงใหม่จากการผสมผสานความคิดและจินตนาการโดยอาศัยกรรมวิธีแบบโบราณของการแกะสลักหนังตะลุง เพื่อสร้างสรรค์เป็นผลงานหนังตะลุงร่วมสมัย

ภาพข้อมูลที่เป็นอิทธิพลจากหนังตะลุง

ภาพที่ 1 ภาพการแสดงหนังตะลุงโดยศิลปินแห่งชาติ หนึ่งนภกรินทร์ ชาทอง ศ.กัณ ทองหล่อ
ที่มา : Minning Galleria.แลหลัง หนังตะลุง[ออนไลน์] ,เข้าถึงเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2553 เข้าถึงได้จาก
<http://fotoxcite.com/webboard/index.php/topic,1639.0.html>

³ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล, “ศักดิ์สิทธิ์ฤทธิธรม,” ใน หนังใหญ่วัดบ้านคอน (กรุงเทพฯ : บริษัทศรีบุญอุตุสาหกรรมการพิมพ์(1988)จำกัด, 2549),7.

ภาพที่ 2 ภาพรูปหนังตะลุง

ภาพที่ 3 ภาพรูปหนังตะลุง

2.มิติของแสงและเงาในศิลปะการขีดหนังตะลุง ภาพเงาจากแสงไฟที่สะท้อนบนผนัง ถ้า เชื่อกันว่าเป็นแรงบันดาลใจของการวาดภาพแบบเงาทึบ(Silhouette) ในศิลปะถ้ำสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป เป็นหลักฐานแสดงให้เห็นว่า การสร้างภาพอันมีที่มา และแนวคิดจากแสงและเงาตกกระทบลงบนฉากรั้น มีที่มายาวนานกว่าที่หลักฐานทางประวัติศาสตร์จะเคยบันทึกไว้ ในบางครั้งมนุษย์เรามองภาพเงาทึบจากสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น เงาบนภูเขา ก้อนหิน ต้นไม้ หรือก้อนเมฆ ว่ามีรูปลักษณะเหมือนสิ่งของหรือสัตว์ต่างๆ พร้อมกับสร้างจินตนาการและตำนานให้ภาพเหล่านั้น โดดเด่นในจินตนาการของผู้ที่พบเห็นภาพเงาที่สะท้อนแสงไฟ สิ่งเหล่านี้อาจเป็นแรงผลักดันให้มนุษย์สนใจที่จะเรียนรู้ และใช้ประโยชน์จากแสงและเงาให้มากขึ้น

ในเวลาต่อมา การเล่นกับแสงและเงา ได้พัฒนาจากเงาที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มาเป็นเงาที่มนุษย์ตั้งใจให้เกิดขึ้น จนกระทั่งพัฒนาต้นกำเนิดของการขีดหนังเป็นการแสดงออกด้วยภาพที่เป็นภาษาสากลที่แม้จะต่างภาษา หรือต่างวัฒนธรรมก็สามารถจะเข้าใจและสื่อสารกันได้ อันเป็นวัฒนธรรมที่แพร่หลายไปเกือบทั่วโลกในปัจจุบัน⁴

“เงา” และตัวหนังอันเป็นวัตถุที่ให้กำเนิดเงา เป็นสัญลักษณ์เด่นทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง และมีความหมายเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์อย่างขบถย้อน ในบางวัฒนธรรมกล่าวกันว่า เงาเป็นเหมือนชีวิตของบุคคลผู้เป็นเจ้าของเงา หากเงาถูกย้ายก็อาจเกิดภัยต่อชีวิตเจ้าของได้ ในบางวัฒนธรรมเงาอาจเป็นสัญลักษณ์ของความรุ่มเย็นแห่งผู้มีบารมีที่แผ่ไพศาลให้ผู้ผู้น้อยได้พึ่งพิง ในบางวัฒนธรรมเงาคือชีวิตที่นายหนังใช้อัจฉริยภาพทางศิลปะเสกสรรปั้นแต่งขึ้นมาจากแผ่นหนังที่ไร้ชีวิต และในบางวัฒนธรรมเงาอาจเป็นภาพลวงตา ประเดี้ยวเห็นประเดี้ยวหาย เป็นบริเวณที่กำกวมระหว่างความจริงกับความลวงที่จับต้องได้ยาก ดังนั้นเงาตัวหนังและชีวิตมนุษย์จึงมีความผูกพันกันยิ่งนัก⁵

การขีดตัวหนังตะลุงหรือหนังเงา ถือเป็นศิลปะที่ต้องอาศัยความสามารถของนายหนังที่มีทักษะความชำนาญอย่างสูงในการสวมวิญญาณให้ตัวหนัง ด้วยบทบาทและลีลาผ่านศิลปะการขีด ซึ่งการใช้ภาพจากตัวหนัง แสงและเงา เป็นเทคนิคท้องถิ่นในการสร้างโลกสมมุติทำให้สามารถจะ

⁴ ดิษพงษ์ เนตรล้อมวงศ์. “หนัง : วัฒนธรรมสากล,” ใน เหลียวหน้าแลหลัง ดูหนังใหญ่ (กรุงเทพฯ : บางกอกอินท์เฮาส์ จำกัด, 2551),51-56.

⁵ ปรีตดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล. “โอมฤกษ์เบิกฟ้าดินดล”ใน หนังใหญ่วัดบ้านคอน (กรุงเทพฯ : บริษัทศรีบุญอุตุสาหกรรมการพิมพ์(1988)จำกัด, 2549),6.

ก้าวข้ามข้อจำกัดทางพื้นที่และเวลา ที่มนุษย์ถูกพันธนาการอยู่ในโลกแห่งประสบการณ์จริงไปได้⁶ เพราะภาพเงาจากตัวหนังที่สะท้อนแสงไฟ นอกจากแสดงถึงรูปร่างและท่าทางการเคลื่อนไหวของตัวหนังแล้ว ในบางครั้ง แสงไฟที่วูบไหวยังทำให้เงาที่ปรากฏมีความแตกต่างจากต้นแบบ มีขนาดใหญ่ขึ้น พลิวไหวมากขึ้นหรือบิดเบือนจากภาพจริง แสดงสีสันที่สดใสด้วยคุณสมบัติของผืนหนังที่โปร่งแสงหรือทึบตัน หรือแสงที่ลอดผ่านพื้นที่ว่างของลวดลายซึ่งตอกและแกะสลัก ล้วนสร้างอารมณ์ ความรู้สึกที่ลึกซึ้งของพลังความเชื่อและลุ่มลึก ด้วยสุนทรียะแห่งจินตนาการทางศิลปะ

ภาพที่ 4 ภาพมิติของแสงและเงาในศิลปะการเชิดหนังตะลุง

⁶ ปรีตดา เถลิ้มเผ่า กอนันตกุล. “โลกของละครชาบ้าน,” สารคดี 15, 173(2542) : 126-136.

ภาพที่ 5 ภาพมิติของแสงและเงาในศิลปะการเชิดหนังตะลุง

3.นิยาย(วรรณกรรม)หนังตะลุง นักปราชญ์ทางวัฒนธรรมเชื่อว่า ภาษาและวรรณกรรมเกิดขึ้นควบคู่กับมนุษยชาติ และเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ทุกชุมชน ทุกสังคมของมนุษย วรรณกรรมรูปใดรูปหนึ่งตามระดับและความเจริญของชุมชนและสังคมนั้น

นิยายหรือวรรณกรรมหนังตะลุงที่นายหนังนำมาแสดง เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่ส่งผลให้ผู้ชมชื่นชอบหนังตะลุงคณะนั้นๆ ซึ่งนิยายหนังตะลุงอาจจะได้จากนายหนังแต่งขึ้นเองจากจินตนาการและประสบการณ์ หรือมีนักแต่งนิยายหนังตะลุงแต่งเพื่อให้นายหนังแสดงโดยเฉพาะ เช่น การแพร่หลายของหนังสือวรรณคดีเล่มเล็กๆ ที่ชาวชุมชนลุ่มทะเลสาบสงขลารู้จักกันในชื่อ “หนังสือวัดเกาะ” นายหนังจึงแสวงหาเรื่องที่ดีมีคติ สาระดีประโยชน์ผสมผสานความบันเทิงมาแสดงในท่วงทำนองของหนังตะลุง ที่มีทั้งบทพากย์เป็นกลอนหรือกลบทต่างๆ และบทเจรจาใช้ภาษากลางและภาษาใต้ท้องถิ่นในการสื่อสาร เพื่อให้บริการบันเทิงแก่ผู้ชมในยามค่ำคืน หนังตะลุงคณะใดสามารถดึงดูดผู้ชมให้ชื่นชอบได้ตลอดเวลาที่แสดง และติดอกติดใจอยากได้ดูได้ชมอีกในโอกาสต่อไป นับว่าหนังตะลุงคณะนั้นประสบความสำเร็จในการแสดงเรื่องนั้นๆ ซึ่งแนวเรื่องของนิยายหนังตะลุงแบ่งได้ 3 ลักษณะคือ นิยายหนังตะลุงแบบโบราณ นิยายหนังตะลุงแบบสมัยใหม่ และนิยายหนังตะลุงแบบผสมผสาน

1. นิยายหนังสือแบบโบราณ แนวเรื่องส่วนใหญ่เป็นนิทานประโลมโลกเป็นเรื่องจักรๆ วงศ์ๆ ประเภท “เหาะได้ ตายชুব” และนิทานชาดก โดยมีสารัตถะคือเรื่อง “กฎแห่งกรรม” ทำดียอมได้ดี ทำชั่วยอมได้ชั่ว “กรรมะจึงต้องชณะกรรม” ตลอดไป นอกจากกฎแห่งกรรมดังกล่าวแล้วยังมีคุณธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องและสอดคล้องกับพุทธธรรมอีกนานาประการ เช่น “ความกตัญญูตเวทิตี” หรือ “ความซื่อสัตย์” เป็นต้น

2. นิยายหนังสือแบบสมัยใหม่ แนวเรื่องเป็นลักษณะที่จิตใจแสดงออกถึงสภาพชีวิตของชุมชน และสังคมที่มีอยู่และเป็นอยู่จริงในชีวิตประจำวันอย่างใกล้ชิดยิ่งที่สุด และนายหนังจะแสดงทรรศนะต่อสภาพนั้นๆ ด้วย นิยายหนังสือแบบสมัยใหม่จึงมีลักษณะแตกต่างจากหนังสือแบบโบราณ ทั้ง โครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก และสารัตถะของเรื่อง คือ นอกจากจะเน้นเรื่อง “กฎแห่งกรรม” ซึ่งเป็น “สัจธรรมแห่งชีวิต” แล้ว นิยายหนังสือแบบสมัยใหม่นำเสนอสารัตถะอื่นๆ อีกหลายสารัตถะ ซึ่งเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับสถาบัน ฯลฯ เช่นคนรวยมักจะเอาเปรียบคนจน ผู้มีอำนาจมักจะเอาเปรียบผู้ไม่มีอำนาจ คนดีต้องจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง หรือ การมัวเมาอยู่ในโลกีย์วิสัยยอมได้รับความหายนะ ฯลฯ ซึ่งเป็นสารัตถะที่เน้นข้อคิด และปัญญาที่เกี่ยวข้องอยู่กับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมปัจจุบัน เป็นผลพวงจากการกระทำในปัจจุบันของผู้คนมากกว่าเป็นเรื่องของ โศกนาฏศาสตร์หรือกรรมเก่าเหมือนอย่างในนิยายหนังสือแบบโบราณ

3. นิยายหนังสือแบบผสมผสาน เป็นนิยายหนังสือที่มีลักษณะ โครงเรื่อง เหตุการณ์ การดำเนินเรื่อง ตัวละคร ฉาก และสารัตถะของเรื่องที่เหมาะสมกันระหว่างนิยายหนังสือแบบโบราณกับนิยายหนังสือแบบสมัยใหม่ คือในนิยายหนังสือเรื่องเดียวกันมีทั้ง “จินตนิม” และ “สัจนิม” คละเคล้ากันไป มีทั้งเรื่องของจินตนาการ อภินิหาร และชีวิตจริง มีทั้งโลกของความจริง และโลกของความฝัน ปะปนกันไม่แบ่งแยก มนุษย์ สวรรค์นรก บาตาล ออกจากกันโดยสิ้นเชิง คือไม่ได้เป็นลักษณะ “เก่ารุ่นลายคราม” หรือ “ใหม่ถอดด้าม” แต่ได้ผสมกลมกลืนกัน “แบบคนรุ่นเก่าดูได้ คนรุ่นใหม่ดูดี” เพราะรู้และเข้าใจว่านี่คือ “นิยายหนังสือ”⁷

⁷ วิมล คำศรี. หนังสือชั้นครูคู่มือเมืองนครศรีธรรมราช. (นครศรีธรรมราช : ไทม์ พรินต์ติ้ง, 2549.), 44-55.

ภาพที่ 6 ภาพนิยาย(วรรณกรรม)หนังสือสูง

4.ดนตรีหนังตะลุง ในอดีตหนังตะลุง มีความเรียบง่าย ชาวบ้านในท้องถิ่นประดิษฐ์เครื่องดนตรีขึ้นใช้เอง โดยใช้วัสดุพื้นบ้านทำเครื่องดนตรี ซึ่งมีลูกคู่เป็นผู้ทำหน้าที่บรรเลงเครื่องดนตรีนั้นๆ เพื่อประกอบการแสดง มี 5 ชิ้น ได้แก่

1. โหม่ง	1 คู่	สำหรับประกอบเสียงร้องกลอน
2. ฉิ่ง	1 คู่	สำหรับขัดจังหวะโหม่ง
3. ทับ	1 คู่	เป็นตัวคุมจังหวะและทำนอง
4. กลองตุ๊ก	1 ลูก	สำหรับขัดจังหวะทับ
5. ปี่	1 เล้า	สำหรับเดินทำนอง

ภาพที่ 7 ภาพเครื่องดนตรีหนังตะลุง

ที่มา : อภิลิทธิ ศรีแก้ววร. ดนตรีหนังตะลุง, [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2553 เข้าถึงได้จาก <http://www.moradokthai.com/dontreetalung.htm>

แต่ระยะหลังมีเครื่องดนตรีสากลเข้าไปผสมผสานกับเครื่องดนตรีดั้งเดิมบ้าง เช่น กลองชุด คีย์บอร์ด กีตาร์ ไวโอลิน เป็นต้น เกิดการผสมผสานของวัฒนธรรม เก่า-ใหม่ เพลงเก่า-เพลงใหม่ หรือระหว่าง ทำนองเก่า-ทำนองใหม่ โดยที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์และคีตรสของดนตรีหนังตะลุงไว้และเพิ่มของใหม่อย่างพอเหมาะพอดี จึงเป็นแนวทางของการอนุรักษ์และการสร้างสรรค์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการ และการปรับตัวของหนังตะลุงเพื่อความอยู่รอดในสภาวะแวดล้อม

ปัจจุบัน เฉพาะอย่างยิ่งการแสดงออกถึง “สำเนียง” ที่บ่งบอก “ภาษา” และ “อัตลักษณ์” ของคน ปักษ์ใต้ได้อย่างชัดเจน

อิทธิพลจากความเชื่อของหลักปรัชญาทางพระพุทธศาสนา

วิถีชีวิตของคนไทย มีความผูกพัน ที่สอดคล้องกลมกลืนอย่างแนบแน่น กับหลักความเชื่อ หลักปฏิบัติและหลักคำสอนในพุทธศาสนา มาโดยตลอด จนผสมผสานอยู่ในวิถีชีวิต เรียกได้ว่า พุทธศาสนา มีส่วนหล่อหลอมลักษณะนิสัย และชีวิตจิตใจของคนไทย

ภาคใต้เป็นแหล่งที่พุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน พุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อชาวใต้อย่างลึกซึ้งเหนียวแน่น กิจกรรมทั้งปวงของชาวใต้จึงมีพุทธศาสนาเป็นเข็มทิศ ดั่งนั้นค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรม การดำรงชีวิตของชาวปักษ์ใต้ ล้วนมาจากคติความเชื่อและความมีน้ำใจศรัทธา ที่ผูกพันกับพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง⁸

ในพื้นที่ปักษ์ใต้ที่ข้าพเจ้ามีชีวิตร่วมอยู่ มีโอกาสได้รับการอบรม สั่งสอน และถูกปลูกฝังเรื่อง ศีลธรรม จริยธรรม ตามหลักปรัชญาทางพระพุทธศาสนา จากพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย และญาติพี่น้องในครอบครัวของข้าพเจ้า ตั้งแต่วัยเยาว์ การติดตามย่าไปทำบุญใส่บาตร สวดมนต์ ไหว้พระ ฟังเทศน์ ฟังธรรมที่วัด หรือการได้รับคติธรรม แก่คิดอันเป็นสารัตถประโยชน์จากการดูหนังตะลุงในพื้นที่นั้น ล้วนเป็นปัจจัยให้ข้าพเจ้าเกิดความผูกพัน และมีความศรัทธาต่อพุทธศาสนา จึงนำหลักพุทธปรัชญามาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนและสร้างสรรค์ผลงานศิลปะธรรมศิลป์

พุทธศาสนาซึ่งก่อเกิดแรงบันดาลใจ และปรากฏในผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “หนังตะลุง - ธรรมะ” โดยจะกล่าวได้ดังนี้

1.ภาพปริศนาธรรม หมายถึง ภาพหรือถ้อยคำที่ผูกขึ้นเป็นเงื่อนงำในทางธรรม เป็นภูมิปัญญาไทยโบราณ ของบรรพชนเขียนไว้ในสมุดไทยหรือสมุดข่อยและในจิตรกรรมฝาผนังตามวัดทั่วไป เพื่อสอนพุทธธรรมในลักษณะอุปมาอุปมัย ภาพปริศนาธรรมมักจะมีรูปแบบการเขียนรูปสืบต่อๆ กันมาในกรอบของแบบแผนประเพณี ลักษณะของภาพอาจเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามยุคสมัย และฝีมือของช่างเขียน แต่แนวความคิดในเชิงซึ่งซ่อนธรรมะยังคงเดิม ดังนั้นการแสดงปริศนาธรรมในรูปแบบของภาพศิลปะ จึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้คนหันมาฟังธรรมะ โดยดูภาพที่เขียนแล้วตีความหมาย ทำให้คนได้พิจารณา รู้ดี รู้ชั่ว บาป บุญ คุณ โทษ ใดๆ ก็เป็นประโยชน์หรือมิใช่ประโยชน์ ได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง

⁸ สุริวงค์ พงษ์ไพบุลย์, พุทธศาสนาแถบลุ่มทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันออกสมัยกรุงศรีอยุธยา. (สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, ม.ป.ป.).

คุณลักษณะของภาพปริศนาธรรม แบ่งได้ 2 ภาค คือ คนมีมิชฌาทีฐีและคนมีสัมมาทีฐี

ภาคแรก เป็นภาคของคนมีมิชฌาทีฐี คือ คนที่มีความเห็นผิดจากครรลองคลองธรรม ได้แก่ คนที่เห็นผิดว่าบุญไม่มี บาปไม่มี นรกไม่มี สวรรค์นิพพานไม่มี เป็นต้น คนจำพวกนี้มากด้วยกิเลส คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลงและการอุปาทานยึดมั่น ถือมั่นในสิ่งผิด เห็นกงจักรเป็นดอกบัว เพราะห่างไกลจากธรรม จึงไม่ประสบความสุข พบแต่ความเสื่อมในที่สุด

ภาคที่สอง เป็นภาคของคนมีสัมมาทีฐี คือคนที่เห็นถูกต้องตามครรลองคลองธรรม ปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ธรรม โดยท่านแสดงเป็นภาพพระโยคาวจรคือพระผู้บำเพ็ญเพียรอย่างแรงกล้า และพิจารณาสังขารอย่างถ่องแท้ โดยใช้ปัญญาบำเพ็ญวิปัสสนาญาณ 9 จนพบความสุขที่แท้จริง บรรลุผล คือ ความหลุดพ้น อันได้แก่พระนิพพาน ซึ่งเป็นความสงบสุขที่สุด ดังพุทธภาษิตที่ว่า “นิพพานัง ปรมัง สุขัง” แปลว่า นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง⁹

จากการศึกษาภาพปริศนาธรรมยังได้รับรู้ความเป็นอัจฉริยะของบรรพชนไทยในอดีต ซึ่งแสดงความเป็นผู้มีปัญญาความรอบรู้ทั้งทางโลก และทางธรรม โดยมีความศรัทธาอย่างแนบแน่นกับพุทธศาสนา บรรจงสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในเชิงสัญลักษณ์เป็นภาพปริศนาธรรม เพื่อสอนธรรมะแก่คนผู้ไม่รู้หนังสือในอดีตได้อย่างรวบรัด และสามารถเข้าใจธรรมะในชั้นลึก ด้วยความเพลิดเพลนไม่เบื่อหน่าย จนถึงปัจจุบันที่มีผู้ได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง ก็ยังคงมีความสำคัญและเหมาะสมกับการใช้เผยแพร่พุทธธรรม เพื่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม

2.นิทานชาดก หมายถึง เรื่องเกี่ยวกับอดีตชาติของพระ โคดมพุทธเจ้า เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเล่า และเป็นกลวิธีหนึ่งในการสอนบุคคลประเภทต่างๆ ทรงยกเรื่องราวของพระองค์มาเทียบเคียงเป็นลักษณะนิทาน เพื่อให้เห็นถึงความพากเพียรในการประกอบกรรมดี ที่แน่วแน่ไม่หวั่นไหว และได้สร้างสมมาอย่างสม่ำเสมอตลอดระยะเวลาที่ยาวนาน

ข้าพเจ้าจึงสร้างสรรค์ผลงานชิ้นด้วยการผสมผสานสารัตถะในนิทานชาดก ซึ่งหลักธรรมะยังคงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

⁹ ประภาส สุระเสน, สมุดภาพปัญญาธรรม. (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2545),8.

ภาพข้อมูลที่เป็นอิทธิพลจากความเชื่อของหลักปรัชญาทางพระพุทธศาสนา

ภาพที่ 8 ภาพปริศนาธรรม “ช้างกลืนกินน้ำ 3 สระ”

ที่มา : ประภาส สุระเสน, สมุดภาพปญญาธรรม. (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2545),34.

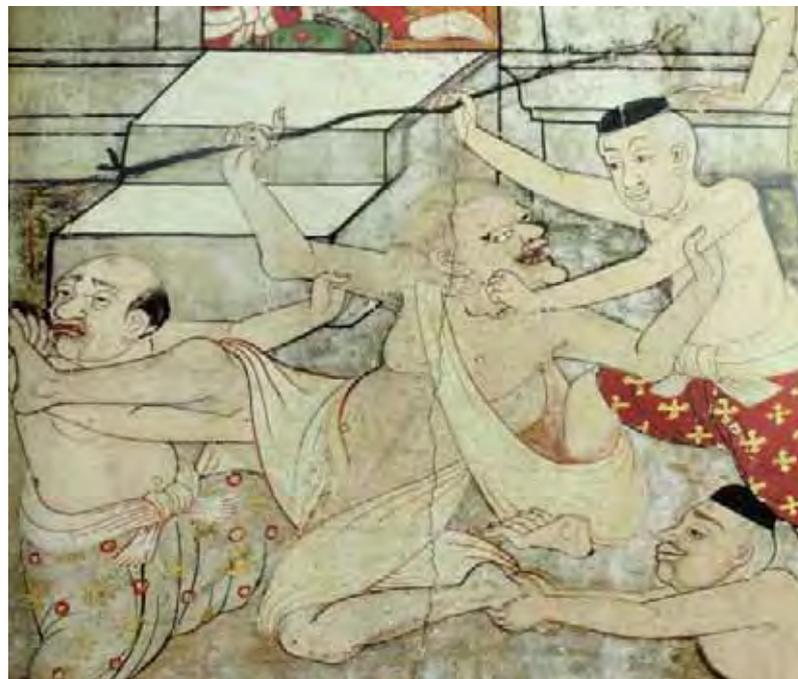
ภาพที่ 9 ภาพปริศนาธรรม “สังสารวิฏฐ”

ที่มา : ประภาส สุระเสน, สมุดภาพปญญาธรรม. (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2545),24.

ภาพที่ 10 ภาพปริศนาธรรม “ปัญญาเกิดจากตม”

ที่มา : พุทธศาสนิกชน, ปริศนาธรรมไทย ชุด กายนคร. (กรุงเทพฯ : ธรรมสภา, 2520), 20.

ภาพที่ 11 ภาพ เวสสันดรชาดก “ชูชก”

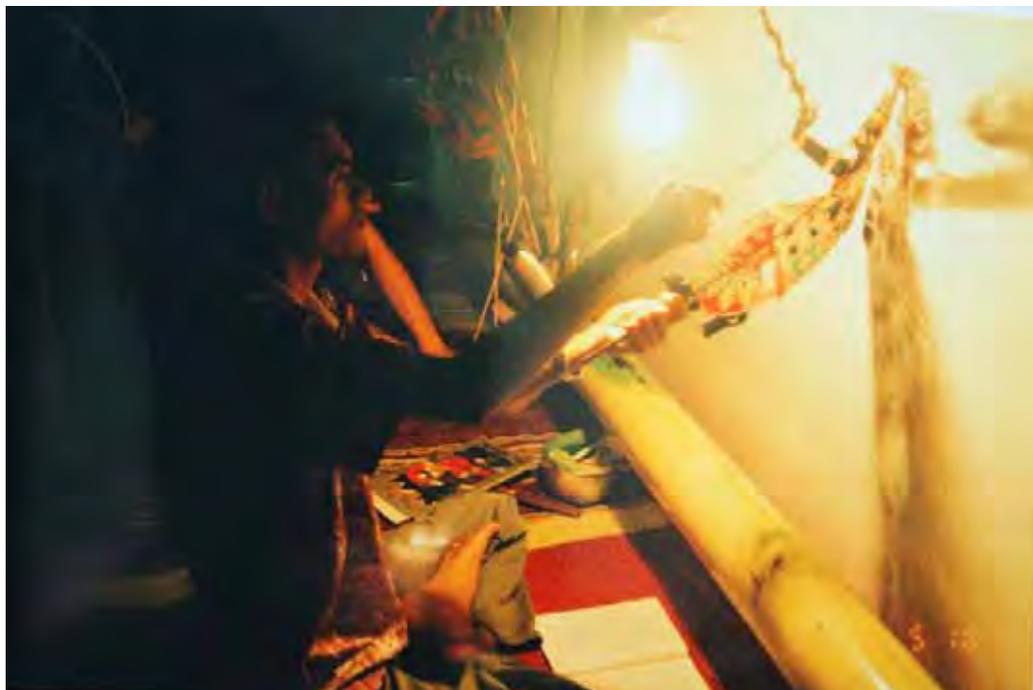
ที่มา : Santi Leksukhum, Temples of Gold. (France. : Imprimerie nationale, 2000), 199.

อิทธิพลจากประสบการณ์ตรง

ด้วยพื้นเพของข้าพเจ้าเป็นชาวใต้แห่งลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ซึ่งเป็นพื้นถิ่นอันอุดมสมบูรณ์ด้วยธรรมชาติแวดล้อม และ ภูมิปัญญาที่ฝังามในสังคมชนบท จากโบนมเมวเล็กๆที่ย่าใช้กรรไกรหนีบหมาก บรรจงตัดแต่งเป็นตัวหนังสือให้ข้าพเจ้าได้ชักเชิดเป็นของเล่นสุดพิเศษเมื่อเยาว์วัย คือเครื่องบันทึกความผูกพันระหว่างข้าพเจ้ากับหนังสือและศิลปะ จนกระทั่งได้สัมผัสและเรียนรู้กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะพื้นบ้าน “หนังสือ” กับครูหนังและช่างพื้นถิ่น ซึ่งเป็นแหล่งรวมภูมิปัญญาของวัฒนธรรมที่มีบทบาทต่อวิถีชีวิตของข้าพเจ้า สร้างประสบการณ์ตรงด้วยการเป็นทั้งนายหนังสือ ช่างแกะสลักตัวหนังสือ และเป็นผู้ประพันธ์วรรณกรรมหนังสือที่ใช้ในการแสดงเอง จากการได้ซึมซับและรับรู้ จนเกิดความรักเข้าในส่วนลึกของจิตวิญญาณของข้าพเจ้า นำมาซึ่งแรงบันดาลใจที่ยิ่งใหญ่ และเกิดความรักที่ต้องรักษาไว้ให้ดำรงอยู่ ควบคู่กับการพัฒนาและสร้างสรรค์ศิลปะ สืบเนื่องต่อไป

ภาพที่ 12 ภาพสาธิตการแกะสลักหนังสือในรายการ 100 เรื่องเมืองใต้ ช่อง 11 หาดใหญ่, 2542

ภาพที่ 13 ภาพการแสดงหนังตะลุงคณะหนังชูศักดิ์ ศรีขวัญ ในเขตพื้นที่ จ.สงขลา ปี พ.ศ. 2545

อิทธิพลจากสภาวะแวดล้อมทางสังคม

การพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในสังคมปัจจุบันเป็นเหตุปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ จากสภาวะแวดล้อมทางสังคมที่รีบเร่ง เพื่อความอยู่รอดของตนเอง จึงมีการแก่งแย่งแข่งขัน คัดโกงเอาัดเอาเปรียบกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจบารมี หรือความร่ำรวยแบบรวบรัด จนกลายเป็น “เครื่องแบบมนุษย์” ที่ไม่ใช่แบบอย่างที่ดีงาม แต่กลับตั้งอยู่บนความ“เห็นผิดเป็นชอบ” ส่งผลร้ายและความวุ่นวายขึ้นในสังคม

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีมากด้วยความเจริญทางวัตถุภายนอก ในทางกลับกัน ความเจริญอันเป็นมงคลภายใน คือ “จิตใจ” ของมนุษย์ กลับลดน้อยถอยลง โดยเฉพาะในสังคมเมือง ซึ่งกระแสนิยมดังกล่าวอาจหลงไหลเข้าสู่สังคมชนบท ในลักษณะ “น้ำซึมบ่อทราย” หรือ “ลูกใหม่แบบไฟลามทุ่ง” ก็อาจเป็นไปได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการขาดเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจจึงประพฤตินห่างไกลจากครรลองคลองธรรม ถูกจูงจูงด้วยโซ่ตรวนของกิเลส “ โลก โกรธ หลง” กักขัง “จิต” ให้มีติดบอด ตกอยู่ในอำนาจของตัณหา ความทะยานอยาก การก่อ “อกุศลกรรม” จึงเกิดทุกข์ ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จด้วยใจ ถ้าบุคคลใดมีใจเศร้าหมองแล้ว จะพูดก็ตาม จะทำก็ตาม ความทุกข์ย่อมติดตามเขาไป เหมือนล้อหมุนตามโคที่ลากเกวียน ถ้าบุคคลใดมีใจผ่องใส จะพูดก็ตาม จะทำก็ตาม ความสุขย่อมติดตามมา เหมือนดังเงาติดตามตัว”

ความสำคัญดังกล่าว ข้าพเจ้าจึงสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “หนังตะลุง-ธรรมะ” ขึ้น ในลักษณะของภาพปริศนาธรรมเชิงสัญลักษณ์ ที่สอดคล้องสัมพันธ์กันระหว่าง “ตัวหนัง-เงาหนัง” มีความหมายนัยซับซ้อนระหว่าง “ความงามภายนอก(รูปทรง) – ความงามภายใน(สารัตถะ)” แสดงออกด้วยทัศนธาตุ ผ่านความคิด อารมณ์ความรู้สึก และจินตนาการที่ผสมผสานการได้รับอิทธิพลต่างๆ เกิดผลงานสร้างสรรค์ ที่มีลักษณะเฉพาะตน

โดยมุ่งหวังสื่อ “สาร” คือ “พุทธปัญญา” พัฒนาให้เข้าในส่วนลึกของ “จิตใจ” มนุษย์ เพื่อเป็นแนวทางของการดำรงชีวิต ตามวิถีพุทธธรรมอันดีงาม สร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นทั้งในตนเองและสังคม

ภาพที่14 ภาพอิทธิพลจากสภาวะแวดล้อมทางสังคม

บทที่ 3

การกำหนดรูปแบบ เทคนิคและวิธีการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ ข้าพเจ้าได้นำแนวความคิดมาจากการแสดงเงาคือ หนังสืงตะลึงภาคใต้ ซึ่งเป็นแหล่งรวมภูมิปัญญาของศิลปะและวัฒนธรรม ที่ข้าพเจ้ามีความผูกพัน จากประวัติศาสตร์การแสดงหนังสืงตะลึงในอดีต ความมุ่งหมายเริ่มแรกมีการอาศัยตัวหนังสือ บอกเล่าเรื่องราวรามเกียรติ์ เพื่อเป็นการยกย่องและให้ความสำคัญกับการทำความดีและความชั่วผ่านตัวหนังสือ ในลักษณะของการแสดงธรรมผ่านความบันเทิง ที่อาศัยรูปแบบการนำเสนอ ของสื่อพื้นบ้าน ข้าพเจ้าจึงนำความบันเทิงจากหนังสืงตะลึงที่สะท้อนหลักธรรมะทางพุทธศาสนาดังกล่าว มาพัฒนาและถ่ายทอดผ่านผลงานศิลปะ ด้วยการประสานแนวความคิดระหว่างการอนุรักษ์และการสร้างสรรค์ ที่แสดงออกด้วยทัศนธาตุผ่านกระบวนการเทคนิคสลักหนัง เป็นรูปทรงที่มีลักษณะเฉพาะตน นำมาจัดวางร่วมกับการเชิด

วิธีการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ ชุด หนังสืงตะลึง-ธรรมะ ข้าพเจ้าได้วางแผนและเรียบเรียงขั้นตอนต่างๆ เพื่อง่ายต่อการปฏิบัติการ โดยเริ่มต้นจากการศึกษาเนื้อหา สารัตถะ ตามแนวความคิด รวบรวมข้อมูล เทคนิคและวิธีการต่างๆ เพื่อช่วยเสริมสร้างผลงานให้สมบูรณ์ มีความลงตัวและเป็นเอกภาพ ดังรายละเอียดขั้นตอนตามระยะเวลาและวิธีการสร้างสรรค์ ต่อไปนี้

1. ระยะเวลาของการหาข้อมูล การศึกษาค้นคว้าข้อมูล เพื่อนำไปเป็นการประมวลความคิดในขั้นต่อไปนั้น ความบันเทิงที่สำคัญ ซึ่งเป็นอิทธิพลของการสร้างสรรค์ผลงานในชุดนี้ ได้มาจากการรวบรวมข้อมูล เอกสาร หนังสือที่เกี่ยวข้องกับหนังสืงตะลึง และหลักปรัชญาทางพระพุทธศาสนา หรือข้อมูลที่ได้จากการออกสำรวจพื้นที่ และข้อมูลจากประสบการณ์ส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของข้าพเจ้า ซึ่งมีความผูกพันกับหนังสืงตะลึงและคติความเชื่อ ความศรัทธาต่อพุทธศาสนาอย่างแนบแน่นมาตั้งแต่วัยเด็กจนถึงปัจจุบัน รวมถึง ข้อมูลจากสภาวะแวดล้อมทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์อยู่ตลอดเวลา ข้าพเจ้าจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เลือกสรร เพื่อพัฒนาแนวความคิดและการแสดงออกที่ชัดเจนและตรงตามความมุ่งหมายในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

2. ระยะของการประมวลความคิด เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า มาเป็นการประมวลความคิด ตามแนวทางขององค์ประกอบที่เป็น โครงสร้างหลักของศิลปะ คือ รูปทรงกับ เนื้อหา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 รูปทรง เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง ซึ่งข้าพเจ้าสร้างสรรค์เป็นรูปทรงตัวหนังสือที่มีลักษณะเฉพาะตน ประกอบด้วยเทคนิคและแนวเรื่อง โดยอาศัยโครงสร้างทางรูปของตัวหนังสือแบบประเพณีเดิม นำมาประสานกับจินตนาการจากความบังเอิญและการได้รับอิทธิพลต่างๆ แสดงออกด้วยทัศนธาตุผ่านเทคนิควิธีการแกะสลัก ลงบนวัสดุหนึ่งสัตัว วัว ควาย เป็นรูปทรง คน สัตว์ วัตถุสิ่งของ มาเป็นตัวแสดงสัญลักษณ์หรือถ่ายทอดสาระที่สำคัญ โดยกำหนดรูปทรงหลัก รูปทรงรองและรูปทรงประกอบที่มีขนาดแตกต่างกัน ลดหลั่นตามลำดับความสำคัญของเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ “ซึ่งรูปทรงให้ความพอใจต่อความรู้สึกสัมผัส อีกทั้งสร้างเนื้อหาให้กับตัวรูปทรงเองและเป็นสัญลักษณ์ให้แก่อารมณ์ ความรู้สึกหรือปัญญาความคิดที่เกิดขึ้นในจิตด้วย”¹⁰

2.2 เนื้อหา การสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชุดนี้ ประกอบด้วยเนื้อหาภายนอกได้แก่ เนื้อหาทางด้านทัศนศิลป์ และเนื้อหาภายใน ได้แก่ เนื้อหา ทางเรื่องราวหรือทางสัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

2.2.1 เนื้อหาทางทัศนศิลป์ เป็นการแสดงออก ของอารมณ์ความรู้สึกผ่านเทคนิคกระบวนการสลักหนังแบบประเพณี และการค้นคว้า หาแนวทางสร้างสรรค์ด้วยการประยุกต์ใช้เทคนิคให้สอดคล้องกับเนื้อหาเพื่อ สร้างรูปทรงโดยอาศัยทัศนธาตุต่างๆ มี เส้น สี น้ำหนัก ที่ว่าง พื้นผิว และนำเสนอในลักษณะจัดวาง ประเภทศิลปะสื่อผสม

2.2.2 เนื้อหาทางเรื่องราวหรือทางสัญลักษณ์ เป็นผลงานสร้างสรรค์เรื่องศาสนา โดยนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาตีความและแสดงออกในเชิงสัญลักษณ์ ธรรมชาติสัญลักษณ์ที่ปรากฏในผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ คือ การตีความหลักธรรมคำสอนเรื่อง กิเลส ตัณหา ซึ่งเป็นเหตุแห่งทุกข์หรือเครื่องกีดขวางให้มนุษย์ต้องเวียนว่ายอยู่ในวัฏสงสาร ของการเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นต้น โดยถ่ายทอดสุนทรียภาพผ่านรูปทรงตัวหนังสือที่แกะสลักขึ้นซึ่งเป็นรูปธรรมภายนอก เพื่อแสดงพุทธปัญญาที่เป็นนามธรรมภายใน ให้ปรากฏเข้าใจในส่วนลึกของจิตใจผู้ดูศิลปะ

3. ระยะของการสร้างภาพร่าง เป็นขั้นตอนเริ่มต้นในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยการกำหนดโครงสร้างของภาพ ขึ้นจากการประมวลความคิด ในตอนต้นเป็นการหาโครงสร้างรวม ซึ่งเกิดจากการผสมผสานและการจัดลำดับของแนวความคิดกับข้อมูลที่มี ในขั้นตอนนี้การสร้างสรรค์

¹⁰ ชลุด นิมเสมอ, องค์ประกอบของศิลปะ. (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2531),18.

เต็มไปด้วยความอิสระอย่างเต็มที่ นำไปสู่การคิดค้นได้รูปแบบ และเนื้อหาที่น่าสนใจแตกต่างออกไป ซึ่งข้าพเจ้าอาศัยรูปความคิดและจินตนาการถ่ายทอดเป็นผลงานภาพร่าง ของรูปทรงหลัก และรูปทรงรองที่มีขนาดและรูปแบบที่แตกต่างกันลงบนกระดาษ เพื่อใช้เป็นภาพร่างต้นแบบ สำหรับคัดลอกลงบนผืนหนัง และการแกะสลักต่อไปตามขั้นตอนกระบวนการของการสร้างสรรค์ โดยแบ่งการร่างภาพไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1 การสร้างภาพร่าง ขาว-ดำ เป็นลักษณะของการสร้างภาพร่าง ลายเส้นที่เกิดจากรูปความคิดเบื้องต้น เพื่อกำหนดรูปทรง จังหวะ และทิศทางความสัมพันธ์ของรูปทรงทั้งหมด โดยจะแสดงโครงสร้าง ของรูปทรงตัวหนังสือพอสังเขป ในขอบเขตของการศึกษา

3.2 การสร้างภาพร่างสี เป็นการพัฒนาโดยนำภาพร่างลายเส้นขาว-ดำ ที่สำเร็จและได้รูปทรงจริงที่ชัดเจนหรือให้ความรู้สึกตรงกับแนวความคิด มาระบายสี เพื่อแสดงโครงสร้าง ของสี และน้ำหนัก ของภาพร่างโดยรวมให้เกิดความสมบูรณ์พอสังเขป

4. ระยะเวลาของการสร้างสรรค์ผลงานจริง ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด หนังสือ ตะลุง-ธรรมะ ข้าพเจ้ามี วิธีการสร้างสรรค์ประกอบกัน 3 วิธี คือ

วิธีที่หนึ่ง เป็นการสร้างสรรค์ตามกระบวนการแบบประเพณีของการแกะสลักหนัง ตะลุง โดยเริ่มต้นจากการถ่ายทอดแนวความคิดที่ประสานจินตนาการ สร้างเป็นภาพร่างรูปทรงตัวหนังสือที่มีรายละเอียดสมบูรณ์และแสดงออกผ่านเทคนิควิธีการแกะสลักลงบนผืนหนังจนได้ชิ้นงานที่สำเร็จตรงตามความต้องการ

วิธีที่สอง ข้าพเจ้าเริ่มต้นสร้างสรรค์ผลงาน ด้วยความมีอิสระของการแสดงออก ทั้งทางความคิด และอารมณ์ความรู้สึก โดยวางโครงสร้างของรูปความคิดเป็นภาพร่างคร่าวๆ แล้วปล่อยให้วัสดุกับเทคนิควิธีการเป็นตัวนำความคิด และเลื่อนไหลไปตามจินตนาการ ในการพัฒนาคลี่คลายต่อไปตามกระบวนการสร้างสรรค์ทางศิลปะ

วิธีที่สาม เป็นการสร้างสรรค์โดยใช้วิธีที่หนึ่งผสมผสานกับวิธีที่สองโดยเน้นวิธีการ “เข้าหนัง” คือ ใช้หนังตัดให้เป็นเส้นเชือกเล็กๆ ผูกยึดส่วนประกอบของรูปทรงที่ซับซ้อนให้สมบูรณ์ทั่วทั้งภาพ ดังนั้นการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ จึงต้องอาศัยเทคนิควิธีการทั้ง 3 วิธีที่สอดคล้องประสานกลมกลืนกัน เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพและความสมบูรณ์ของผลงาน

ทัศนธาตุในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

ทัศนธาตุ ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ ประกอบด้วย เส้น สี น้ำหนัก ที่ว่างและ ลักษณะพื้นผิว โดยนำมาประสานกับจินตนาการและความบังคาลใจจากหนังตะลุงและคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ดังต่อไปนี้

1. เส้น เป็นทัศนธาตุสำคัญในส่วนประกอบของผลงานข้าพเจ้า เกิดจากการใช้เครื่องมือเฉพาะคือ มุกหรือตัวตุ้ดตุ้ที่มีหลากหลายขนาดและหลายรูปแบบ เช่น มุกเหลี่ยม มุกกลม มุกโค้งมุกปากแบน มุกดอก มุกวารี และมุกหัวใจ เป็นต้น ตอกลงบนผืนหนัง อย่างอิสระหรือตามร่องรอยเส้นที่ร่างไว้ เพื่อสร้างหรือกำหนดทิศทางของเส้นรูปนอกและเส้นภายใน ข้าพเจ้าแสดงออกโดยการตอกเป็นจังหวะ หนักเบา เพื่อให้เกิดลักษณะของเส้นที่แตกต่างกัน เช่น การตอกเป็นจุด ไข่ปลา เส้นประ หรือลวดลายเฉพาะ เส้นต่างๆจะเป็นตัวกำหนดขอบเขตและสัดส่วนของรูปทรง ซึ่งเส้นที่ตอกหรือสลักออกไป ยังช่วยส่งเสริมให้ที่ว่างภายนอกรูปทรง ถ่ายเทเคลื่อนไหวเข้าสู่รูปทรงภายใน เกิดการสอดประสานระหว่างรูปทรงกับเนื้อที่ว่างอย่างชัดเจน รวมทั้งมีการเพิ่มเติมในส่วนขอรายละเอียด ด้วยการใช้พู่กันตัดเส้น แด้มสีหนักเบา เพื่อสร้างความกลมกลืนและความสมบูรณ์ของรูปทรงตัวหนัง ที่ต้องการเน้นความสำคัญให้เด่นชัดยิ่งขึ้น

2. สี โครงสร้างสีส่วนรวมของผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ ข้าพเจ้านั้น โทนสีที่ได้จากสีผิวของหนังแท้ๆเป็น โครงสร้างหลักสำคัญ เพื่อแสดงคุณสมบัติคือให้อารมณ์ความรู้สึกและความงามของเนื้อวัสดุเดิม ผสมผสานกับสีที่มีลักษณะพิเศษและแสดงบุคลิกเฉพาะพื้นถิ่นภาคใต้ สำหรับใช้ระบายตัวหนังแบบประเพณี เช่น สีผสมอาหารและ หมึกจีน ล้วนเป็นสีที่ได้จากธรรมชาติ ซึ่งโทนสีที่มีความพิเศษได้แก่ สีเขียว สีแดง และสีดำ เป็นต้น เน้นลักษณะของสีคู่ตรงข้ามที่มีความความจัดของสีสดใสตัดกันชัดเจน รวมถึงนำสีวิทยาศาสตร์ที่ผลิตในปัจจุบัน เช่น สีหมึกหรือสีเคมีมาประยุกต์ใช้ร่วมกับสีธรรมชาติในปริมาณที่เหมาะสม เพื่อช่วยเน้นให้บางรูปทรงมีความน่าสนใจเพิ่มขึ้น

3. น้ำหนัก ลักษณะผลงานส่วนรวมทั้งชุด มีค่าน้ำหนักของสีที่ค่อนข้างมีความกลมกลืน ถึงแม้ในบางรูปทรงจะใช้สีที่สดใสตัดกันชัดเจน แต่เนื่องจากการกำหนดให้โครงสร้างหลักเป็นสีของเนื้อวัสดุหนังเดิม ซึ่งมีค่าน้ำหนักอ่อนแก่ตามระดับความหนาบางของหนังที่แตกต่างกัน เป็นตัวประสานกลุ่มรูปทรงหลักและรูปทรงรองให้เกิดความกลมกลืน รวมไปถึงในขั้นตอนการติดตั้งผลงานมีการใช้แสงไฟจากสปอร์ต์ไลท์สร้างมิติของแสงและเงา ก่อให้เกิดค่าน้ำหนักสีโดยรวมของรูปทรง มีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการสื่อสารได้อย่างชัดเจน

4. ที่ว่าง เป็นส่วนสำคัญที่ทำหน้าที่สร้างความประสานกลมกลืน และแสดงพลังความเคลื่อนไหวของรูปทรงตัวหนังซึ่งทำปฏิกิริยากับที่ว่าง มีการเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน โดยอาศัยพื้นที่ว่างในอากาศเป็นตัวเคลื่อนไหว เข้าไปละลายความหนักแน่นของรูปทรงตัวหนัง ที่เกิดจากเทคนิคการตอกและแกะสลักลงบนผืนหนัง ให้ทะลุกินเนื้อที่ว่างในอากาศ เปรียบเสมือนจอผ้าขาวขนาดใหญ่ ที่ช่วยชุบชีวิตสร้างจิตวิญญาณ ให้ตัวหนังมีลีลาท่าทางเสมือนกำลังเชิดจริงโดยนายหนัง ส่ง

เสียงขับร้อง สนทนาโต้ตอบ คลุกเคล้าท่าทางทำนองของเสียงดนตรี ที่ครุ่นเครงอยู่ในที่ว่างแห่งจินตนาการ

5. ลักษณะผิว ผลงานของข้าพเจ้าใช้พื้นผิววัสดุหนังวัว ควาย ประกอบกันเป็นรูปทรงที่สมบูรณ์ด้วยคุณลักษณะของบริเวณพื้นผิวของหนังที่มีความหนา บาง เรียบและขรุขระมีความมันหรือร่องรอยที่เกิดจากการขยับย่นในบางส่วน และคุณสมบัติพิเศษคือ พื้นผิวของหนังมีความโปร่งแสงซึ่งเมื่อนำชิ้นส่วนหนังมาประกอบทับซ้อนกัน จะให้อารมณ์ความรู้สึกของค่าน้ำหนักที่อ่อนแก่ที่ต่างระดับ ส่งผลเหมาะสมในการสื่อสารผ่านแสงและเงา

ขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

1. การเตรียมหนัง ข้าพเจ้าเลือกใช้หนังที่ฟอกสำเร็จจากโรงงานอุตสาหกรรมฟอกหนังในจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีคุณภาพดีและได้มาตรฐานตรงตามความต้องการกับการใช้งานพอสมควร เนื่องด้วยปัจจัยหลายด้าน โดยเฉพาะ วัตถุประสงค์ กรรมวิธี และเรื่องของเวลา ซึ่งในการฟอกแบบโบราณ ต้องใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน หนังที่ฟอกจากโรงงานอุตสาหกรรมจึงมีความเหมาะสมมากกว่าในเรื่องของความสะดวกและมีคุณภาพไม่แตกต่างกันมากนัก

2. การขยายและคัดลอกภาพร่าง เมื่อได้ภาพร่างจากแนวความคิดที่ชัดเจนพอสังเขปแล้ว ข้าพเจ้าจึงนำภาพร่างเหล่านั้นซึ่งเป็นภาพร่าง ของรูปทรงหลักและรูปทรงรองที่มีขนาดและรูปแบบที่แตกต่างกันมาขยายด้วยดินสอในขนาดเท่าจริงลงบนกระดาษและใช้ปากกาตัดเส้นให้คมชัด เพื่อใช้เป็นภาพร่างต้นแบบสำหรับคัดลอกทับลงบนผืนหนัง ในการแกะสลักต่อไปตามขั้นตอนกระบวนการของการสร้างสรรค์

3. การแกะสลัก เมื่อร่างภาพลงบนผืนหนังเสร็จแล้ว ในส่วนที่เป็นรายละเอียดหรือลวดลายภายในรูปทรงจะใช้เทคนิควิธี การแกะสลักลวดลายลงไป การแกะสลักขึ้นอยู่กับการใช้ดุลยพินิจ และอาศัยประสบการณ์บวกความชำนาญในการพิจารณา ว่าควรใช้มีดแกะหรือมุกตอกจึงจะเหมาะสมกับลายเส้นนั้นๆ โดยที่เราสามารถสร้างความแตกต่างของเส้น ได้ด้วยการเลือกใช้มุกหรือตุ้ดคู่ขนาดต่างๆ ในการตอกหรือสลักแต่ละครั้ง ให้เกิดจังหวะของเส้น ได้ตามความต้องการ

4. การระบายสีและเคลือบเงา เมื่อได้รูปทรงตัวหนังจากการแกะสลักเรียบร้อยแล้วก็สามารถนำมาระบายสีได้ตามความต้องการ ในสมัยโบราณสีที่ใช้ระบายส่วนใหญ่จะเป็นสีที่นำมาจากธรรมชาติ เช่น หมาก ขมิ้น และยางไม้ต่างๆ ปัจจุบันเราสามารถเลือกสีที่มีขายอยู่ตามท้องตลาดมาใช้ระบาย แต่การระบายสีหนังนั้น จำเป็นต้องเลือกสีที่ซึมเข้าเนื้อหนังได้ สีที่เหมาะสมและใช้ได้ดีคือ สีที่ผลิตจากธรรมชาติสีดำใช้หมึกจีน สีอื่นๆ จะใช้สีผสมอาหาร นำมาละลายกับน้ำให้

ได้สื่ออ่อนแก่ตามความต้องการ รวมถึงนำสรีวิทยาศาสตร์ที่ผลิตในปัจจุบัน เช่น สีส้มหรือสีเมจิก มาประยุกต์ใช้ร่วมกับสีธรรมชาติในปริมาณที่เหมาะสม เพื่อช่วยเน้นให้บางรูปทรงน่าสนใจเพิ่มขึ้น

เมื่อลงสีเป็นที่น่าพอใจแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการเคลือบเงาเพื่อรักษาสภาพและถนอมผลงานให้มีความคงทน สมัยโบราณจะใช้น้ำมันยางใสทาเคลือบ เพื่อให้เกิดความมันเป็นเงางาม อีกทั้งยังช่วยรักษาสภาพของสีและหนังให้คงทน เนื่องจากวัตถุดิบน้ำมันยางใสหาได้ยากในปัจจุบัน ข้าพเจ้าจึงเลือกใช้ขวานิชเคลือบเงาหรือแลคเกอร์สำเร็จรูปในการทาเคลือบทดแทน

5. การประกอบชิ้นส่วนตัวหนัง เมื่อลงสีและเคลือบเงาเสร็จ เป็นการนำชิ้นส่วนต่างๆ เช่น ปาก มือ แขน ขา ลำตัว มาประกอบกันเข้าด้วยวิธีผูกหรือด้วยเชือกหนัง(หนังที่ตัดเป็นเส้นๆ คล้ายเชือก) ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนชิ้นส่วนหรือกลไกที่ต้องการให้ส่วนไหน ขยับเคลื่อนไหวได้ตามเหมาะสม

6. การผูกไม้ดับและคันเบ็ดสำหรับชักเชิด ขั้นตอนสุดท้ายของการสร้างสรรค์ตัวหนังเป็นชิ้นงาน คือ การผูกไม้สำหรับเชิด เรียกว่า “ไม้ดับหนัง” โดยใช้ไม้ไผ่มาเหลาประกอบผูกยึดเข้ากับตัวหนัง ใช้หาวยที่มีขนาดเล็กและอ่อนตัวเหลาให้มีขนาดพอเหมาะ นำมาเป็น “คันเบ็ด” หรือ “คันยัก” ในการนำมาสร้างเป็นกลไกให้ตัวหนังสามารถขยับชิ้นส่วนต่างๆ ได้ตามความต้องการ และมีส่วนช่วยให้ผลงานมีชีวิตชีวายิ่งขึ้น

7. การติดตั้งผลงาน ในขั้นตอนการนำเสนอผลงาน นับได้ว่ามีความสำคัญมากขึ้นตอนหนึ่ง เนื่องจากตัวชิ้นงานที่เป็นรูปทรงหลักและรูปทรงรองมีจำนวนมากและหลากหลายขนาด ซึ่งต้องอาศัยวิธีการนำเสนอที่ชัดเจน และสอดคล้องประสานกลมกลืนกันอย่างเป็นเอกภาพ นับเป็นปัญหาสำคัญและต้องอาศัยคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อหาวิธีการแก้ไข ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยข้าพเจ้าใช้วิธีการจัดวางให้รูปทรงตัวหนังที่สร้างสรรค์ขึ้น ติดตั้งห้อยลอยอยู่ในเนื้อที่ว่างของอากาศ แสดงจังหวะลีลาและลักษณะท่าทางความเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กันทั่วพื้นที่ รวมทั้งการเพิ่มอารมณ์ความรู้สึกในผลงาน โดยการสร้างบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม ด้วยการติดตั้งไฟสปอर्टไลท์สอดส่องไปยังทิศทางต่างๆ เกิดมิติของแสงและเงาที่พาดทับซ้อน กระจายไปทั่วพื้นที่ ซึ่งผู้ชมสามารถเข้าไปสัมผัสร่วมชักเชิด ขยับเล่นกับตัวผลงานได้อย่างใกล้ชิด เกิดส่วนร่วมระหว่างผู้ชมและผลงาน

8. การเชิด ในขั้นตอนนี้ถือเป็นส่วนเสริมที่มีการเพิ่มเติมเข้ามา นอกเหนือจากผลทางทัศนศิลป์ที่แสดงออกทางรูปทรง เพื่อสร้างความมีชีวิตชีวาให้ผลงาน และต้องการถ่ายทอดสาระดีทางด้านเนื้อหา ผ่านศิลปะการเชิดในรูปแบบของสื่อพื้นบ้านหนังตะลุง ให้เกิดความเด่นชัดและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ภาพที่ 15 ภาพวัสดุอุปกรณ์

ภาพที่ 16 ภาพร่างผลงานเริ่มต้นการสร้างสรรค์ชุด “เงาภิเษก : ภาระแห่งความโลภ” “ซุชก 1”

ภาพที่ 17 ภาพร่างผลงานเริ่มต้นการสร้างสรรค์ชุด “เงาภิเลส : ภาวะแห่งความโลภ” “ชุด 2”

ภาพที่ 18 ภาพร่างผลงานเริ่มต้นการสร้างสรรค์ชุด “เงาภิเลส : ภาวะแห่งความโลภ” “ชุด 3”

ภาพที่ 19 ภาพร่างผลงานเริ่มต้นการสร้างสรรค์ชุด “เงากิเลส : ภาวะแห่งความโลภ” “แม่อมิตตา”

ภาพที่ 20 ภาพร่างผลงานก่อนนิทรรศานิทรรศชุดที่ 1 “เงากิเลส : อำนาจแห่งตัณหา” “ต้นกัลปพฤกษ์”

ภาพที่ 21 ภาพร่างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 “เงากิเลส : อำนาจแห่งตัณหา” “เทวดา”

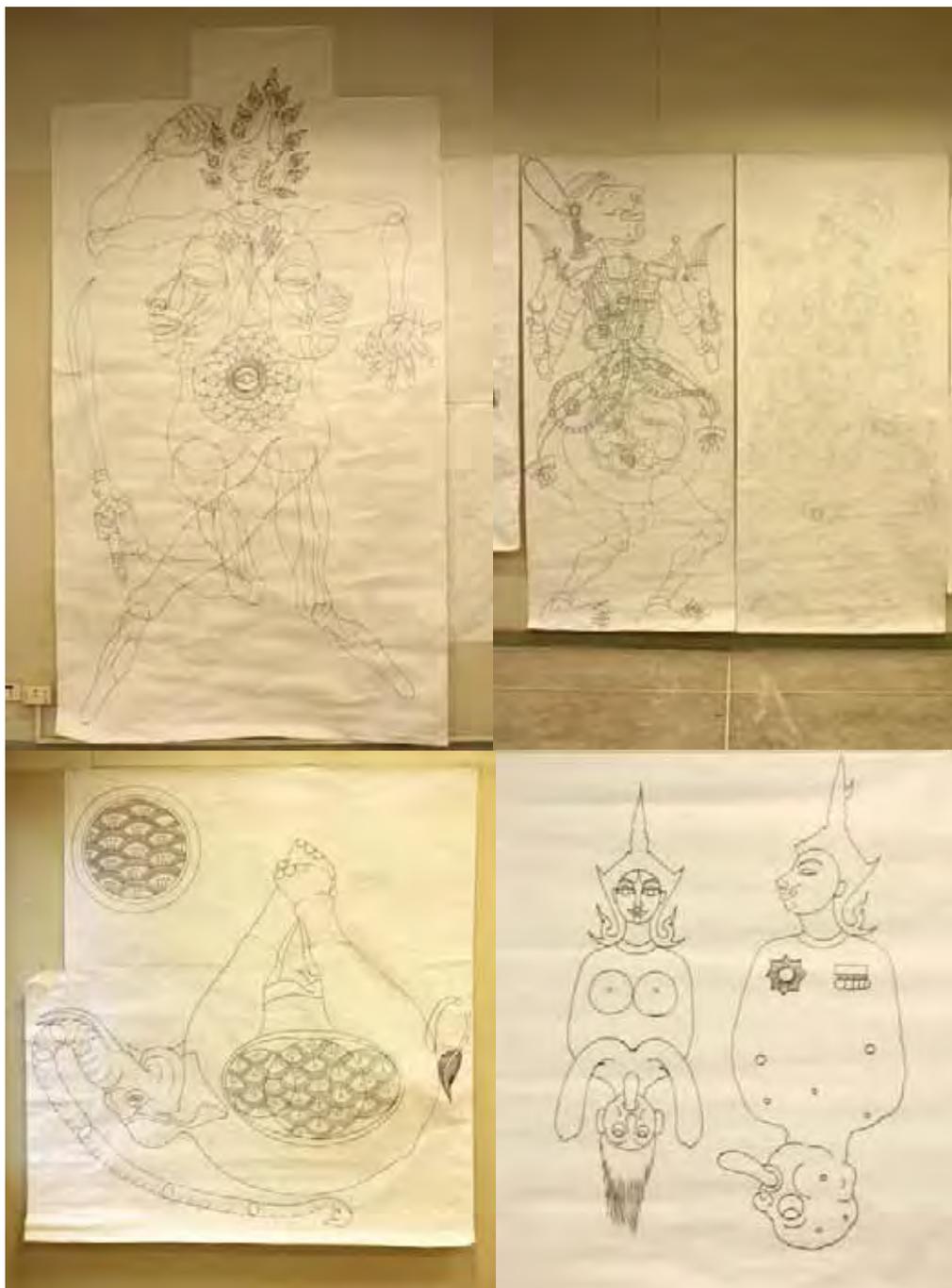
ภาพที่ 22 ภาพร่างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 “เงากิเลส : อำนาจแห่งค้นหา” “เห็นกงจักรเป็นดอกบัว”

ภาพที่ 23 ภาพร่างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2 “ความไม่มีโลกเป็นลากอันประเสริฐ” “นักรบ”

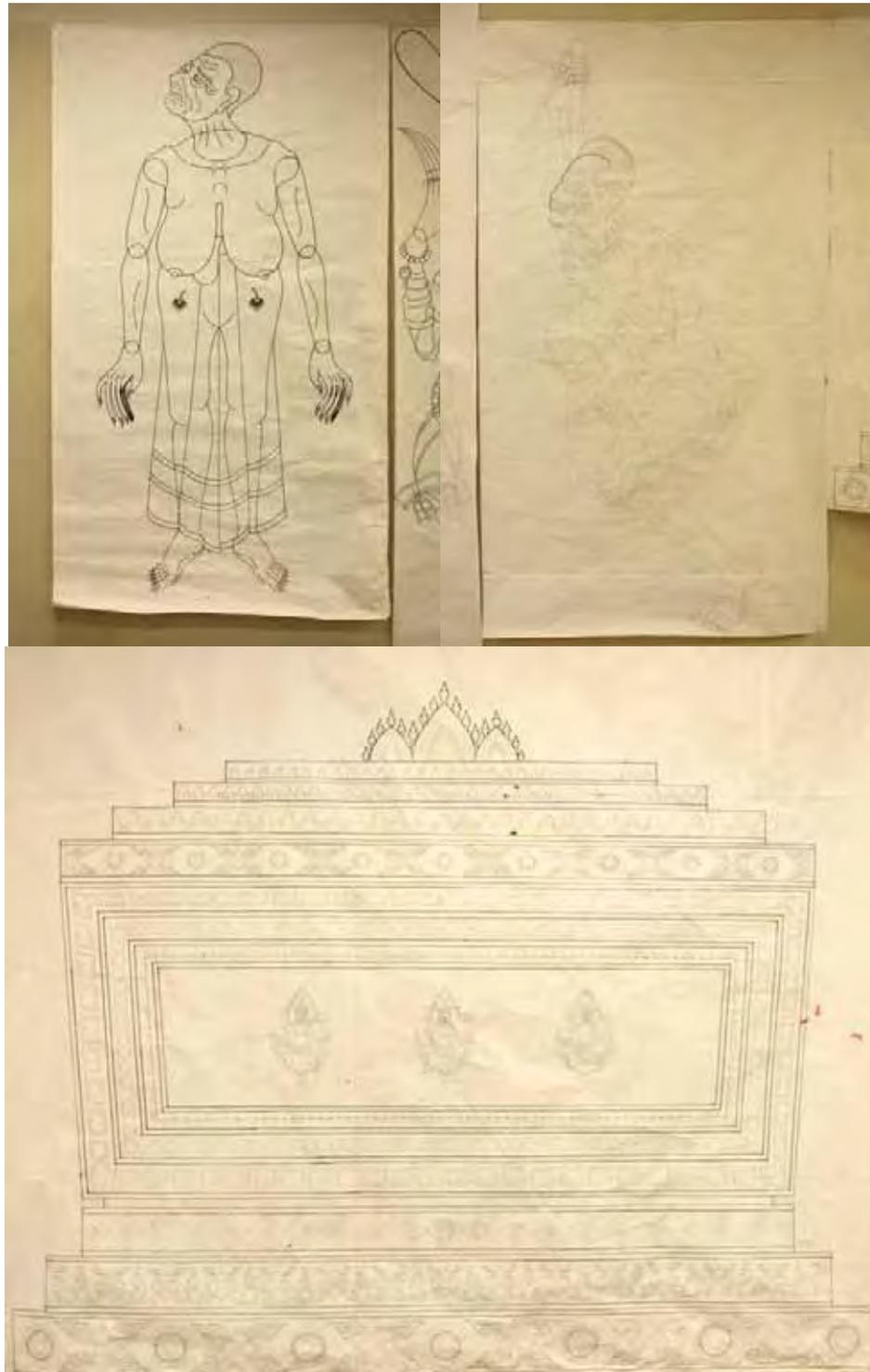
ภาพที่ 24 ภาพร่างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2 “ความไม่มีโลกเป็นลาภอันประเสริฐ”

ภาพที่ 25 ภาพขยายภาพร่างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2 “ความไม่มีโลกเป็นลากอันประเสริฐ”

ภาพที่ 26 ภาพร่างผลงานวิทย์ยานิพนธ์ “เกิด แก่ เจ็บ ตาย”

ภาพที่ 27 ภาพขยายภาพร่างผลงานวิทยานิพนธ์ “แก้ ,เจ็บ, ตาย”

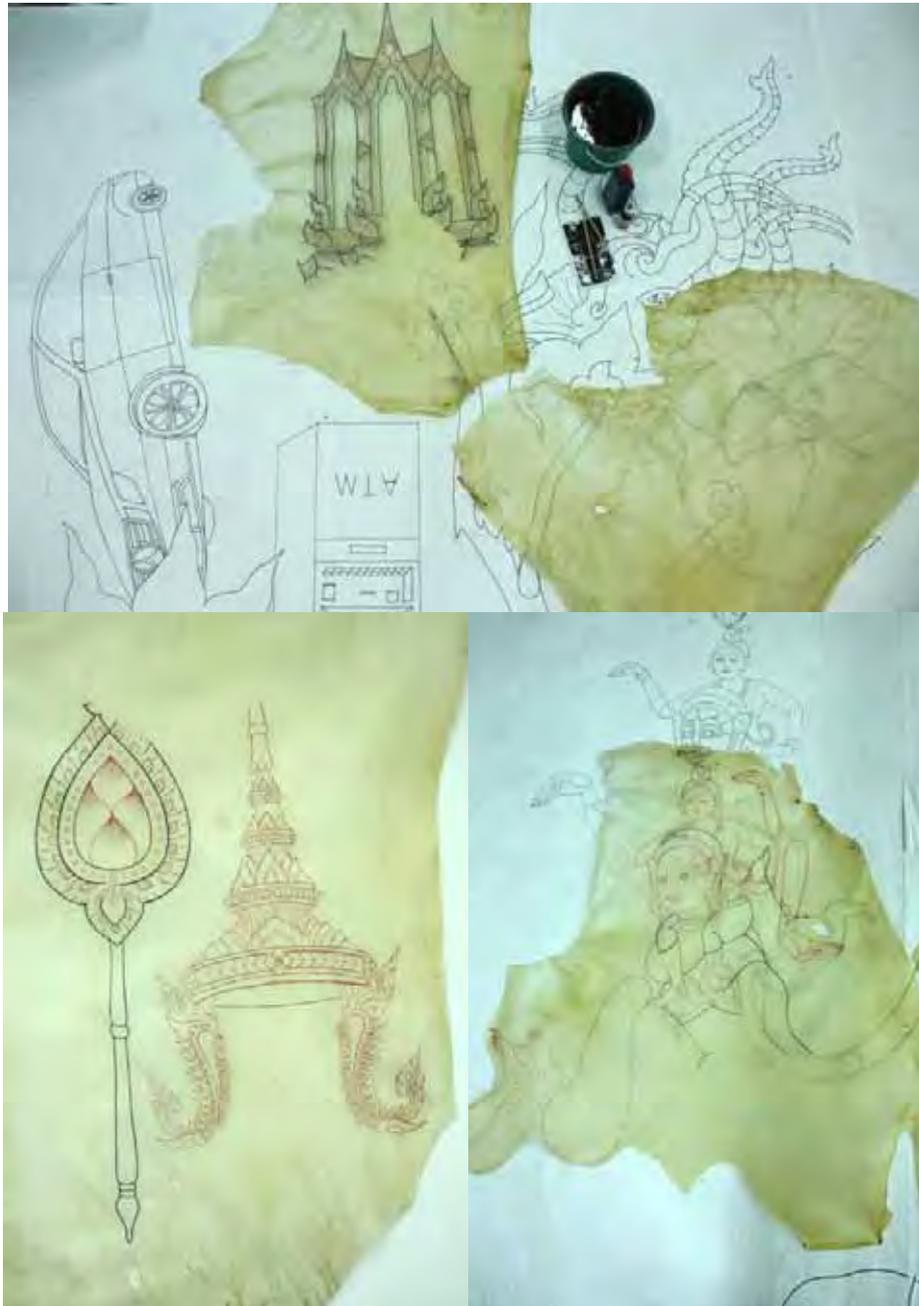
ภาพที่ 28 ภาพขยายภาพร่างผลงานวิทยานิพนธ์ “เกิด แก่ เจ็บ ตาย”

ภาพที่ 29 ภาพร่างผลงานวิทยานิพนธ์ “ตัณหา”

ภาพที่ 30 ภาพขั้นตอนเตรียมหนังสือ(โรงงานฟอกหนังสือ.สมุทรปราการ)

ภาพที่ 31 ภาพขั้นตอนการขยายและคัดลอกภาพร่าง

ภาพที่ 32 ภาพขั้นตอนการแกะสลัก

ภาพที่ 33 ภาพรายละเอียดรูปทรงที่ได้จากการแกะสลัก

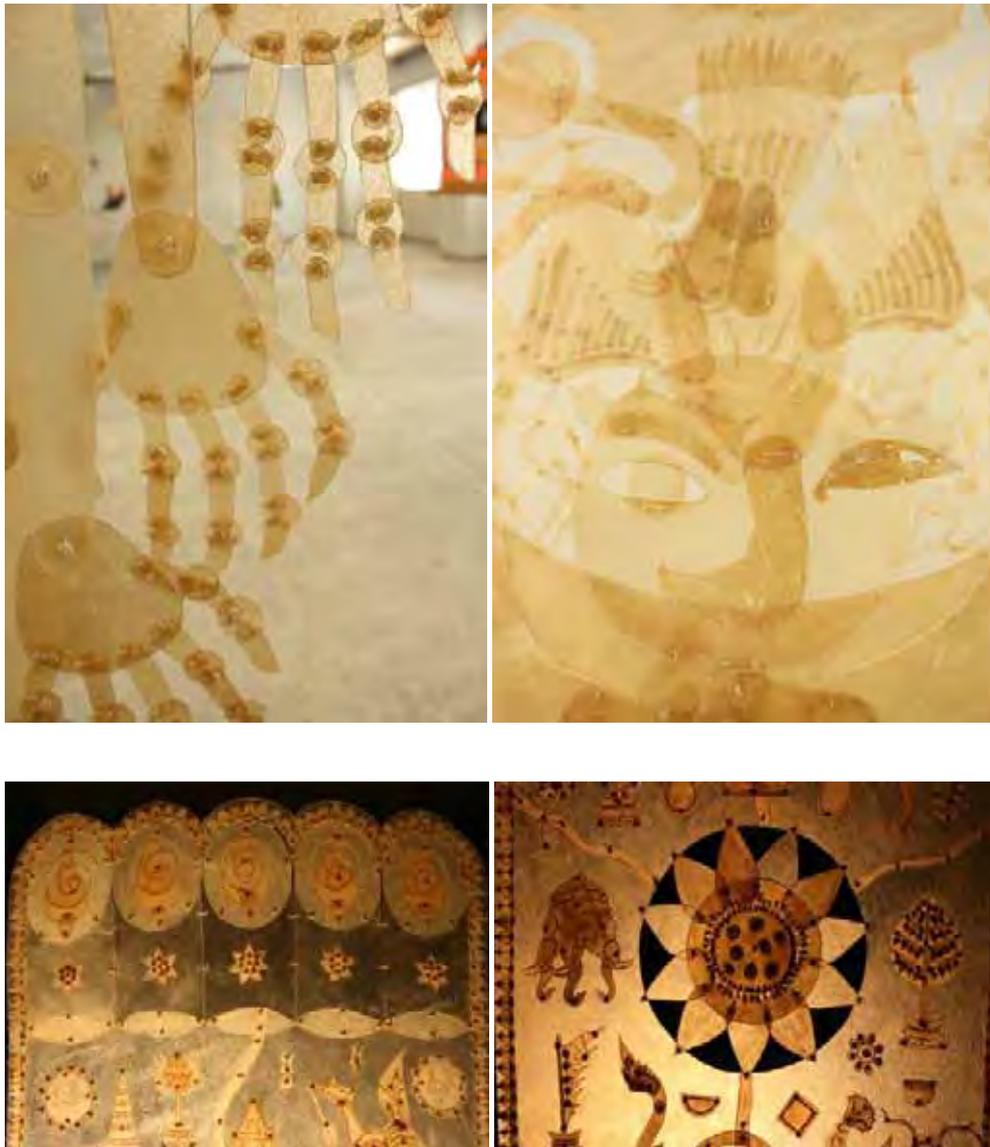
ภาพที่ 34 ภาพขั้นตอนการระบายสี

ภาพที่ 35 ภาพรายละเอียดลวดลายที่ดอกและเกาะสลัก

ภาพที่ 36 ภาพขั้นตอนการทาวาณิชเคลือบเงา

ภาพที่ 37 ภาพขั้นตอนการประกอบชิ้นส่วนตัวหนัง

ภาพที่ 38 ภาพขั้นตอนการการผูกไม้ตัก

ภาพที่ 39 ภาพขั้นตอนการติดตั้งผลงาน

ภาพที่ 40 ภาพขั้นตอนการเชิด

ภาพที่ 41 ภาพขั้นตอนการเชิดและการแสดงสด

บทที่ 4

การดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “หนังตะลุง-ธรรมะ” เป็นการศึกษา ค้นคว้า การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะตน โดยอาศัยรูปแบบและวิธีการสร้างสรรค์จากแรงบันดาลใจที่ได้รับจากสื่อหนังตะลุงพื้นบ้าน เพื่อถ่ายทอดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและสร้างจิตสำนึกตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ในระหว่างการสร้างสรรค์ได้ประสบปัญหาที่ต้องการหากระบวนการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการสร้างสรรค์ผลงานส่วนรวมให้มีเอกภาพ เพื่อให้ได้ผลตรงตามความรู้สึกที่ต้องการถ่ายทอด โดยมีการดำเนินงานและพัฒนาผลงานตามระยะเวลาดังนี้

การสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะแรก

เป็นผลงานที่ข้าพเจ้ามีการพัฒนาแนวความคิด รูปแบบและวิธีการนำเสนอ ในการแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว ที่ต้องการถ่ายทอดความประทับใจ ความรักความผูกพันทางวัฒนธรรมที่ สอดคล้องกับวิถีชีวิตพื้นถิ่นภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงปัจจุบัน โดยนำประสบการณ์ส่วนตัวที่ผูกพันกับพุทธศาสนา ครอบครัวและวิถีชีวิตอันสงบสุข รวมถึงเหตุการณ์ต่างๆในปัจจุบัน ที่ข้าพเจ้าได้สัมผัสสัมพันธ์มานำเสนอ โดยอาศัยความบันเทิงจากหนังตะลุง สอดประสานกับกระบวนการทางทัศนศิลป์ เพื่อสร้างสรรค์และสื่อสารผ่านรูปแบบต่างๆ เช่นผลงานภาพพิมพ์ใบไม้ระบายสี ซึ่งมีที่มาจากความประทับใจในวัยเด็ก เมื่อครั้งที่ย่าจำลองตัวหนังต่างๆ ด้วยใบไม้ ให้ข้าพเจ้าเป็นของเล่นที่สนุกสนาน เพลิดเพลินและร่ำรวยด้วยจินตนาการทางศิลปะ หรือผลงานที่ใช้วิถีทางจิตรกรรมสร้างสรรค์เป็นภาพเหมือนใบหน้าของ พ่อ แม่ พี่ชาย (ข้าพเจ้า) และน้องสาว ในลักษณะรูปทรงหนังตะลุง เพื่อต้องการแสดงออกถึงความรักความห่วงใย และการระลึกถึงบุคคลในครอบครัว ภาพธรรมชาติแวดล้อมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต รวมถึงผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่สืบเนื่องมาถึงผลงาน ชุด “หนังเงา” ซึ่งสร้างสรรค์เป็นรูปทรงตัวหนัง ที่แสดงทัศนคติ วิพากษ์วิจารณ์และสื่อสารผ่านสัญลักษณ์ทางรูปทรงที่สะท้อนสังคม การเมือง เช่น ผู้นำ อำนาจและอาวุธ เป็นต้น เพื่อสร้างสำนึกการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นปรกติสุข

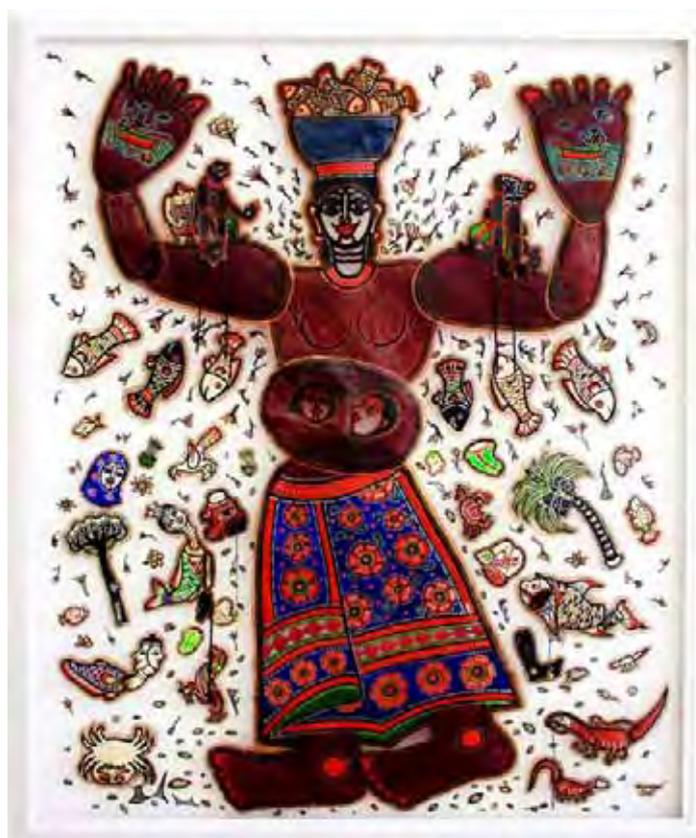
ภาพที่ 42 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะแรก ชั้นที่ 1 “ภาพพิมพ์ใบไม้ระบายสี”

ภาพที่ 43 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะแรก ชั้นที่ 2 “แม่จิ้ม, พ่อหรั่ง, บ่าวเอ๋ม, สาวแอน”

ภาพที่ 44 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะแรก ชั้นที่ 3 “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว”

ภาพที่ 45 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะแรก ชั้นที่ 4 “สุขใจกินใช้พอเพียง”

ภาพที่ 46 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะแรก ชั้นที่ 5 “กัณฑ์บริสุทธรี”

ภาพที่ 47 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะแรก ชั้นที่ 6 “มือถือสากปากถือศีล”

ภาพที่ 48 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะแรก ชุด “เห็นเขี้ยวๆ อย่าเฉลียวว่าองค์อินทร์”

ภาพที่ 49 ภาพ ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะแรก ชุด “หนังเงา”

สรุปการสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะแรก

การสร้างสรรค์ผลงานในระยะนี้ภาพรวมเป็นการการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง เพื่อค้นหาเอกลักษณ์เฉพาะตน ปัญหาของผลงานส่วนรวมขาดความเป็นเอกภาพที่ลงตัวชัดเจน เนื่องจากมีความหลากหลายของแนวเรื่องและแนวความคิด รวมทั้งการยึดติดรูปแบบประเพณีเดิมของตัวหนังตะลุงมากเกินไป ส่งผลให้การแสดงออกทางการสร้างสรรค์ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร จึงต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ในการพินิจ พิจารณา และวิเคราะห์เลือกสรรสาระสำคัญเพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงให้เกิดการพัฒนาผลงานที่ลงตัวสมบูรณ์

ซึ่งผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะแรก แต่ละชิ้นในแต่ละชุด ดังกล่าว นับเป็นรากฐานทางความคิดที่สำคัญ และเป็นวิถีแนวทางของการสร้างสรรค์ เพื่อการดำเนินตามความมุ่งหมายอย่างชัดเจนและลึกซึ้งขึ้น สำหรับการพัฒนาผลงานศิลปะในระยะต่อไป

การสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยะที่ 2

เป็นผลงานที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้า ผนวกกับการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ที่ผ่านมา พบว่ามีแนวความคิดร่วมที่มีความมุ่งหมาย คือ การยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น โดยสื่อสารผ่านผลงานศิลปะ ที่แสดงนัยความหมายของการสร้างกรรมดีกรรมชั่วผ่านตัวหนัง ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะเรื่อง “กิเลส” โลก โกรธ หลง เป็นสิ่งที่ทำให้เศร้าหมอง และแฝงอยู่ในตัวปุถุชนตั้งแต่ถือกำเนิดไปจนถึงกระทั่งสิ้นชีวิต มีระดับหยาบ กลาง ละเอียด แตกต่างกัน และส่งผลให้เกิดวิบากกรรมติดตามไป เหมือนดั่ง “เงา” ติดตามตัว ข้าพเจ้าจึงนำแนวเรื่องและเนื้อหาจากคดิธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามาตีความและประมวลความคิด เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในแต่ละชุด ดังต่อไปนี้

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชุดที่ 1 “เงากิเลส : ภาระแห่งความโลภ”

เป็นการตีความจาก หนึ่งในเชื้อของกิเลส คือ ความโลภ ซึ่งมีความหมายว่า ความอยากได้ มักมาก ความต้องการ หรือสภาวะที่ทำให้จิตใจละโมภอยากได้ ข้าพเจ้าจึงนำตัวละคร ชูชก จากนิทานชาดก มาแสดงเนื้อหาทางสัญลักษณ์ ของความโลภ ผ่านการแสดงออกทางรูปทรงที่ประสานจินตนาการจากภาพปริศนาธรรมไทย โดยใช้เทคนิคสลักหนังเป็นรูปทรงขนาดใหญ่ ในลักษณะของมนุษย์สเปโด หมายถึงมนุษย์ที่มีจิตใจเหมือนเปรด คือหิวกระหาย อยากได้ ต้องการอยู่เสมอ ไม่อิ่ม ไม่เต็ม มีร่างกายที่ฟอมแห้ง พิกลพิการ ท้องป่องมีขนาดใหญ่โต สามารถกลืนกินช้างได้ทั้งตัว รอบคอห้อยจตุคามรุ่มร่าวย มือกำลังไขว่คว้าแสดงลีลาท่าทางของความต้องการที่ไม่มีเมื่อพอ ดังนี้ ข้าพเจ้าจึงกำหนดให้รูปทรงชูชกเป็นรูปทรงหลัก มีรูปทรงรองและรูปทรงประกอบเป็น

กลุ่มย่อยอีกประมาณ 7 ชิ้น เช่น ผลงานชื่อ “แม่อมิตตา” เมียสาวของเฒ่าชูชกหรือ ผลงานชื่อ “ปัญญาเกิดจากตม” ที่แสดงนัยความหมายด้วยเนื้อหาของการละกิเลส เป็นต้น นำมาจัดวางลดหลั่นตามลำดับความสำคัญ กระจายทั่วบริเวณพื้นที่ ให้ตัวหนังสือสร้างจังหวะ ทิศทางเพื่อนำสายตาของคนดู มุ่งสู่ด้านหน้าของจอหนังที่ติดตั้งไว้

ภาพที่ 50 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชุดที่ 1 “เงากิเลส : ภาวะแห่งความโลภ”

ภาพที่ 51 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 ชั้นที่ 1 ชื่อผลงาน “เผ่าชุกก”

ภาพที่ 52 ภาพผลงานก่อนนิทรรศานิพนธ์ชุดที่ 1 ชั้นที่ 2 ชื่อผลงาน “แม่อมิตตา”

ภาพที่ 53 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 ชั้นที่ 3 ชื่อผลงาน “ปัญญาเกิดจากตม”

ภาพที่ 54 ภาพรายละเอียดผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชุดที่ 1

การเชิดหรือการแสดงสดในผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุด “เงากิเลส : ภาวะแห่งความโลภ” เป็นการค้นคว้าทดลอง หาแนวทางการสื่อสาร ผ่านศิลปะการเล่นเงาจากรูปแบบของสื่อหนังตะลุง ให้เกิดความลงตัวสมบูรณ์ขึ้น ซึ่งข้าพเจ้าใช้ชื่อและจังหวัดถิ่นกำเนิดของตนเองตั้งขึ้นเป็นคณะ มีข้าพเจ้าเป็นทั้งนายหนัง เป็นผู้เชิด ผู้พากย์และขับร้อง เล่นดนตรีและเป็นผู้สร้างตัวหนังแต่ละตัวด้วยตนเอง นอกเหนือจากตัวหนังรูปทรงต่างๆที่จัดวางด้วยการห้อยแขวนอยู่ภายนอกของจอ เพื่อให้คนเดินชมความงามและความหมายในหนังแต่ละตัวแล้ว ข้าพเจ้ายังได้สร้างตัวหนังเพิ่มเติมขึ้นจำนวนหนึ่ง สำหรับใช้ประกอบการแสดงสดและการเชิดเงาภายในจอหนัง โดยเฉพาะ เพื่อสื่อความหมายและรายละเอียดของสาระให้เด่นชัด เช่น รูปทรงที่แสดงสัญลักษณ์ทางปัญญา มีรูปพระขรรค์และจักรแก้ว เป็นต้น โดยใช้ลักษณะวิธีปุงฉา วิเศษนาหรือการชี้แนะคุณและโทษของการสร้างกรรมดีกรรมชั่ว ผ่านบทพากย์ บทเจรจา ที่ประสานท่วงทำนองของดนตรี และลีลาบุปผาของเงาหนังในห้วงเวลาขณะเชิด สลับกับการออกไปชักเชิดตัวหนังที่จัดวางอยู่ภายนอกสอดรับกันไป รวมทั้งการสร้างมิติทางทัศนศิลป์ด้วยการทดลองใช้ร่างกายของตัวเอง หลอมรวมเป็นเสมือนหนึ่งในตัวหนัง ซึ่งกำลังร่วมแสดง บทบาท ลีลา ที่เลื่อนไหล สอดประสานกับการแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก เพื่อการสร้างสรรค์ในแนวทางของงานทัศนศิลป์ร่วมสมัย

ภาพที่ 55 ภาพบรรยากาศการแสดงสด “ประกาศความดี”

ภาพที่ 56 ภาพบรรยากาศการแสดงสด “ปัญญาเกิดจากตม”

ภาพที่ 57 ภาพบรรยากาศการแสดงสด

ภาพที่ 58 ภาพบรรยากาศการแสดงสด

สรุป ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 “เงาภิเลส : ภาระแห่งความโลภ”

ผลงานในขณะนี้สามารถแสดงเอกลักษณ์เฉพาะตัวได้ในระดับหนึ่ง แต่ยังคงเป็น ระยะของการศึกษา ค้นคว้า และทดลองเพื่อค้นหาความเป็นเอกภาพของผลงาน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ข้าพเจ้าพยายามแก้ไขปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ในผลงานชุดนี้มีพัฒนาการจากผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ในระยะแรกพอสมควร โดยเฉพาะผลทางทัศนศิลป์ ได้แก่ รูปทรงตัวหนังที่มีขนาดใหญ่ขึ้น 2-3 เท่า ทำให้สามารถสอดแทรกนัยความหมายได้เด่นชัดขึ้น หรือการสร้างมิติของแสงและเงาผ่านการขีด และการขบรื้อ ที่ผสมผสานความเป็นนามธรรมของสำเนียงดนตรีพื้นถิ่น ที่เป็นจังหวะสอดประสานคลอเคล้ากันไป

จากการพยายามหลอมรวมศิลปะหลากหลายแขนง ย่อมเกิดปัญหาทางกระบวนการสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นรูปทรงที่ยังขาดความลงตัว โดยเฉพาะการระบายสีตัวหนังที่ขาดความพอเหมาะพอดี ส่งผลให้ความงามของเนื้อวัสดุเดิมลดน้อยลง เนื่องจากยังติดขัดกับรูปทรงตัวหนังแบบประเพณีเดิมที่คุ้นเคย หรือในช่วงของการขีด ที่ยังขาดการประสานต่อเนื่องกันของแต่ละบทแต่ละฉากตอน

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2 “เงากิเลส : อำนาจแห่งตัณหา”

ผลงานในขณะนี้เป็นการทำงานสร้างสรรค์ ที่มีพัฒนาการทั้งทางความคิด เนื้อหา เรื่องราวและเทคนิควิธีการอย่างต่อเนื่อง โดยยังคงมุ่งเน้นสาระทางพุทธปรัชญาที่เกิดจากการตีความ “ตัณหา” ความทะยานอยากที่ก่อให้เกิด กิเลส โลภ โกรธ หลง โดยนำรูปทรงต้นกล้วยพฤษ์ขนาดใหญ่มาสื่อสารเนื้อหาทางสัญลักษณ์ของกิเลสตัณหา ที่กำหนดให้เป็นรูปทรงหลักเพื่อแสดงความต้องการของคนเรา ซึ่งขาดความพอดีจนกลายเป็นความโลภ

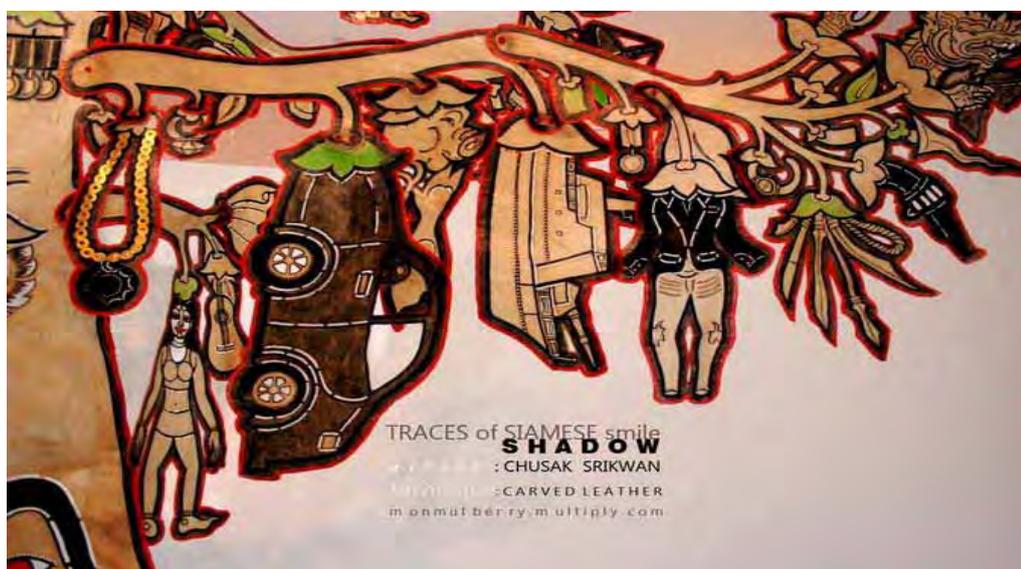
ในทุกกิ่งก้านของต้นกล้วยพฤษ์สะพรั่งไปด้วยวัตถุสิ่งของมากมาย ที่หลายคนพึงอยากจะมีทั้งในสิ่งที่จำเป็นและเกินความจำเป็น นับตั้งแต่ เสื้อผ้าเครื่องประดับ รถยนต์ มือถือ โน้ตบุ๊ก ตู้ ATM ฯลฯ ไปจนถึงประชาธิปไตย เรือรบ รถถัง ปืนและดินแดนแห่งสรวงสวรรค์ โดยจัดวางให้ลอยอยู่ในเนื้อที่ว่างของอากาศ เป็นดั่งต้นไม้ทิพย์ในมิติของจินตนาการผ่านห้วงแห่งโลกสมมุติ ไกลๆ กันมีรูปทรงแปรตขนาดใหญ่ ซึ่งเห็นผิดเป็นชอบ กำลังหลงใหลได้ปลื้มกับบัวดอกงามที่อยู่ท่ามกลางจักรวรรดิแห่งการ แวดล้อมด้วยรูปทรงประกอบกระจายห้อยระยียงระยงอยู่ทั่วพื้นที่

ภาพที่ 59 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชุดที่ 2 “เงากิเลส : อำนาจแห่งตัณหา”

ภาพที่ 60 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชุดที่ 2 ชั้นที่ 1 “ต้นกล้วยพฤษภกับงูใหญ่”

ภาพที่ 61 ภาพรายละเอียดผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2 ชั้นที่ 1 “ต้นกล้วยพฤษภ”
ที่มา : ไบหม่อน. Shadow play หนังเงาเป็อนยิ้ม [ออนไลน์] , เข้าถึงเมื่อ 7 เมษายน 2553
เข้าถึงได้จาก <http://monmulberry.multiply.com/photos/album/47/47>

ภาพที่ 62 ภาพผลงานก่อนนิทรรศานิทรรศการชุดที่ 2 ชั้นที่ 2 “เห็นกงจักรเป็นดอกบัว”

ภาพที่ 63 ภาพบรรยากาศการแสดงสด

ภาพที่ 64 ภาพบรรยากาศการแสดงสด

สรุปผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2 “เงาภิเลส : อำนาจแห่งค้นหา”

การแสดงสดหรือการเชิดในผลงานชุดนี้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากการขาดการวางแผนที่ชัดเจน และขาดความพร้อมที่ต้องอาศัยการซักซ้อมเพื่อการเชิด รวมถึงปัญหาการให้ความสำคัญกับการแสดงที่เป็นเรื่องราวมากเกินไป ทำให้ผลทางทัศนศิลป์จากรูปทรงตัวหนังแต่ละตัวที่สร้างสรรค์ขึ้น ลดบทบาทและคุณค่าลงไป รวมถึงการสร้างบรรยากาศภาพรวมของผลงานด้วยการจัดแสงไฟที่ค่อนข้างมืดสลัว ส่งผลให้การมองเห็นรูปทรงตัวหนังได้ไม่ถนัดชัดเจน โดยเฉพาะการเชิดตัวหนังขนาดใหญ่ทางด้านหน้าจอ ที่ต้องอาศัยความชำนาญและความเคลื่อนไหวต่อเนื่องตลอดช่วงเวลาของการแสดง หรือการทดลองนำเสนอเสียงดนตรีพื้นถิ่นจากเทพบันทึกลงมาเปิดคลอเคล้า เพื่อแก้ปัญหาการเชิดในบางช่วง แต่กลับสร้างปัญหาใหม่เพราะระดับเสียงที่ดังเกินไป จึงดูขัดเขินและขาดท่วงทำนองที่สอดคล้องประสานกัน ทำให้ผลงานในภาพรวมยังขาดเอกภาพและความลงตัวสมบูรณ์ ซึ่งยังคงเป็นประเด็นปัญหาที่ต้องอาศัยกระบวนการศึกษาค้นคว้า และทำความเข้าใจในขั้นที่ลึกซึ้ง

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 “ความไม่มีโลกเป็นลาอันประเสริฐ”

เนื่องจากการประสบปัญหาในภาคส่วนของการเชิด ที่ยังคงขาดการประสานกันของผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในชุดที่ผ่านมา ข้าพเจ้าจึงงดเว้นการเชิดหรือการแสดงสดในชุดนี้ เพื่อมุ่งเน้นศึกษาค้นคว้าและสร้างสรรค์การแสดงออกทางทัศนศิลป์ โดยเฉพาะการสอดแทรกสัญลักษณ์ความหมายภายในรูปทรงให้ปรากฏชัด ลักษณะผลงานส่วนรวมจึงมีความประณีตมากกว่าผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 และชุดที่ 2 ซึ่งยังคงแนวความคิดหลัก ที่ต้องการสื่อสารพุทธิปัญญาเพื่อลดละกิเลส โดยเฉพาะ “ความโลภ”

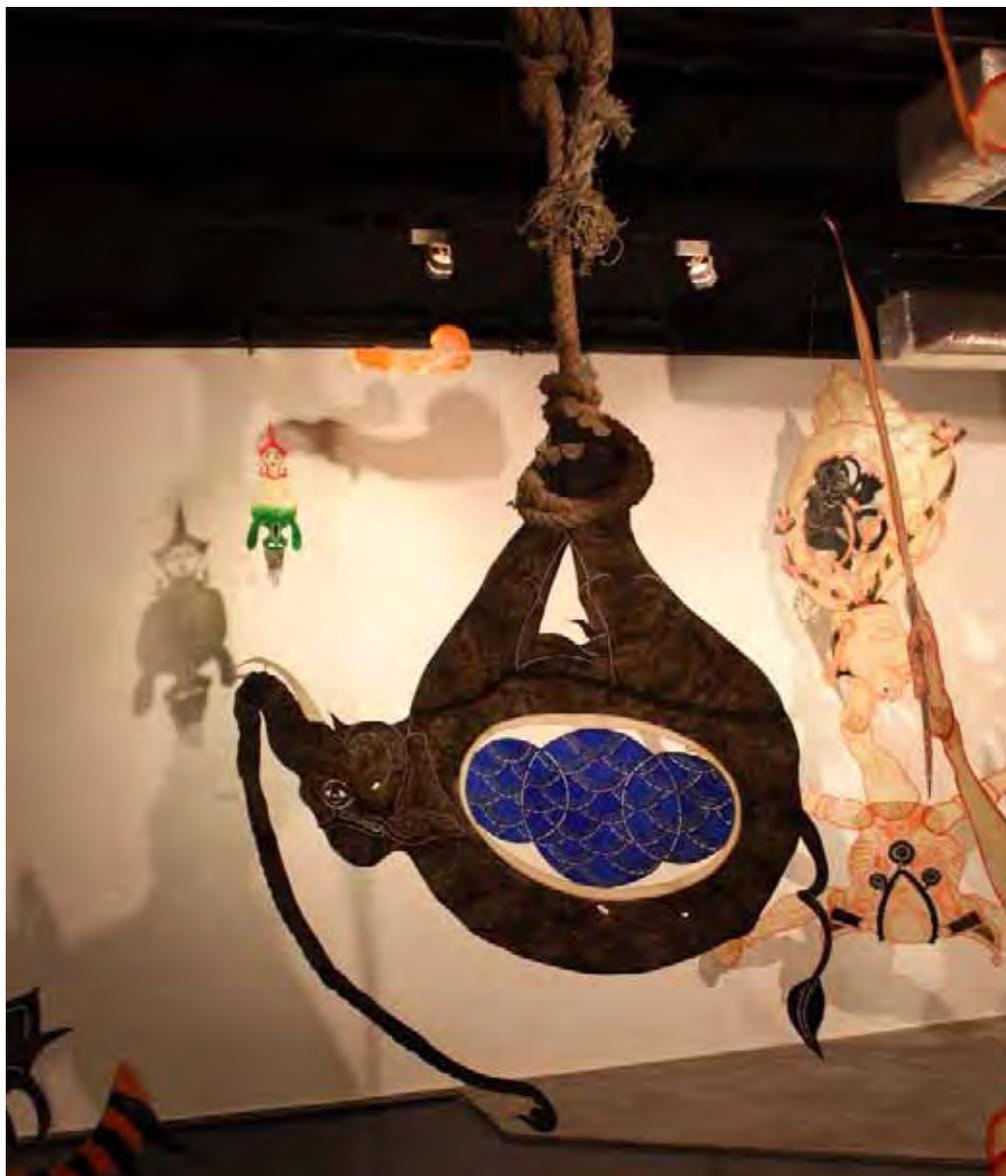
การสร้างสรรค์ผลงานในระยะนี้ ข้าพเจ้าอาศัยการสัมมนาวิจารณ์ จากท่านคณาจารย์ในภาคศิลป์ไทย คอยให้คำปรึกษาและแนะนำแนวทางของการพัฒนาผลงานอย่างต่อเนื่อง ผลงานในชุดนี้ ข้าพเจ้ากำหนดให้รูปทรงข้างกึ่งน้ำ 3 สระเป็นรูปทรงหลัก โดยมีแหล่งที่มาของรูปความคิดจากภาพปริศนาธรรมไทย ที่บรรยายถึงหลักธรรม คือ การเกิดขึ้นของตัณหาทั้ง 3 ได้แก่ กามตัณหา ภาวะตัณหาและวิภาวะตัณหา เป็นต้น โดยนำหลักธรรมดังกล่าวมาตีความ และสื่อความหมายสัญลักษณ์ด้วยรูปทรงข้างซึ่งเป็นสัตว์ใหญ่ ภายในห้องมีรูปทรงกลม 3 วงร้อยรัดกันอยู่ ซึ่งแทนสัญลักษณ์ของน้ำ 3 สระหรือตัณหาทั้ง 3 โดยจัดวางให้รูปทรงข้างดังกล่าวมีเชือกขนาดใหญ่ผูกมัดขาทั้ง 4 ห้อยลงมาจากข้อศอกหรือเข่าด้านขวามือมีรูปทรงขนาดใหญ่คล้ายมนุษย์ซึ่งข้าพเจ้าสมมุติให้เป็นนักรบที่กำลังรำพึงรำพัน ในขณะที่เดียวกันก็แสดงกริยาท่าทางของการฟุ้งทะยาน โดยในมือมีอาวุธที่พร้อมจะตัดเชือกที่ผูกมัดข้างใหญ่ตรงหน้า ทางด้านหลังมีบุรุษและสตรีกำลังรำรำด้วยลีลา

ที่รื่นเริง และหลงใหลในความต้องการของตนเองที่ไม่มีเมืองพอ สำหรับการวางตำแหน่งต่างๆ ของรูปทรง โดยกำหนดให้มีกลุ่มรูปทรงหลักขนาดใหญ่อยู่ตรงกลาง แวดล้อมด้วยรูปทรงที่มีขนาดลดหลั่นกันลงมากระจายอยู่รอบๆ ในลักษณะทิศทางของการพุ่งออกมาจากจุดศูนย์กลาง แตกต่างจากผลงานชุดที่ผ่านมาซึ่งมีการจัดวางรูปทรง ให้มีทิศทางที่นำสายตาเข้าสู่จอหนังที่ติดตั้งไว้

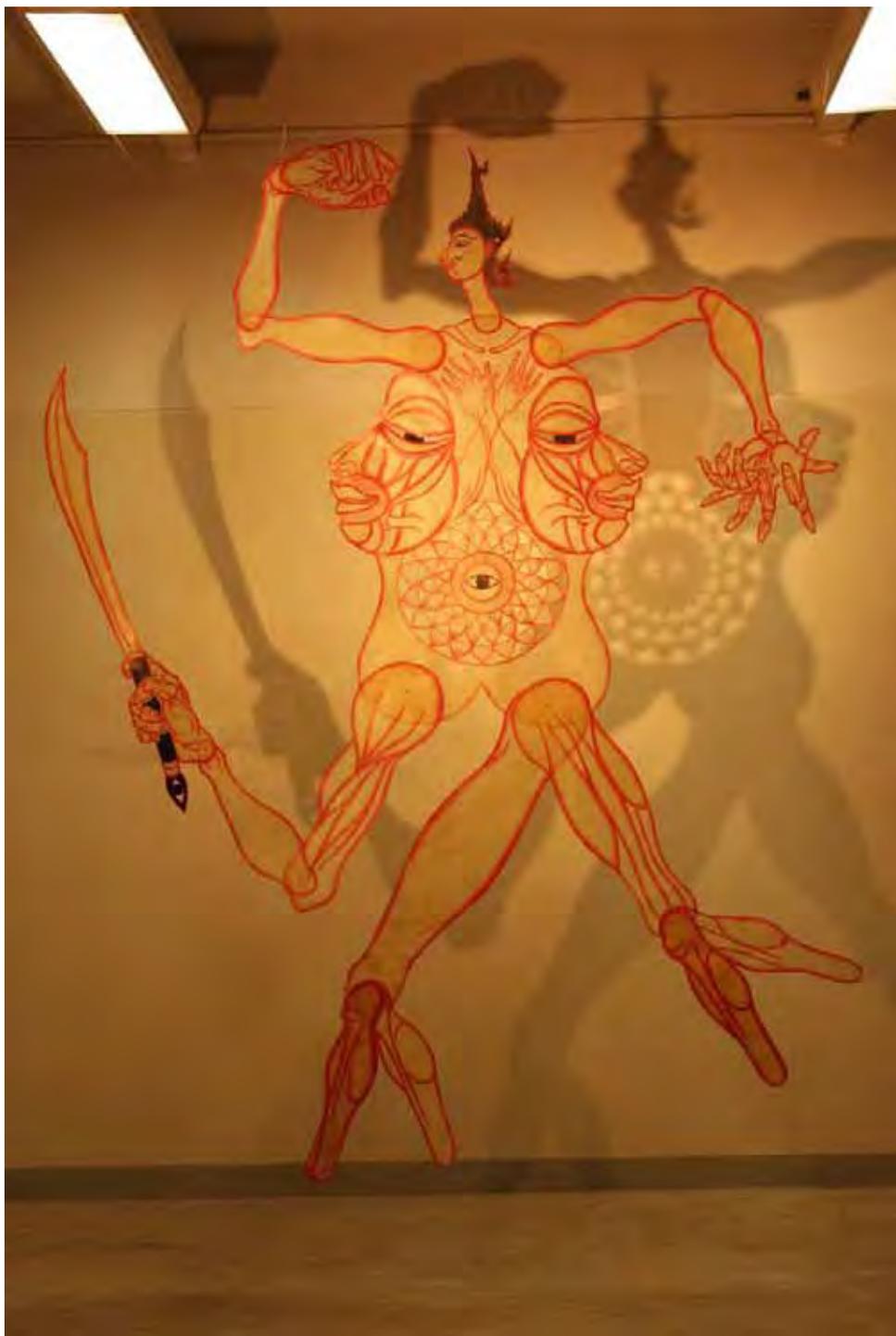
ตัวละครแต่ละตัวได้ถูกหลอมรวมเป็นนิยายหนึ่งตระกูลร่วมสมัย ที่ข้าพเจ้าบรรจงสื่อสารด้วยวิธีการบอกเล่าด้วยความงามและเนื้อหาความหมายภายในรูปทรง เพื่อทดแทนและแก้ไขปัญหา รูปแบบของการเชิด ที่ยังขาดการประสานกัน

ภาพที่ 65 ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชุดที่ 3 “ความไม่มีโลกเป็นลาภอันประเสริฐ”

ภาพที่ 66 ภาพผลงานก่อนนิทรรศานิทยานิพนธ์ ชุดที่ 3 ชั้นที่ 1 “ช้างกินน้ำ 3 สระ”

ภาพที่ 67 ภาพผลงานก่อนนิทรรศการชุดที่ 3 ชั้นที่ 2 “นักรบ”

ภาพที่ 68 ภาพผลงานก่อนนิทรรศานิทรรศชุดที่ 3 ชั้นที่ 3,4 “รีนเริง”, “หลงไหลล”

ภาพที่ 69 ผลงานก่อนนิทรรศานิทรรศชุดที่ 3 ชั้นที่ 5,6 “ท่านชาย-ท่านหญิง”

สรุปผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ชุดที่ 3 “ความไม่มีโลกเป็นลาภอันประเสริฐ”

การสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ค่อนข้างมีการวางแผนที่ชัดเจน ตั้งแต่ขั้นตอนการสร้างภาพร่าง การแกะสลักตัวหนังสือไปจนถึงการติดตั้งผลงาน ทำให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องทั้งแนวความคิดและการแสดงออกทางเทคนิควิธีการ ในส่วนของการแสดงออกทางรูปทรงยังยึดติดเรื่องราวที่เป็นข้อมูลอยู่มาก เช่นในรูปทรงช้างที่ต้องการให้มีความรู้สึกหนัก โดยทดลองใช้เชือกซึ่งเป็นวัตถุสำเร็จรูปเข้ามาผสมผสานกับตัวหนังสือที่แกะสลัก กลับทำให้รูปทรงช้างมีความรู้สึกเบา อาจเป็นเพราะตัวหนังสือมีลักษณะเป็นแผ่นและแบนราบ ต่างกับเชือกที่มีมวลและปริมาตร จึงรู้สึกว่เชือกมีน้ำหนักมากกว่าตัวช้าง ซึ่งต้องแก้ไขให้เกิดความกลมกลืนกัน หรือผลงานที่ชื่อ “รื่นเรียง” และ “หลงไหล” ข้าพเจ้ามีการปรับเปลี่ยน แก้ไขโครงสร้างทางรูปทรงจากแบบร่างที่สร้างไว้ โดยการนำชิ้นส่วนตัวหนังสือที่สลักมาปรับเปลี่ยน และประกอบส่วนข้อต่อใหม่ทั้งหมด เช่น ชิ้นส่วนข้อต่อประกอบกับชิ้นส่วนที่เป็นศิระ หรือชิ้นส่วนของขาต่อประกอบกับลำคอ เป็นต้น ส่งผลให้เกิดรูปทรงใหม่ที่น่าสนใจและสร้างอารมณ์ความรู้สึกผ่านจินตนาการได้เป็นที่น่าพอใจ

ดังนั้น การศึกษาและพัฒนาทางสร้างสรรค์ ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์อย่างต่อเนื่อง ในงานแต่ละชิ้นแต่ละชุดแต่ละโครงการ นับเป็นประโยชน์ทางข้อมูลในการลำดับความคิด เพื่อการสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานวิทยานิพนธ์ที่ลงตัวสมบูรณ์ในระยะต่อไป

ผลงานวิทยานิพนธ์

ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “หนึ่งตะลุง-ธรรมะ” เป็นการดำเนินงานสร้างสรรค์ที่มีความต่อเนื่องมาจากผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ โดยได้มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ค้นพบระหว่างการสร้างสรรค์ผลงานในระยะที่ผ่านมา มุ่งเน้นพัฒนาการแสดงออกทางศิลปะให้มีความสมบูรณ์และประสานกันอย่างมีเอกภาพ ซึ่งผลงานในระยะนี้ยังคงมีแนวคิดเดิม คือ การสื่อสารพุทธปัญญาผ่านสื่อหนึ่งตะลุงโดยอาศัยเทคนิควิธีสลักหนังสือเป็นรูปทรงต่างๆ เพื่อสื่อสัญลักษณ์ความหมายและถ่ายทอดอุดมคติผ่านศิลปะการเซ็ค

ข้าพเจ้ากำหนดผลงานวิทยานิพนธ์เป็นจำนวน 1 ชุด ประกอบด้วยผลงานทั้งหมด 8 ชิ้น โดยมีกระบวนการของการสร้างสรรค์ที่อาจเริ่มต้นจากแนวความคิด สัญลักษณ์ วัสดุ หรือวิธีการ แล้วจึงคลี่คลายต่อไปตามกระบวนการ มุ่งเน้นการนำเสนอผ่านความงามและความหมายภายในรูปทรง โดยมีรายละเอียดที่แบ่งออกเป็นชุดย่อยและเป็นชิ้นงาน ดังนี้

1. รูปทรงหลักของชุดผลงาน ประกอบด้วยผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1 และชิ้นที่ 2 กำหนดให้ผลงานมีขนาดใหญ่ที่สุดในจำนวนชิ้นงานทั้งหมด เนื่องจากต้องการผลทางทัศนศิลป์ และเน้นความสำคัญทางสัญลักษณ์จากแนวเรื่อง กิเลสตัณหา

2. รูปทรงรองของชุดผลงาน ประกอบด้วยผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3 และ ชิ้นที่ 8 เป็นผลงานที่แสดงสัญลักษณ์ทางเนื้อหาเรื่องราว ที่เกี่ยวข้องกับผลสะท้อนและวิถีแนวทางการสร้างกรรมดีกรรมชั่วทางพุทธศาสนา

3. รูปทรงประกอบของชุดผลงาน ประกอบด้วยผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4,5,6,7 เป็นผลงานที่ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ขึ้น เพื่อเน้นและขยายความสาระในผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3 ให้เกิดความเด่นชัด

ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1

ผลงานชิ้นนี้เป็นการตีความคำสอนพุทธปรัชญา เรื่อง กิเลสตัณหา ซึ่งเกี่ยวข้องกับความโลภของมนุษย์ ที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อเป็นกุศโลบายในการขัดเกลาจิตใจ โดยอาศัยคติความเชื่อเรื่องเปรตภูมิเป็นโครงสร้างทางรูปทรงหลัก เริ่มต้นสร้างสรรค์ด้วยการถ่ายทอดรูปความคิด ออกมาเป็นภาพร่างคร่าวๆ แล้วปล่อยให้วัสดุกับเทคนิควิธีการเป็นตัวนำความคิด และเลื่อนไหลไปตามจินตนาการ ในผลงานชิ้นนี้ข้าพเจ้าได้เน้นการแสดงออกทางความคิด อารมณ์ ความรู้สึกผ่านเนื้อหาสาระและความงามของเนื้อวัสดุเดิม ด้วยการนำชิ้นส่วนแผ่นหนังที่มีรูปร่างและขนาดต่างๆ มาประกอบเป็นรูปทรงย่อย ซึ่งสอดคล้องกับสัญลักษณ์ที่สอดคล้องกับเนื้อหา แล้วจึงนำรูปทรงย่อยที่ได้ มาหลอมรวมประสานเป็นโครงสร้างของรูปทรงหลัก สร้างน้ำหนัก อ่อนแก่ ด้วยการทับซ้อนพื้นผิวของวัสดุหนัง และกำหนดน้ำหนักเข้มที่สุดด้วยรูปทรงอีกา ติดตั้งด้วยการแขวนห้อยและจัดวางองค์ประกอบสร้างจังหวะทิศทาง น้อมนำสายตาสู่รูปทรงปรตขนาดใหญ่ เพื่อแสดงพลังความเคลื่อนไหวของรูปทรงให้เด่นชัดขึ้น

จากการสัมมนาวิจารณ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ปัญหาของผลงานชิ้นนี้ คือ น้ำหนักส่วนรวมของชิ้นงานดูบางเบาเกินไป ข้าพเจ้าจึงแก้ไขปัญหา ด้วยการติดตั้งจัดไฟ สร้างแสงเงา เพื่อช่วยเน้นรูปทรงให้สมบูรณ์ขึ้น (ภาพที่ 70 หน้า 85)

ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2

การสร้างสรรค์ ผลงานชิ้นนี้ยังคงมุ่งเน้นสาระทางพุทธปรัชญาที่เกิดจากการตีความ “ตัณหา” คือ ความทะยานอยาก ความดิ้นรน ความปรารถนา ความเส่นหาโดยเฉพาะกามตัณหา คือ ความทะยานอยากในกาม อยากได้อารมณ์อันน่ารักใคร่ กับกามตัณหา ความทะยานอยากในภพ อยากเป็นนั่นอยากเป็นนี่ หรือ วิภวตัณหา ความทะยานอยากในวิภพ อยากไม่เป็นนั่น ไม่เป็นนี่ อยากพรากรพันดับสูญไปเสีย เป็นต้น ดังนี้ ตัณหาเป็นต้นทางแห่งทุกข์ จะติดตามอยู่ในตัวปุถุชนตั้งแต่กำเนิดไปจนกระทั่งสิ้นชีวิต ข้าพเจ้าจึงนำคติธรรมดังกล่าวมาตีความผ่านรูปแบบทางศิลปะที่เป็นรูปธรรม

โดยยังคงอาศัยรูปทรงต้นกัลปพฤกษ์ ซึ่งมีที่มาจากคติความเชื่อโบราณ เชื่อกันว่า เป็นต้นไม้สารพัดนึก ที่มีอยู่ในแดนสวรรค์ มาสื่อสารเนื้อหาทางสัญลักษณ์ของกิเลสตัณหาความทะยานอยาก ที่มีการคลี่คลาย ปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาการสร้างสรรค์ทางรูปทรงและเนื้อหา ให้ตรงกับความต้องการนำเสนอ โดยลดทอนรูปทรงต้นกัลปพฤกษ์ให้เหลือสาระสำคัญเพียง 2 กิ่งใหญ่ ที่กำหนดทิศทางและองค์ประกอบของกิ่งก้านสาขา ให้แตกขยายออกไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด สะพรั่งด้วยวัตถุเงินทอง ข้าวของเครื่องใช้หรือ เครื่องแสดงอำนาจ ยศถาบรรดาศักดิ์และ ความร่ำรวย รวมไปถึง ปราสาทราชวังแห่งดินแดนสวรรค์ นิพพานอันรื่นรมย์ ฯลฯ เน้นความสำคัญด้วยการระบายสีเส้นที่สดใส เฉพาะสัญลักษณ์ทางรูปทรงวัตถุสิ่งของที่ต้องการนำเสนอ เพื่อแสดงสภาวะความต้องการทะยานอยาก ซึ่งมากเกินไปอดคิดจนก่อตัวกลายเป็นความ โลกของมนุษย์ (ภาพที่ 72 หน้า 87)

ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3

เป็นผลงานที่ต้องการนำเสนอแนวความคิดซึ่งได้รับอิทธิพลจากภาพปริศนาธรรม ดังอุปมาได้กับ สังสารจักร วงล้อสงสาร ที่ไม่มีเบื้องตันที่สุด เมื่อคนมัวเมาด้วยเบญจกามคุณ หลงตัณหา อุปาทานยึดมั่นอยู่ในรูป เสียง กลิ่น รส โสภทัพพะ เป็นต้น ก็ต้องได้รับผลของการเวียนว่ายตายเกิด 4 ประการ คือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ไม่มีที่สิ้นสุดนั่นเอง จากสังขธรรมดังกล่าวนำมาสู่รูปธรรมในผลงาน ซึ่งภาพรวมของผลงานชิ้นนี้ยังคงแสดงสัจจะทางวัตถุและเทคนิควิธีสลักหนังที่มีความประณีตโดยมุ่งเน้นการแสดงออก ทางความคิดอารมณ์ความรู้สึกเชิงสัญลักษณ์ผ่านรูปทรงคน 4 คน 4 สภาวะ คือ คนเกิด คนแก่ คนเจ็บและคนตาย เวียนอยู่รอบวงกลม หมายถึงผลของการที่คนเวียนวนหมกมุ่นอยู่ด้วยกามคุณ ทั้ง 5 ตามสังขธรรมข้างต้น ผ่านการแสดงออกทางทัศนศิลป์ด้วยการกำหนดสัดส่วนทางกายวิภาคของรูปทรงคน ให้มีลักษณะใกล้เคียงคนจริง เพื่อต้องการเน้นอารมณ์ความรู้สึกผ่านใบหน้า ท่าทาง และกำหนดทิศทางขององค์ประกอบรูปทรงเป็นเส้นโค้งวงกลมหมุนวนต่อเนื่องกันไป อย่างไม่มีที่สิ้นสุด (ภาพที่ 74 หน้า 89)

ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4

ตั้งแต่ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4-7 เป็นผลงานที่ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ขึ้น เพื่อเน้นและขยายความเนื้อหาสาระ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย อันเป็นสังขธรรมของชีวิตให้ลึกซึ้งขึ้น

โดยเริ่มต้นจากผลงานที่มีชื่อว่า “เกิด” เพราะความเกิด เป็นเหตุปัจจัยนำไปสู่ความแก่ ความเจ็บและความตาย ดังนั้น ความเกิดจึงถือเป็นผลบ่วงห้วงทุกข์ของการเวียนว่ายตายเกิด ซึ่งมีกิเลสตัณหา อุปาทาน เป็นต้น คอยสนับสนุน อวิชชา ความไม่รู้ จึงทำให้คนเราเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม คือ เห็นความเกิดซึ่งแท้จริงเป็นความทุกข์ กลับกลายเป็นความสุขที่น่าชื่นชมยินดีไป

เสีย จากคติธรรมดังกล่าว ข้าพเจ้าจึงเน้นความสำคัญของเนื้อหาสาระ ผ่านการนำเสนอด้วยรูปทรงทางสัญลักษณ์ของผู้หญิงที่มีขาจับผ้าขาว ที่ห้อยลงมาจากด้านบน คล้ายลักษณะกำลังจะให้กำเนิดบุตร โดยเน้นการแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกผ่าน ใบหน้า กริยาท่าทาง อากาของ ความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน ที่สอดแทรกไว้ในตัวหนัง รวมถึงการนำผ้าขาวซึ่งเป็นวัสดุสำเร็จรูป มาประสานกับรูปทรงตัวหนังที่เกะสลัก วางตำแหน่งองค์ประกอบให้ห้อยลงมาในแนวตั้งรับกับตัวรูปทรงตัวหนังที่เป็นเส้นโค้งและแผ่ขยายออก สร้างความรู้สึกถึงความหนัก(ทุกข์) ซึ่งให้ผลทางการแสดงออกตรงกับเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอพอควร (ภาพที่ 76 หน้า 91)

ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5

เป็นผลงานสร้างสรรค์ที่มุ่งเน้นสาระสำคัญ จากสัจธรรมความจริงของชีวิตที่ต่อเนื่อง จากความเกิด คือ “ความแก่” เนื่องจากเรามีความแก่เป็นธรรมดา มีความแก่เป็นอดีต เป็นปัจจุบัน และส่งผลสืบเนื่องต่อไปในอนาคต ซึ่งเกิดจากการปรุงแต่งของชีวิต และกิเลสตัณหา ที่ติดตัวสัตว์โลกมาดั้งเดิมทุกรูปทุกนาม

ผลงานชิ้นนี้ข้าพเจ้านำเสนอด้วยรูปทรงหญิงชรา ที่แสดงเนื้อหาจากความเสื่อมของร่างกาย เป็นความแก่ แปรสภาพของเนื้อหนัง เกิดความเหี่ยวแห้งยืนยงอยู่ทั่วไป ด้านมทั้งสองก็ช่วย ยาน ผมก็หงอกขาว โพรนทั่วศีรษะ เป็นต้น โดยกำหนดให้รูปทรงของคนแก่อยู่ในท่ายื่นเปลือยอก ทุ่งผ้าถุงสีเทาเข้ม มีลวดลายดอกไม้ร่วงสอดแทรกไว้ เพื่อแสดงสัญลักษณ์ความหมาย ความเสื่อมโทรมของร่างกายและความร่วงโรยลงไปเป็นธรรมดาของชีวิต(ภาพที่ 77 หน้า 92)

ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 6

หนึ่งในปัจจัยของความเกิดมี “ความเจ็บ” เป็นเหตุหนึ่งที่จะทุกคนจะต้องประสบพบเจอด้วยกันทุกคน ไม่มีการจำแนกแยกแยะ จะเป็นหนุ่มสาว หรือเฒ่าแก่ เว้นแต่จะหนักหรือเบาเท่านั้น เท่านั้น เพราะความเจ็บปวดเป็นของประจำธาตุขันธ์ของสัตว์โลกมาแต่ต้น เราจึงมีความเจ็บเป็นธรรมดาเช่นกัน

จากสัจธรรม “ความเจ็บ” ข้าพเจ้าได้ถ่ายทอดอุดมคติ ผ่านรูปแบบทางศิลปะในผลงานชิ้นนี้ ด้วยรูปทรงชายชรา ที่กำหนดโครงสร้างทางรูปเป็นเส้นโค้ง เพื่อแสดงเนื้อหาสาระลักษณะความเสื่อมสภาพของร่างกาย มีโรคภัยไข้เจ็บ รุมเร้า เนื้อหนังหุ้มกระดูก เป็นต้น เน้นการแสดงออกทางเทคนิควิธี โดยการ โลบสีหนักเบา เกิดค่าน้ำหนักอ่อนแก่บนผิวเนื้อหนัง สร้างมิติและปริมาตรให้รูปทรงเกิดความสมจริงมากขึ้น และเชื่อมโยงสัมพันธ์กับเส้นตั้งของไม้ค้ำยัน ที่โน้มเอียงไป

ข้างหน้า เพื่อแสดงความไม่มั่นคง ถาวรของร่างกาย ซึ่งต้องอาศัยเครื่องพยุง บำรุงรักษา ในการดำรงชีวิตรอด จนกว่าจะถึงจุดหมายปลายทางคือ ความตาย (ภาพที่ 78 หน้า 93)

ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 7

ความเกิด ความแก่และ ความเจ็บ ผลที่สุดเป็นปัจจัยไปสู่ “ความตาย” ความตายนี้ไม่ว่าสัตว์ประเภทไหน เกิดมาแล้วจะต้องตายไปด้วยกัน ไม่มีทางที่จะหลีกเลี่ยงความตายไปได้

ข้าพเจ้าแสดงออกทางสัญลักษณ์ ด้วยรูปหีบศพ ที่ใช้กระบวนการเทคนิคสลักหนังประดิษฐ์ลวดลาย อย่างละเอียดประณีต ผสมผสานสีเส้นที่สดใส งดงาม แต่ตรงกลางของหีบศพ กำหนดให้มีสีดำ เพื่อสอดแทรกสัญลักษณ์ทางปัญญา ด้วยการแกะสลักเป็นรูปเทพทั้งสามที่แทนค่าความหมายตามกฎ ไตรลักษณ์ คือ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ดังนั้น จึงอุปมาได้ดั่งร่างกายที่สวยงามล้วนเป็นสิ่งปฏิภูล แต่หนังภายนอกที่ฉาบพาดด้วยกิเลสตัณหาเข้าบดบัง เปรียบดั่ง หีบศพที่จิตรสวยงามแค่ภายนอก แต่ภายในล้วนมีแต่สิ่งปฏิภูล โสโครก สกปรก ของสัตว์โลกที่ประสพกับความตาย ดังพระธรรมเทศนาของท่านพระอาจารย์ สิงห์ทอง ฐมฺมวโร วัดป่าแก้วจังหวัดสกลนคร ความว่า “เมื่อเราทุกท่านทุกคนพิจารณา เกิด แก่ เจ็บ ตาย และกรรมเป็นของตน สม่่าเสมอไป ใจที่เคยคิดข้องคิดปรุ่งต่างๆจะไม่เลยขอบเขต ใจคนนั้นจะสุขสบาย ใจคนนั้นจะไม่วุ่นวายกังวล เพราะพิจารณาตามอรรถตามธรรม ที่พระพุทธเจ้าแนะนำสั่งสอน

ธรรมะเป็นเครื่องชักฟอกใจ ชำระใจให้ใสสะอาด ให้สุขให้สงบ คนไม่มีธรรมะไม่ได้พิจารณาเกิด แก่ เจ็บ ตาย มีแต่เพลิดเพลิน วุ่นวายไปตามกิเลสตัณหา คนนั้นไม่มีวันที่จะสงบสุขได้ มีแต่จะวุ่นวายอยู่เรื่อยไป”(ท่านพระอาจารย์ สิงห์ทอง ฐมฺมวโร : 166-168) (ภาพที่ 79 หน้า 94)

ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 8

ผลงานชิ้นนี้ต้องการนำเสนอเนื้อหาความหมายที่แสดงถึง “วิถีแนวทางอันเป็นมงคล” ซึ่งตรงข้ามกับการก้าวอย่างตามกิเลสตัณหา อันเป็นทางแห่งหายนะ ตกจม จากความมุ่งหมายดังกล่าว ข้าพเจ้าได้ถ่ายทอดอุดมคติผ่านรูปทรง “พระพุทธบาท” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้า ผู้ประเสริฐ

การสร้างสรรคผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ข้าพเจ้ายังคงมุ่งเน้นการแสดงออกทางเทคนิควิธี และจังหวะของวัสดุเป็นโครงสร้างหลักของผลงาน ไม่มีการลงสี ตกแต่ง เพิ่มเติมแต่อย่างใด รวมถึงผสมผสานเทคนิคการ “เข้าหนัง” ที่ใช้แผ่นหนังตัดให้เป็นเส้นเชือกเล็กๆ ผูกยึดส่วนประกอบของรูปทรงที่ซับซ้อนให้สมบูรณ์ทั่วทั้งภาพ เช่นภายในวงกลมกลางฝ่าพระบาท ที่เริ่มต้นสร้างขึ้นส่วนและนำมาผูกยึดประกอบ เป็นรูปดอกบัวบาน อันเป็นสัญลักษณ์ของโลกสมมติ

ล้อมรอบด้วยรูปทรงมงคลทั้งหลาย ที่ปรากฏอยู่บนฝ่าพระบาทนั้น คือเครื่องหมายแห่งความดีงาม และความเจริญ (ภาพที่ 81 หน้า 96)

ภาพที่ 70 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1 “ค้นหา

ภาพที่ 71 ภาพรายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1 “ค้นหา”

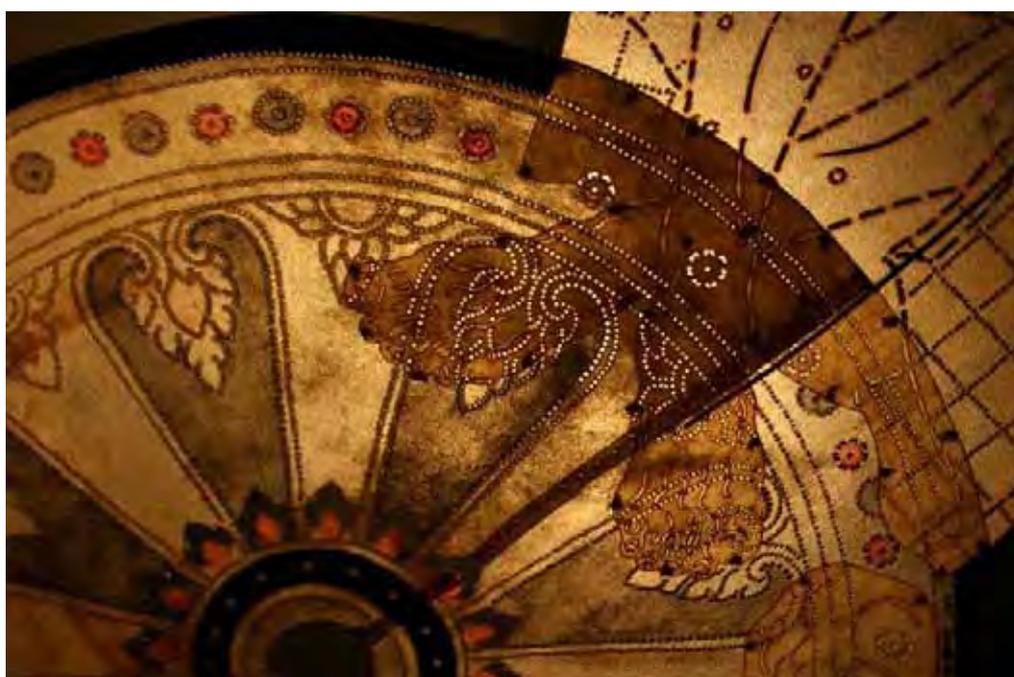
ภาพที่ 72 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2 “กัลปพฤกษ์ 2553”

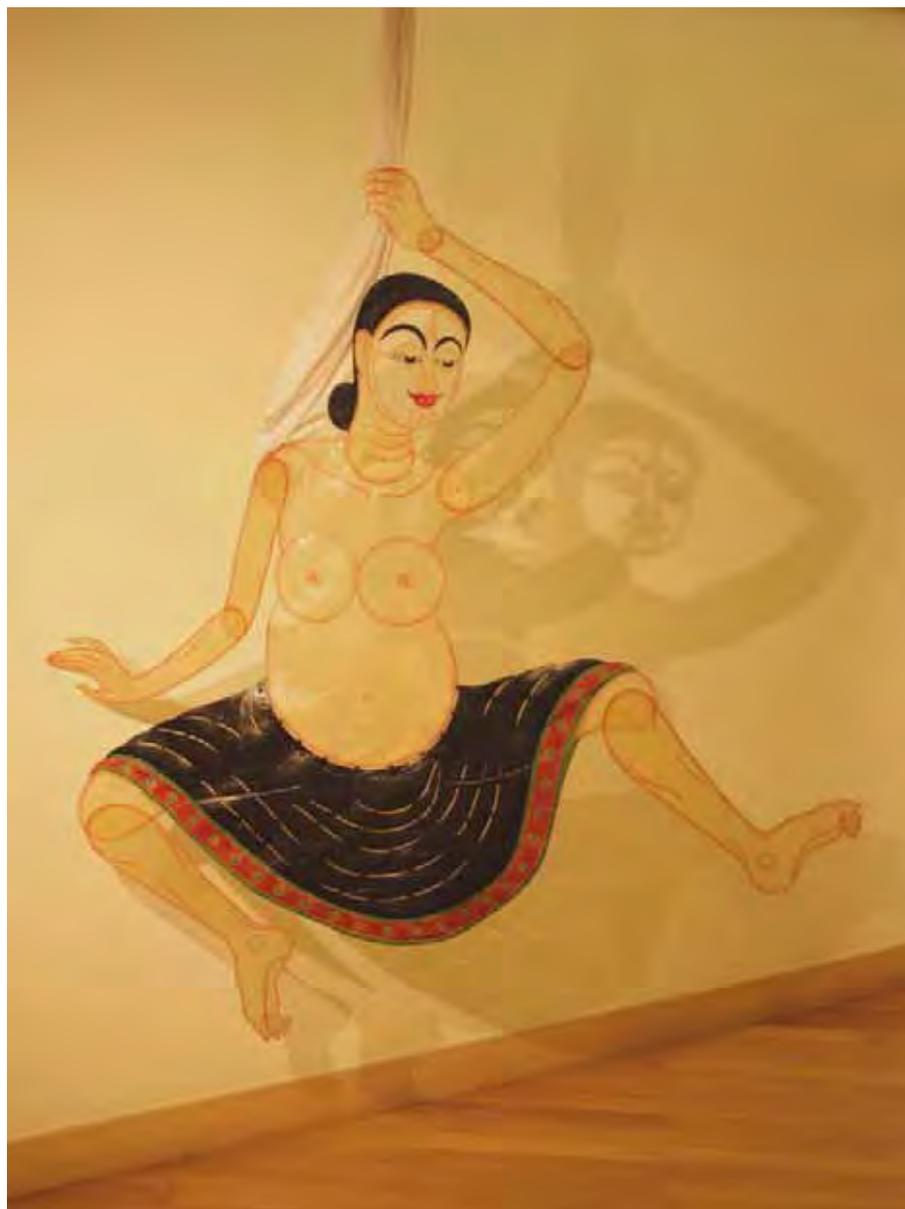
ภาพที่ 73 ภาพรายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2 “กัลปพฤกษ์ 2553”

ภาพที่ 74 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3 “เกิด แก่ เจ็บ ตาย”

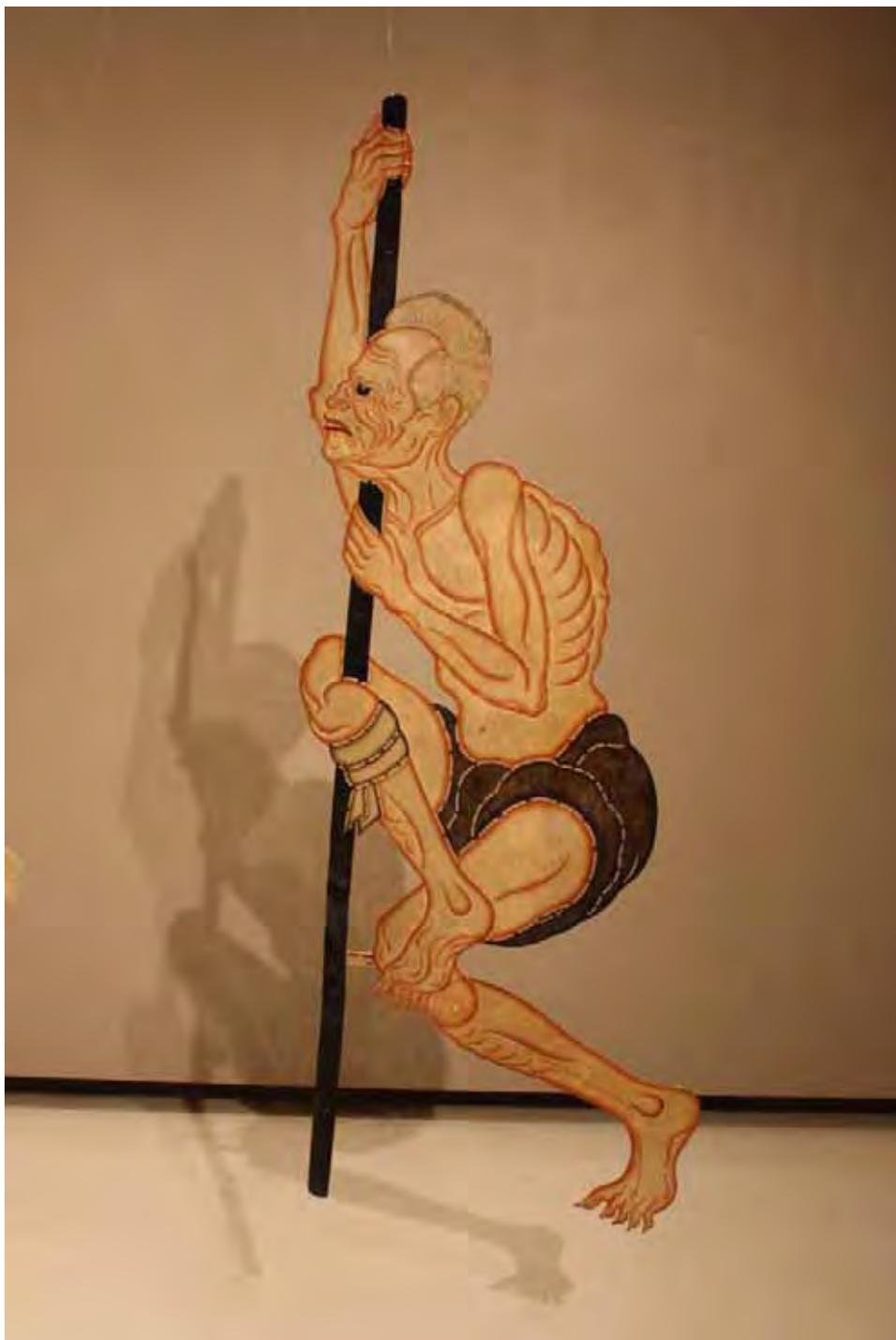
ภาพที่ 75 ภาพรายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3 “เกิด แก่ เจ็บ ตาย”

ภาพที่ 76 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4 “เกิด”

ภาพที่ 77 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์จีนที่ 5 “แก้”

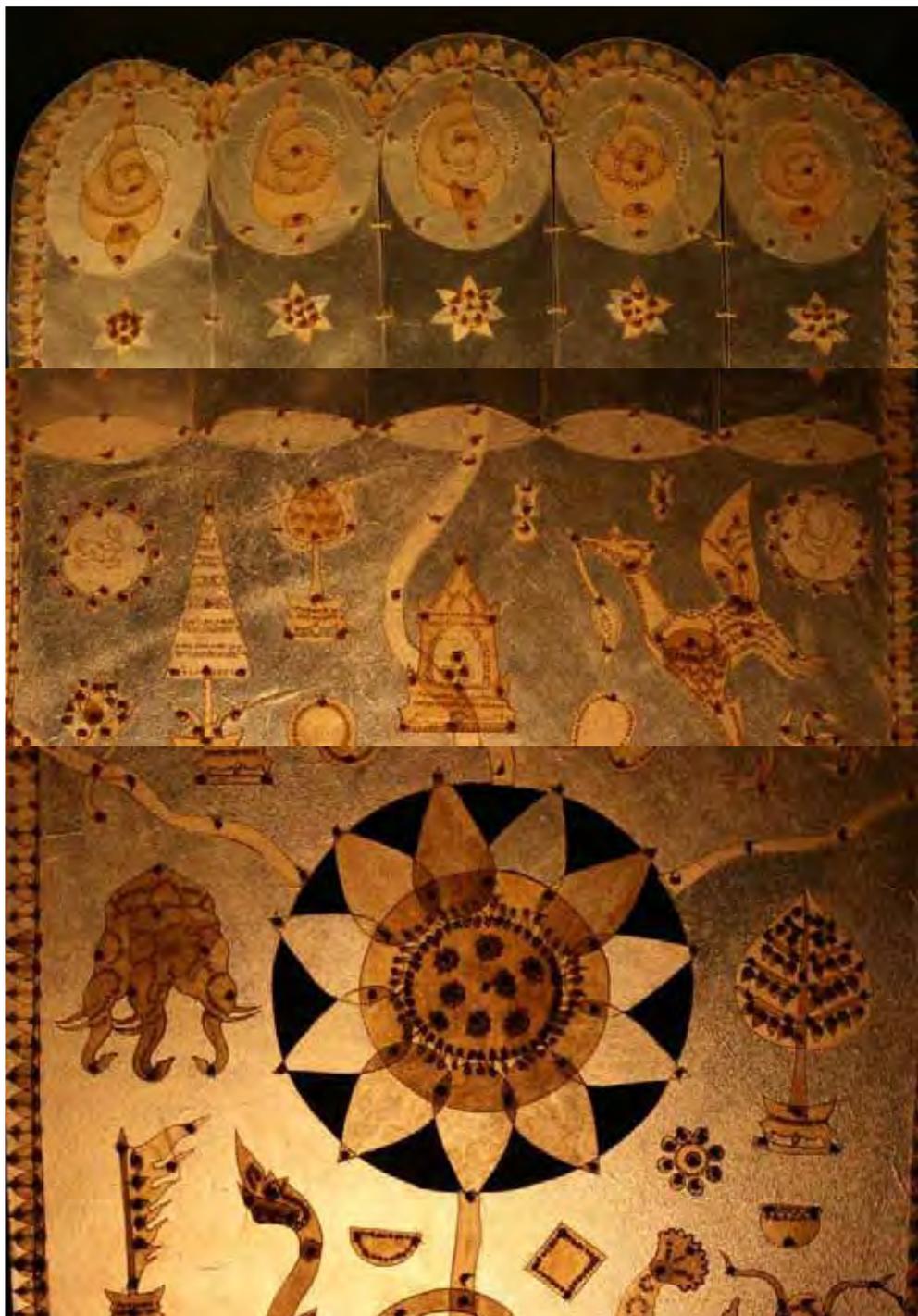
ภาพที่ 78 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 6 “เจ็บ”

ภาพที่ 79 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 7 “ตาย”

ภาพที่ 80 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 8 “พระพุทธรบาท”

ภาพที่ 81 ภาพรายละเอียดผลงานวิธานิพนธ์ชิ้นที่ 8 “พระพุทธรบาท”

ภาพที่ 82 ภาพการติดตั้งจัดวางผลงานวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 83 ภาพการติดตั้งจัดไฟเพื่อสร้างมิติแสงเงา

ภาพที่ 84 ภาพการสัมมนาวิจารณ์

ปัญหาในการสร้างสรรค์และแนวทางแก้ไข

ในกระบวนการของการสร้างสรรค์ย่อมมีปัญหาเกิดขึ้น ซึ่งต้องมีการแก้ไข ปรับปรุง เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของผลงาน ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นในการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ จากส่วนของการศึกษาข้อมูล ไปจนถึงการประมวลความคิดและการปฏิบัติงานจนสำเร็จ ล้วนเป็นผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้

โดยมีปัจจัยทางด้านความคิดและเทคนิควิธีเป็นส่วนสำคัญ นำมาซึ่งการแสดงออกทางรูปทรงและเนื้อหา อันเกิดจากการเลือกสรร คัดกรองข้อมูล ให้สอดคล้องกับความต้องการนำเสนอ และใช้ทัศนธาตุ เส้น สี น้ำหนัก ที่ว่าง และพื้นผิว สร้างความประสานกลมกลืน นับเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขเพื่อให้ผลงานเกิดความลงตัวสมบูรณ์และเป็นเอกภาพ

ในส่วนของการประมวลความคิด มีการมุ่งเน้นเรื่องราวมากเกินไป ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ที่อาจเกิดปัญหาขึ้นจากความสับสนระหว่างความคิดและการแสดงออก ทำให้เกิดการปฏิบัติงานที่เกรงและยึดติดอยู่ในกรอบ จนไม่สามารถถ่ายทอดผลงานออกมาได้ตรงตามความมุ่งหมายเท่าที่ควร จึงได้แก้ปัญหาลงมือในส่วนของแนวเรื่อง ที่เป็นแนวความคิดให้น้อยลง และลงมือสร้างสรรค์ผลงานโดยถ่ายทอดการแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก ผ่านกระบวนการเทคนิคสลักหนัง ที่ประณีตลึกซึ้งขึ้น

บทที่ 5

บทสรุป

ผลงานวิทยานิพนธ์ “หนึ่งตะลุง-ธรรมะ” ชุดนี้ สร้างขึ้นมาจากรากฐานของความเจริญทางวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่นั้นได้ จากความมุ่งหมายที่ต้องการถ่ายทอดความคิด อารมณ์ความรู้สึกซึ่งได้รับความบันดาลใจ จากสื่อหนึ่งตะลุงอันเป็นแหล่งรวมของศิลปะพื้นบ้านหลากหลายแขนง ให้ปรากฏเป็นผลงานทัศนศิลป์ร่วมสมัย ด้วยการประสานแนวคิด เก่าและใหม่ เชื่อมโยงระหว่างการอนุรักษ์และการสร้างสรรค์ ซึ่งอาศัยกลวิธีในการสื่อสารผ่านรูปแบบและกระบวนการทางศิลปะ ด้วยเทคนิควิธีแกะสลักหนังเป็นรูปทรงต่างๆ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน โดยสอดแทรกสัญลักษณ์ทางพุทธปัญญา เช่นรูปทรง พระพุทธรูป ต้นกัลปพฤกษ์ และสังขารของชีวิต การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นต้น นำเสนอในลักษณะผลงานสื่อผสมที่ติดตั้งจัดวางและ เชื้อเชิญให้ผู้ชมสามารถเข้าสัมผัสมีส่วนร่วมกับผลงาน รวมถึงการถ่ายทอดอุดมคติผ่านเงารูปที่วูบไหวจากท่วงทำนองและบทขับร้องปนสำเนียงท้องถิ่นในรูปแบบของศิลปะการเชิด เพื่อนำมาปรับเปลี่ยนประยุกต์ใช้ เป็นกุศโลบายในการพัฒนาจิตใจ และต้องการขยายขอบเขตของวัฒนธรรมให้กว้างขวางอย่างอิสระโดยสื่อสารผ่านภาษาทางศิลปะ ดังนั้น “ศิลปะจึงเป็นส่วนสำคัญที่สุดของวัฒนธรรมของชาติ และย่อมขยายขอบเขตออกไปถึงวัฒนธรรมของมนุษย์โดยส่วนรวมด้วย” (ชูลัด นิมเสมอ. 2539 : 13) โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมการเล่นเงา ซึ่งถือเป็นการละเล่นที่เก่าแก่ของมวลมนุษยชาติ และเป็นวัฒนธรรมสากลที่แพร่หลายกระจายอยู่ทั่วไปในสังคมโลก

จากการศึกษาค้นคว้าและปรับปรุงแก้ไขปัญหาของการสร้างสรรค์อย่างเป็นแบบแผนและเป็นระบบขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง เฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้ที่ได้รับจากท่านอาจารย์ที่ปรึกษาและคณาจารย์ในภาควิชาศิลปไทย ล้วนสร้างประสบการณ์ที่สำคัญ อันมีส่วนช่วยให้การทำงานสร้างสรรค์เกิดการพัฒนามีคุณภาพ และสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี นับว่าเป็นกระบวนการที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ในการนำไปสู่การพัฒนาไม่ว่าในเรื่องใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาจิตใจของตนเองที่เกิดการกล่อมเกลาให้ละเอียดประณีตขึ้น ทั้งนี้ข้าพเจ้าหวังว่าการศึกษาค้นคว้าวิทยานิพนธ์ชุดนี้ จะก่อให้เกิดผลดีแก่ผู้ที่สนใจ นำไปปรับเปลี่ยนประยุกต์ใช้ ให้ตรงกับเรื่อง และปัญหาของตนเอง เพื่อให้เกิดกระบวนการที่ชัดเจน มีเหตุผลในการแก้ปัญหา หรือปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้นตามสมควรแก่เหตุและปัจจัย

บรรณานุกรม

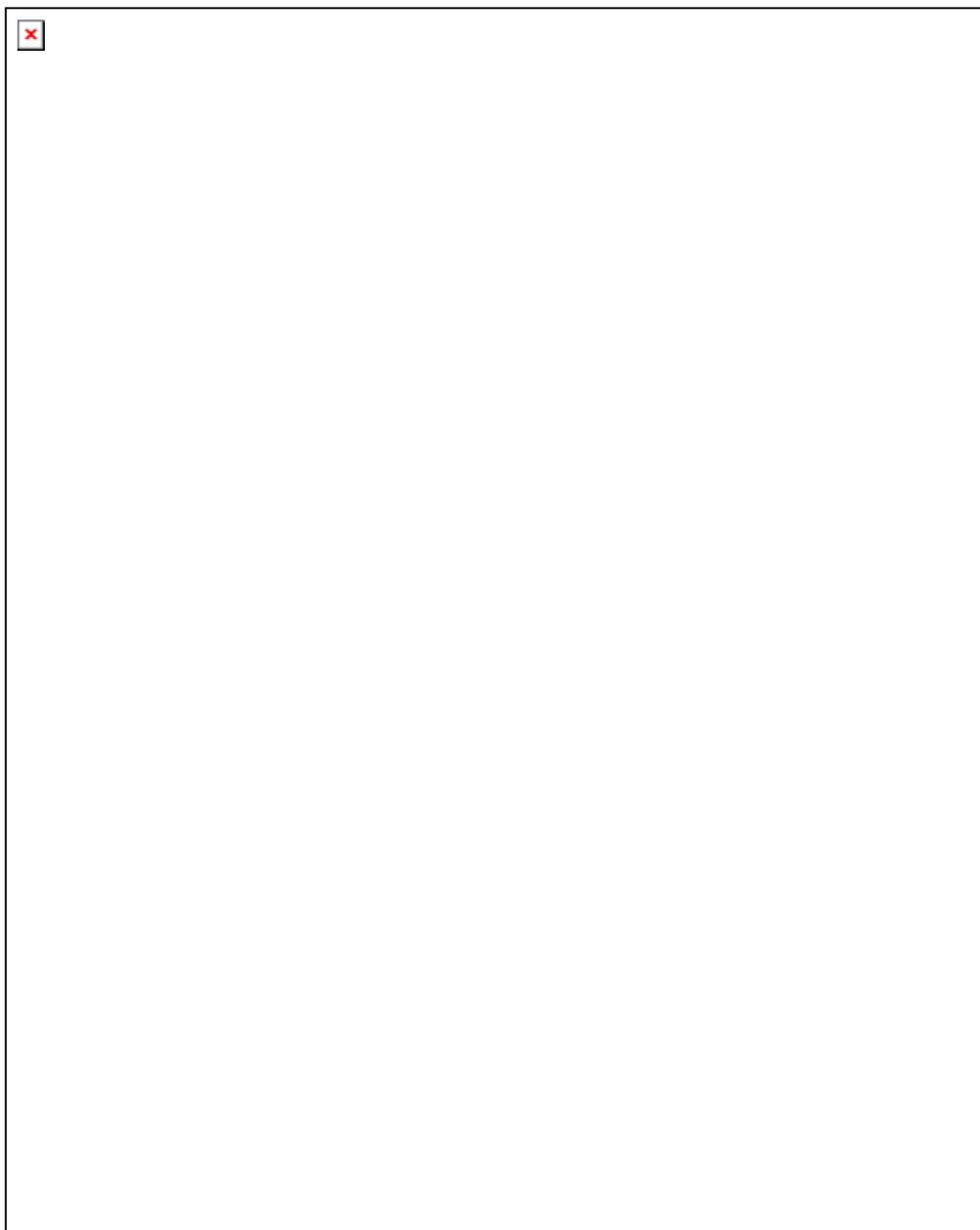
- ดิษพงษ์ เนตรล้อมวงศ์. “หนัง : วัฒนธรรมสากล” ใน เหลียวหน้า แลหลัง ดูหนังใหญ่, 51-56, กรุงเทพฯ: บางกอกอินท์เฮาส์ จำกัด, 2551.
- ชลุค นิมเสมอ. องค์ประกอบของศิลปะ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2531.
- _____. “วัฒนธรรมไทยกับทิศทางของศิลปะไทยร่วมสมัย” ใน นิทรรศการศิลปะไทย, 13, กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน), 2539.
- ไบหม่อน. Shadow play หนังเงาเป็อนยืม [ออนไลน์] ,เข้าถึงเมื่อ 7 เมษายน 2553 เข้าถึงได้จาก <http://monmulberry.multiply.com/photos/album/47/47>
- ประภาส สุระเสน. สมุดภาพปณณนาธรรม. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2545.
- ปรีตดา เฉลิมเผ่า กอนันต์กุล. “โลกของละครชาวบ้าน,” สารคดี 15, 173(2542) : 126-136.
- _____. “ศักดิ์สิทธิ์ฤทธิธรรม” ใน หนังใหญ่วัดบ้านคอน, 7. กรุงเทพฯ : บริษัทศรีบุญอุตสาหกรรมการพิมพ์(1988) จำกัด, 2549.
- _____. “โอมฤกษ์เบิกฟ้าดินดล” ใน หนังใหญ่วัดบ้านคอน, 6. กรุงเทพฯ : บริษัทศรีบุญอุตสาหกรรมการพิมพ์(1988) จำกัด, 2549.
- พุทธทาสภิกขุ. ปริศนาธรรมไทย ชุด ภายนอก. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา, 2520.
- วิมล คำศรี. หนังตะลุงชั้นครูคู่มือจนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช : ไทม์ พรินติ้ง, 2549.
- ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ “นายหนังกัน ทองหล่อ” ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (หนังตะลุง) 2529 จังหวัดสงขลา กรุงเทพฯ : ชมรมหนังตะลุงจังหวัดสงขลา ร่วมกับสำนักงานคณะวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2532.
- สุธีวงศ์ พงษ์ไพบูลย์. พุทธศาสนาแถบลุ่มทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันออกสมัยกรุงศรีอยุธยา. สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, ม.ป.ป.
- อภิสิทธิ์ ศรีแก้วบวร. ดนตรีหนังตะลุง, [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2553 เข้าถึงได้จาก <http://www.moradokthai.com/dontreetalung.htm>
- Mining Galleria. แลหลัง หนังตะลุง[ออนไลน์] ,เข้าถึงเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2553 เข้าถึงได้จาก <http://fotocite.com/webboard/index.php/topic,1639.0.html>
- Santi Leksukhum. Temples of Gold. France. : Imprimerie nationale, 2000.

ภาคผนวก

การขีดหนังตะลุงในผลงานวิทยานิพนธ์และนิทรรศการศิลปะ“หนังตะลุง-ธรรมะ”

เนื่องจากข้าพเจ้ากำหนดจัดโครงการนิทรรศการศิลปะ “หนังตะลุง-ธรรมะ” ณ หอศิลป์ร่วมสมัยอาร์เดล ระหว่างวันที่ 27 เมษายน ถึง วันที่ 30 พฤษภาคม 2553 ซึ่งเป็นนิทรรศการเดี่ยวครั้งที่ 3 ของข้าพเจ้า จึงได้นำผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ ออกจัดแสดงร่วมกับผลงานวาดเส้นจำนวนหนึ่ง เพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชน ข้าพเจ้าจึงได้กำหนดการขีดหนังหรือการแสดงสด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของผลงานวิทยานิพนธ์ เพิ่มเติมในช่วงของพิธีเปิดนิทรรศการ เพื่อสร้างความสมบูรณ์ของผลงานให้เด่นชัดขึ้น

โดยการสื่อสาร ผ่านศิลปะการเล่นเงาจากรูปแบบของสื่อหนังตะลุง ซึ่งข้าพเจ้าอาศัยประสบการณ์ตรงจากการเป็นทั้งนายหนัง เป็นผู้ขีด ผู้ประพันธ์นิยาย เป็นผู้พากย์และขับร้อง เล่นดนตรีและเป็นผู้สร้างตัวหนังแต่ละตัวด้วยตนเอง โดยนำสกุลทางศิลปะต่างแขนงมาหลอมรวมเพื่อถ่ายทอดการแสดงออกทางเทคนิควิธีการ นอกเหนือจากผลงานที่จัดวางด้วยการห้อยแขวนอยู่ภายในพื้นที่ของห้องนิทรรศการที่จัดแสดง เพื่อให้คนเดินชมความงามและความหมายในหนังแต่ละตัวแล้ว ข้าพเจ้ายังได้สร้างตัวหนังเพิ่มเติมขึ้นจำนวนหนึ่ง สำหรับใช้ประกอบการแสดงสดหรือการขีด โดยเฉพาะ เพื่อสื่อความหมายและรายละเอียดของสาระให้เด่นชัด โดยยังคงใช้ลักษณะวิธีปฏิจาวิธานหรือการชี้แนะคุณและโทษของการสร้างกรรมดีกรรมชั่วที่หยาบคายคดิธรรมจากพุทธประวัติ ตอนพระพุทธเจ้าโปรดองคูลิมาลมานำเสนอ ผ่านบทพากย์ บทเจรจา ที่ประสานท่วงทำนองนามธรรมของคนตรีพื้นบ้านซึ่งมีความเรียบง่าย เพื่อบรรเลงร่วมกับการขีดในผลงานวิทยานิพนธ์จำนวน 4 ชิ้น ได้แก่ โหม่ง ฉิ่ง และทับ เป็นเครื่องดนตรีหลัก โดยผสมผสานกับซอด้วง 1 สาย เป็นการทำงานร่วมกับ นายอนุวัฒน์ ลัดดาวัลย์ นักศึกษาปริญญาโทภาควิชาศิลปไทย คณะจิตรกรรมฯ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในลักษณะของการ ด้นสด(Improvise)ร่วมกัน ผสมผสานลีลาท่วงทำนองของเงาหนัง รวมทั้งการสร้างมิติทางทัศนศิลป์ด้วยการใช้ร่างกายของตัวเอง หลอมรวมเป็นตัวหนังตัวหนึ่งในการร่วมแสดงทัศนคติ ที่สอดประสานสร้างจินตนาการต่อกันดู เกิดการซึมซับรับรู้สุนทรีย์รสทางวัฒนธรรม ที่นำมาสร้างสรรค์ในบริบทใหม่ ณ ห้วงเวลาและพื้นที่แห่งปัจจุบัน

ภาพที่ 85 ภาพโปสเตอร์นิทรรศการ “หนังสือสูง-ธรรมะ”

ภาพที่ 86 ภาพบรรยากาศผลงานในนิทรรศการ

ภาพที่ 87 ภาพผลงานวาดเส้นในนิทรรศการ

ภาพที่ 87 ภาพตัวหนังสือสำหรับเชิดเฉพาะในพิธีเปิดนิทรรศการ

ภาพที่ 89 ภาพการแสดงสดและเซตหนัง ตะลุงร่วมสมัย ตอน องคุลิมาล ในพิธีเปิดนิทรรศการ

ภาพที่ 90 ภาพบรรยากาศการแสดงผลในพิธีเปิดนิทรรศการ

รายละเอียดผลงานการสร้างสรรค์

ผลงานการสร้างสรรค์ก่อนวิทยานิพนธ์ระยะแรก

1. ผลงานการสร้างสรรค์ก่อนวิทยานิพนธ์ระยะแรก ชั้นที่ 1
ชื่อผลงาน “ภาพพิมพ์ใบไม้ระบายสี” ขนาด ผันแปรไม่แน่นอน เทคนิค ภาพพิมพ์ใบไม้ระบายสี ปีที่สร้าง 2548
2. ผลงานการสร้างสรรค์ก่อนวิทยานิพนธ์ระยะแรก ชั้นที่ 2
ชื่อผลงาน “แม่จิ้ม, พ่อหรัส, บ่าวเอ้ม, สาวแอน” ขนาด ผันแปรไม่แน่นอน เทคนิค สีอะคริลิกบนผ้าใบ ปีที่สร้าง 2548
3. ผลงานการสร้างสรรค์ก่อนวิทยานิพนธ์ระยะแรก ชั้นที่ 3
ชื่อผลงาน “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว” ขนาด 150X150 ซม. เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง 2549
4. ผลงานการสร้างสรรค์ก่อนวิทยานิพนธ์ระยะแรก ชั้นที่ 4
ชื่อผลงาน “สุขใจกินใช้พอเพียง” ขนาด 195X160 ซม. เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง 2549
5. ผลงานการสร้างสรรค์ก่อนวิทยานิพนธ์ระยะแรก ชั้นที่ 5
ชื่อผลงาน “กบคักบริสุทธิ์” ขนาด ผันแปรไม่แน่นอน เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง 2549
6. ผลงานการสร้างสรรค์ก่อนวิทยานิพนธ์ระยะแรก ชั้นที่ 6
ชื่อผลงาน “มือถือสาปปากถือศีล” ขนาด ผันแปรไม่แน่นอน เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง 2549
7. ผลงานการสร้างสรรค์ก่อนวิทยานิพนธ์ระยะแรก ชั้นที่ 7
ชื่อผลงาน “เห็นเขี้ยวๆ อย่าเฉลียวว่าองค์อินทร์” ขนาด ผันแปรไม่แน่นอน เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง 2549
8. ผลงานการสร้างสรรค์ก่อนวิทยานิพนธ์ระยะแรก ชั้นที่ 8
ชื่อผลงาน “หนังเงา” ขนาด ผันแปรไม่แน่นอน เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง 2550

การสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ในระยาะที่ 2

ผลงานการสร้างสรรค์ก่อนวิทยานิพนธ์ระยาะที่ 2 ชุดที่ 1 “เงากิเลส : ภาวะแห่งความ
โลก”

1. ผลงานการสร้างสรรค์ก่อนวิทยานิพนธ์ระยาะที่ 2 ชั้นที่ 1

ชื่อผลงาน “เฒ่าชุกชุก” ขนาด ผันแปรไม่แน่นอน เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง 2550

2. ผลงานการสร้างสรรค์ก่อนวิทยานิพนธ์ระยาะที่ 2 ชั้นที่ 2

ชื่อผลงาน “เมื่อมิตตา” ขนาด ผันแปรไม่แน่นอน เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง 2550

3. ผลงานการสร้างสรรค์ก่อนวิทยานิพนธ์ระยาะที่ 2 ชั้นที่ 3

ชื่อผลงาน “ปัญญาเกิดจากตม” ขนาด ผันแปรไม่แน่นอน เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง

2550

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยาะที่ 2 ชุดที่ 2 “เงากิเลส : อำนาจแห่งค้นหา”

1. ผลงานการสร้างสรรค์ก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2 ชั้นที่ 1

ชื่อผลงาน “ต้นกล้วยพฤษภกับงูใหญ่” ขนาด ผันแปรไม่แน่นอน เทคนิค สลักหนัง ปีที่

สร้าง 2551

2. ผลงานการสร้างสรรค์ก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2 ชั้นที่ 2

ชื่อผลงาน “เห็นกงจักรเป็นดอกบัว” ขนาด ผันแปรไม่แน่นอน เทคนิค สลักหนัง ปีที่

สร้าง 2551

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยาะที่ 2 ชุดที่ 3 “ความไม่มีโลกเป็นลาภอันประเสริฐ”

1. ผลงานการสร้างสรรค์ก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 1

ชื่อผลงาน “ช่างกินน้ำ 3 สระ” ขนาด ผันแปรไม่แน่นอน เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง

2552

2. ผลงานการสร้างสรรค์ก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 2

ชื่อผลงาน “นักรบ” ขนาด ผันแปรไม่แน่นอน เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง 2552

3. ผลงานการสร้างสรรค์ก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 3

ชื่อผลงาน “รื่นเริง” ขนาด ผันแปรไม่แน่นอน เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง 2552

4. ผลงานการสร้างสรรค์ก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 4

ชื่อผลงาน “หลงไหล” ขนาด ผันแปรไม่แน่นอน เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง 2552

5. ผลงานการสร้างสรรค์ก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 5

ชื่อผลงาน “ท่านชาย” ขนาด ผืนแปร์ไม่แน่นอน เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง 2552

6. ผลงานการสร้างสรรค์ก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 6

ชื่อผลงาน “ท่านหญิง” ขนาด ผืนแปร์ไม่แน่นอน เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง 2552

ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดหนังตะลุง-ธรรมะ

1. ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1

ชื่อผลงาน “ค้นหา” ขนาด 300X350 ซม. เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง 2553

2. ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2

ชื่อผลงาน “กัลป์พฤษ์ 2553” ขนาด 270X400 ซม. เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง

2553

3. ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 3

ชื่อผลงาน “เกิด แก่ เจ็บ ตาย” ขนาด 150X165 ซม. เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง

2552

4. ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 4

ชื่อผลงาน “เกิด” ขนาด 165X155 ซม. เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง 2552

5. ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 5

ชื่อผลงาน “แก่” ขนาด 185X115 ซม. เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง 2552

6. ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 6

ชื่อผลงาน “เจ็บ” ขนาด 195X70 ซม. เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง 2552

7. ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 7

ชื่อผลงาน “ตาย” ขนาด 140X180 ซม. เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง 2552

8. ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 8

ชื่อผลงาน “พระพุทธรบาท” ขนาด 102X55 ซม. เทคนิค สลักหนัง ปีที่สร้าง

2553

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นายชูศักดิ์ ศรีขวัญ
 ที่อยู่ 52/2 ถ.วุฒิมูมิ2 ต.บ่อทราย อ.เมือง จ.สงขลา 90000
 โทร. 0869610188
 E-mail cheng_2526@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2533 ประถมศึกษาจากโรงเรียนวัดบางเขียดเพ็ชรนุกูลและโรงเรียนเทศบาล 2 (อ่อนอุทิศ)
 พ.ศ. 2539 มัธยมศึกษาจากโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ
 พ.ศ. 2542 ประกาศนียบัตรวิชาชีพจากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตภาคใต้
 พ.ศ. 2545 ศิลปบัณฑิต(เกียรตินิยมอันดับ1) ภาควิชาศิลปไทย คณะจิตรกรรม
 ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
 พ.ศ. 2550 ศิลปมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปไทย คณะจิตรกรรม
 ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประสบการณ์

พ.ศ. 2553 ร่วมเป็นวิทยากรโครงการศิลปกรรมบำบัดเพื่อการฟื้นฟูสภาพจิตใจ
 เยาวชนผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ 3 จังหวัดภาคใต้
 เป็นผู้ร่วมวิจัยในโครงการ “การตีความคำสอนในพระพุทธศาสนากับการ
 สร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัย” สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุน
 การวิจัย (สกว.)
 พ.ศ. 2552 อาจารย์พิเศษภาควิชาศิลปไทย คณะจิตรกรรมประติมากรรม และภาพพิมพ์
 มหาวิทยาลัยศิลปากร
 ศึกษาดูงานและสร้างสรรค์ผลงาน ศิลปกรรม ณ กรุงปักกิ่งประเทศจีน
 พ.ศ. 2551 เป็นวิทยากรด้านการนำสื่อพื้นบ้านหนังตะลุงมาสร้างสรรค์เป็นผลงาน
 ศิลปะร่วมสมัยใน “โครงการสร้างสรรค์ศิลปกรรมนานาชาติ”และการ
 ปฏิบัติงานทางศิลปะ ณ อาคารศูนย์ปฏิบัติการทัศนศิลป์สิรินธรและหอ

ศิลป์บรมราชกุมารี คณะ จิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม ร่วมเป็นอาจารย์ผู้ช่วยวิทยากรในโครงการค่ายพัฒนาศักยภาพทางศิลปะของเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ (Art Camp for Talent Development ณ ศูนย์ศิลป์สิรินธร โรงเรียนศรีสงครามวิทยา อ.วังสะพุง จ.เลยจัดโดยสถาบันส่งเสริมอัจฉริยภาพและนวัตกรรมการเรียนรู้(สสอน.)

นิทรรศการเดี่ยว

- พ.ศ. 2553 ชุด “หนังตะลุง-ธรรมะ” “SHADOW PLAY-DHARMA” ณ หอศิลป์ร่วมสมัยอาร์เดล
- พ.ศ. 2551 ชุด “หนังเงา” “SHADOW PLAY” ที่ WHITE SPACE gallery Siam , กรุงเทพฯ
- พ.ศ. 2549 ชุด “มือถือปากถือศีล” “Honesty” ในโครงการศิลปกรรม Brand New 2006 ณ หอศิลป์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

นิทรรศการกลุ่ม

- พ.ศ. 2553 นิทรรศการ “ไท-ไทย” ณ หอศิลป์บรมราชกุมารี อาคารศูนย์ปฏิบัติการทัศนศิลป์สิรินธร คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐมและ ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร
- นิทรรศการ “The colors of Beijing” ณ หอศิลป์กรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย สาขาเยาวราช
- นิทรรศการศิลปะไทยร่วมสมัย “จินตนาการในศิลปะไทย” ณ พิพิธภัณฑ์ธนาคารไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
- นิทรรศการการประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยสร้างสรรค์ศิลปากรวิจัย ครั้งที่3 ณ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนพรรษา มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม
- พ.ศ. 2552 นิทรรศการ “Animamix Biennial-Visual Attract and attack” The Museum of Contemporary Art, Taipei (MOCATP), ประเทศไต้หวัน
- นิทรรศการ “ถึงพริกถึงขิง” ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

นิทรรศการศิลปกรรมอาจารย์คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ครั้งที่ 26 ในโครงการ “โคมแก้วแห่งความสุขใส”
ณ หอศิลป์คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

นิทรรศการ“ยัง ใจก็เป็นยังงั้น” Always (as it was) ณ หอศิลป์ Tang Contemporary Art ,กรุงเทพฯ

นิทรรศการ“Hong Kong International Art Fair” ประเทศฮ่องกง

นิทรรศการ“เล็ก เป็น เรื่อง” mini Matters ณ Galerie N

นิทรรศการ“บัวแก้วสำราญศิลป์สุนทรีย์ไทย” ณ กระทรวงการต่างประเทศ

นิทรรศการ“วิถีแห่งความเป็นไทย” The way of Thainess ณ หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

Contemporary Shadow Puppet “(Exhibition: 100 Tonson Gallery 's Collection) 100 Tonson Gallery, Bangkok, Thailand.

“Aesthetics of Body by 500 Artists” Artery The Silom Galleria, Bangkok, Thailand.

พ.ศ. 2551 นิทรรศการรอยยิ้มสยาม(ศิลปะ+ศรัทธา+การเมือง+ความรัก) ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

นิทรรศการ“ศิลปะนอกห้อง” ณ หอศิลป์ร่วมสมัยอาร์เดล

นิทรรศการ“ศิลปะไร้กำแพง” ณ โรงพิมพ์คุรุสภาเดิม ถนนพระอาทิตย์

นิทรรศการการประกวดศิลปกรรม ปตท. ครั้งที่ 23

พ.ศ. 2550 นิทรรศการPOCHON ASIA BIENNALE 2007,PCAB 2007

ณ พิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัย ประเทศเกาหลี

นิทรรศการการประกวดศิลปกรรม ปตท. ครั้งที่ 22

นิทรรศการเนื่องใน การประกวดศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 53

พ.ศ. 2549

นิทรรศการเนื่องในวันนริศ

นิทรรศการจิตรกรรมบัวหลวง ครั้งที่ 28

นิทรรศการศิลปกรรมนำ “สิ่งที่ดีสู่ชีวิต” ของบริษัทโตชิบ้าไทยแลนด์ ครั้งที่ 18

นิทรรศการศิษย์เก่าศิลปกรรมราชมงคล วิทยาเขตภาคใต้ (ศรีวิชัย)

- พ.ศ. 2548 นิทรรศการจิตรกรรมร่วมสมัย Panasonic ครั้งที่ 7
 นิทรรศการศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นใหม่ ครั้งที่ 22
 นิทรรศการศิลปกรรม “นำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต” ของบริษัท โตชิบ้าไทยแลนด์ ครั้งที่ 17
 นิทรรศการจิตรกรรมบัวหลวง จิตรกรรมไทยแนวประเพณี ครั้งที่ 27
 นิทรรศการ“เอกศิลป์ไทย” โดยนักศึกษาปริญญาตรี ภาควิชาศิลปะไทย
 นิทรรศการ“ย้อนรอยโบราณวิจิตร สู่วิจิตรศิลป์” ณ อุทยานประวัติศาสตร์
 แห่งชาติสุโขทัยและศรีสัชนาลัย
 นิทรรศการอมตะ อาร์ต อวอร์ด ครั้งที่ 2
- พ.ศ. 2547 นิทรรศการศิลปกรรมสามารด ครั้งที่ 1
- พ.ศ. 2546 นิทรรศการศิลปกรรมยอดเยี่ยมแห่งประเทศไทย Philip
 Morris(Thailand)
- พ.ศ. 2545 นิทรรศการเปิดบ้านจิตรกรรมฯ ในโอกาสครบรอบ 60 ปี มหาวิทยาลัย
 ศิลปากร
- พ.ศ. 2544 นิทรรศการ“Interaction small art Exhibition” Japan

เกียรติประวัติ

- พ.ศ. 2552 เป็นตัวแทนศิลปินไทยร่วมจัดงาน“Animamix Biennial-Visual
 Attract and attack” The Museum of Contemporary Art, Taipei
 (MOCATP), ประเทศไต้หวัน
- พ.ศ. 2550 เป็นตัวแทนศิลปินไทยร่วมจัดงาน POCHON ASIA BIENNALE
 2007, PCAB 2007 ณ พิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัย ประเทศเกาหลี
 รางวัลประกาศนียบัตรเกียรติคุณอันดับ 2 เหรียญเงิน ประเภทสื่อประสม
 จากการประกวดศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 53
- พ.ศ. 2549 รางวัล International Culture of Peace : Voices of Youth in Peace
 Activities of UNESCO and ESCAP.
 รางวัลประกาศนียบัตรเกียรติคุณอันดับ 3 เหรียญทองแดง ประเภท
 จิตรกรรม จากประกวดศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 52

- รางวัลเกียรติคุณเหรียญเงิน “ศิลป์ พีระศรี” งานศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นใหม่ครั้งที่ 23
- รางวัลดีเด่นการประกวดศิลปกรรม ปตท. ครั้งที่ 21
- รางวัลยอดเยี่ยมอันดับ 2 การประกวดจิตรกรรมร่วมสมัย Panasonic ครั้งที่ 8
- รางวัลนริศรานุวัตวิวงศ์และทุนการศึกษาพร้อมทั้งเข้าเฝ้าถวายผลงานแด่สมเด็จพระรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี
- พ.ศ. 2548 ร่วมเขียนภาพปฏิทิน ปี 2549 “พุทธประวัติ” โดยบริษัทกนกสิน เอ็กซ์พอร์ต อิมพอร์ต จำกัด
- พ.ศ. 2547 รางวัลดีเด่นประเภทจิตรกรรม โครงการ “ Yong Thai Artist Award 2004” โดย มูลนิธิซิเมนต์ไทย
- ร่วมปฏิบัติงานคัดลอกจิตรกรรมฝาผนัง หอไตรปิฎก วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร
- พ.ศ. 2545 รางวัลยอดเยี่ยมศิลป์ไทย การแสดงผลงานนักศึกษา ทศนศิลป์ราชวมงคลสัมพันธ์

ทุนการศึกษาและทุนสนับสนุนงานวิจัย

- พ.ศ. 2553-2554 ทุนสนับสนุนงานวิจัย(สกว.)
- พ.ศ. 2552 ทุนการศึกษา ส่งเสริมการสร้างสรรคศิลป์ มูลนิธิรัฐบุรุษฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์
- ทุนศึกษาดูงานและสร้างสรรค์ผลงาน ศิลปกรรม ณ กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน โดย ดร.ชุมพล พรประภา
- พ.ศ. 2549 ทุนพระราชทาน “ภูมิพล” ประเภทรางวัลเรียนดี
- ทุนการศึกษา ส่งเสริมการสร้างสรรคศิลป์ มูลนิธิรัฐบุรุษฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์
- ทุนการศึกษานริศรานุวัตวิวงศ์
- พ.ศ. 2547 ทุนการศึกษามูลนิธิซิเมนต์ไทย